

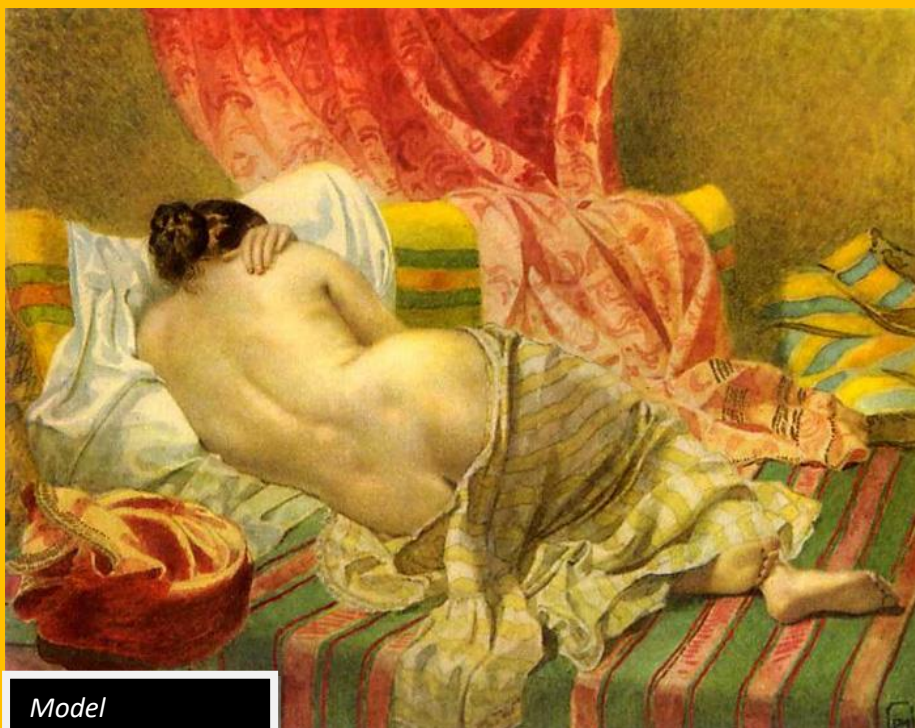
„Noi toți ne tragem din Mantaua lui Gogol”

F.M. Dostoievski

MANTAUA LUI GOGOL

Anul V, nr. 18-22 aprilie 2016 – iunie 2017

Revistă de cultură și atitudine

Model

REDACTIA

Redactor șef:

Mihai Hafia Traista

Secretar de redacție:

Valentina Bărbulescu

Redactori:

Mihaela Herbil

Ioan Herbil

Corneliu Irod

Dan Ioan Marta

Tehnoredactare:

Larisa Traista

Adresa redacției:

Str. Măgurei, nr. 1-5, bl. D1, sc. A, et. 2, ap. 47, sect. 5, București

Telefon: 0725 057 251

e-mail: mantaualuiogol@gmail.com

ISSN 2248 – 1192
ISSN-L 2248 – 1192

În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate sub semnătura proprie.

Materialele se trimit corectate, doar în format electronic, cu diacritice. Corectura nu se face la redacție.

Revista se difuzează direct prin redacție în sistem ramburs.

Acest număr este ilustrat cu lucrările
pictorului ucrainean
Taras Hryhorovyci Șevcenko

NIKOLAI V. GOGOL: ÎNTRE LUMINA CRITICII CLASICE ȘI PERSPECTIVA UNEI NOI CERCETĂRI

Deși ne despart mai bine de două secole de Nikolai Vasilievici Gogol, opera sa, caracterizată de o putere de expresie covârșitoare, continuă să impresioneze și în zilele noastre atât pe cititorul avizat, cât și pe cel profan, prin originalitatea manierei de creație. Gogol reușește să rămână un clasic contemporan grație forței cameleonice de adaptare a scriiturii sale la orice epocă, „operă din care-și trage seva romanul modern și care ispitește permanent cu tainele meșteșugului în care sunt atât de mulți chemați și atât de puțini rămași.” De-a lungul acestei perioade, în Rusia și în Ucraina, în Europa Occidentală sau în America de Nord, s-au elaborat nenumărate lucrări, exegeze remarcabile dedicate lui Gogol, au curs mii de pagini în care au fost dezbătute, pe de o parte, aspecte legate de viața acestuia, de experiențele trăite din copilărie până la maturitate, amprenta bagajului genetic asupra creației, locul femeii și al iubirii în viața sa etc., iar pe de alta, a fost analizată opera sa, apreciată de unii, blamată de alții (*Suflete moarte*, *Revizorul*, *Pagini alese din corespondența cu prietenii*).

Nu întâmplător, critica literară a văzut în Gogol tipul de scriitor modern, în înțelesul cel mai generos al termenului, un modernist care îmbracă din când în când veșmântul tradiției. Complexitatea personalității lui Gogol, ce a atras după sine și atributul „misterios”, a dat naștere unei țesături bogate de supoziții și speculații ale contemporanilor săi, și nu numai, privind viața sa privată. Totodată, a suscitât interesul numeroșilor critici și literați care au tins, fiecare în parte, să ajungă să-l înțeleagă, să-i descifreze resorturile și tainele sufletești, să decripteze mecanismele care l-au condus la conceperea *Sufletelor moarte* și, mai ales, a volumului *Pagini alese*

din corespondența cu prietenii. Confesiunile scriitorului însuși spulberă orice tentativă a fiecăruia dintre noi de a-i norma scriitura sau de a-l încadra în anumite tipare: „Nu mă judecați și nu trageți propriile concluzii: vă veți înșela aidoma acelor prieteni care, creând din mine propriul lor ideal de scriitor, după chipul și asemănarea lor, au început să pretindă de la mine să corespund aceluia ideal. Eu sunt creația lui Dumnezeu și mi-a fost revelată misiunea mea pe pământ. (...) Este vorba de sufletul meu”¹.

Literatura critică și memorialistică dedicată lui N. Gogol este colosală. Și cu cât înaintezi în aprofundarea materialului biografic, cu atât devoalarea personalității scriitorului devine mai anevoioasă. Geniul lui Gogol rămâne nedeslușit până în zilele noastre și nu doar pentru publicul larg, ci și pentru acel segment de critici și specialiști care și-au dedicat viața relevării omului versus scriitorului Gogol. De fapt, însuși scriitorul, într-una din scrisorile adresate mamei sale, datată din martie 1828, recunoaște următoarele: „Adevărul este că sunt o enigmă pentru toată lumea: nimeni nu mă va «descifra» vreodată în întregime”².

La începutul secolului XIX-lea, în cultura rusă, poate fi depistat un interes deosebit pentru Ucraina, văzută ca o imagine romantică a unei țări exotice. Poziția lui Gogol în acest context are valență duală. Pe de o parte, prin povestirile ce alcătuiesc volumul *Serile în cătunul de lângă Dikanka*, ca și prin cele două articole pe această temă din volumul *Arabescuri (Privire asupra întemeierii Malorusiei și Despre cântecele maloruse)*, Gogol a creat „mitul Ucrainei”³. Succesul pe care l-a avut în rândul cititorilor abordarea tematicii ucrainene este strâns legat de puterea efectului estetic, realizându-se așa-numita dialectica stimulării reciproce între scriitor și cititor. Mărturiile camarazilor săi, printre care S.T. Aksakov, A.S. Danilevski, M.S. Șcepkin, P.V. Annenkov etc., cu care deseori se

¹ N.V. Gogol, *Vybrannyje mesta iz perepiski s družjami*, http://az.lib.ru/g/gogolx_n_w/text_0160.shtml

² N.V. Gogol, *Opere*, în 6 volume, în trad. lui Al. Teodoreanu, Anda Boldur, Ada Steinberg și Petre Solomon, Ed. Cartea Rusă, București, 1954-1958, vol. VI (*Articole și scrisori alese*), p. 236.

³ H. Hrabovyci, *Gogol i mif Ukraïny*, în „Suceasnist”, nr. 9-10, 1994.

întâlnea și corespunda, relevă profilul fizic și psihologic tipic ucrainean al lui Gogol și, mai ales, sursa național-ucraineană a umorului său inconfundabil. Pe de altă parte, imaginea Rusiei desprinsă, mai târziu, din *Suflete moarte* nu era nici pe departe similară imaginii idilice a Ucrainei (din *Serile...* și *Taras Bulba*, de pildă), fapt ce a generat impresii și emoții negative din partea publicului petersburghez, vehiculate în saloanele de altădată. Opinia publică îi imputa lui Gogol-ucraineanul faptul că nu a înțeles pe deplin viața, respectiv, societatea rusă: „Gogol nu iubește Rusia: uitați-vă cât de frumoasă este Malorusia în comparație cu Rusia; observați că nici chiar natura Rusiei nu este cruțată, timpul fiind mereu umed și noroios”⁴. În viziunea sa asupra societății ruse, N. Gogol pleacă de la constatarea că parcursul existențial al omului, văzut ca parte a macrocosmosului, traversează o criză a valorilor, ca urmare a pierderii consonanței cu Divinitatea.

Întreaga pleiadă de critici ruși, de la A. Pușkin și V. Belinski, până la A. Belii și V. Nabokov, de la K. Mociulski și G. Gukovski, până la V. Ermilov și M. Hrapcenko, de la M. Bahtin până la Tert, care s-au aplecat asupra substratului ucrainean al operei lui Gogol, în demersurile lor, uneori cu abordări diferite sau chiar antagonice, au ajuns la un numitor comun, și anume, acela că tematica cu colorit exotic malorus a povestirilor se pliază pe o bază general rusească. În acest context, continuând și nuanțând tradiția inițiată de A.S. Pușkin în ceea ce privește „fundamentarea limbii ruse literare”, Gogol reprezintă, am putea spune, un liant între tradiția, cultura și, de ce nu, limba rusă și cea ucraineană.

În paralel cu școala rusească de critică literară, se dezvoltă și cea ucraineană, bazele căreia au fost puse de Dmytro Cijevski. Prin studiile sale, criticul ucrainean a încadrat opera gogoliană în istoria literaturii ucrainene, relevând, în cercetarea sa, dependența scriitorului de tradiția național-barocă (mai exact, prezența elementelor barocului ucrainean în opera lui Gogol)⁵. Această premisă a declanșat apariția unui nou val de cercetători în ultimele decenii ale secolului al XX-lea,

⁴ Inga Vidughirite, *Ukrajinskyj Gogol*, în „Literatura”, 2006, 48 (2), p. 62.

⁵ D. Cijevski, *Istoria ukrajinskoji literatury*, New-York, 1956.

care au abordat barocul ucrainean gogolian în contextul celui european (Iu.Ia. Barabaș, A.E. Dmitrieva, P. Miched, V.N. Peretș etc.), respectiv, rafinarea practicilor și a abordărilor analitice de interpretare a textelor literare, fapt ce presupune o serie de rigori ce împletesc științificul cu deontologicul. De exemplu, conexiunile creației lui Gogol cu literatura ucraineană a aceleiași epoci, în special cu opera lui Taras Șevcenko, au cunoscut o nouă perspectivă în cercetările lui Iu.Ia. Barabaș⁶. Atenția acordată acestei probleme a născut, ulterior, discuții între doi reputați cercetători, V. Voropaiev⁷ și P. Miched⁸, vizavi de apartenența națională a creației gogoliene. Primul se situează de partea pro-rusă a fenomenului Gogol, în timp ce P. Miched insistă asupra ideii că nu trebuie ignorat substratul ucrainean în conștiința și, implicit, creația acestuia.

Și totuși, valurile de informații dintre cele mai variate, abundența unei bibliografii valoroase, precum și pertinenta abordării vieții și a operei lui N.V. Gogol (de exemplu, pornind de la clasicii P.A. Kuliș, V.G. Belinski, N.G. Cernâșevski, V.G. Korolenko, D. Merejkovski, V. Zenkovski și terminând cu cei contemporani atât din Ucraina, cât și din diasporă sau criticii români care și-au canalizat atenția critică în această direcție, ca de exemplu, Al. Mica, M. Petrișor etc.) descumpănesc, la prima vedere, un cercetător care se aventurează în asemenea studiu, provocându-i inevitabil întrebarea: ce aș mai putea adăuga *eu* în plus față de ceea ce s-a scris deja sau în ce ar putea consta originalitatea punctului *meu* de vedere în acest caz? Cu toate acestea, în momentul unei ușoare detașări față de subiectul studiat, începe să prindă contur, să iasă în relief, nuanțându-se în culori din ce în ce mai vii, structura și forma care vor susține cercetarea. La fel cum o analiză completă și complexă a textului literar presupune o interdependență a cercetării lingvistice cu cea literară, tot astfel și opera scriitorului se află într-o relație de reciprocitate cu viața celui care „i-a dat viață”. Altfel spus, opera literară, înțeleasă în sens

⁶ Iu.Ia. Barabaș, «*Koly zabudu tebe, Ierusalyme...*»: *Gogol i Șevcenko: Porivn'al'no tipolohični studiji*, Harkiv, 2001.

⁷ Victor Voropaiev, *Gogol i rusko-ukrajinskij vopros*, în „Moskovskij jurnal”, nr. 1, Moscova, 2002.

⁸ Pavel Miched, «*Privatizacija*» *Gogol'a?*, în „Voprosy literatury”, mai-iunie, 2003.

hegelian, reprezintă acea sinteză indisolubilă dintre idee și formă, ducând, într-un final, la ceea ce numim „unitate în diversitate”.

În concluzie, cei care l-au cunoscut în mod direct pe N.V.Gogol sau cei care și-au dedicat viața cercetării operei sale, oferind cititorului o paletă largă de informații inedite și observații pertinente, au remarcat faptul că trăsătura dominantă a personalității sale poate fi rezumată în sentimentul de distanțare față de oameni, de retragere în cochilie, nepermițând niciun fel de apropiere afectivă (S.T. Aksakov a scris chiar o lucrare despre viața prietenului său, cu scopul de a învălui în lumină nu doar latura artistică a lui Gogol, ci și cea profund umană, fără de care opera unui scriitor nu ar putea fi descifrată în totalitate). Manifestându-se încă din tinerețe, această trăsătură carcterologică se poate întrezări în finalul povestirii *Iarmarocul de la Sorocinți*: „Minunat, dar vremelnic oaspete, bucuria, oare, nu ne părăsește la fel? [...] *În propriul ei ecou, tristețea și pustiul ascultă cu înfiorare*. Tot astfel, voioșii prieteni ai furtunaticii și neștiutoarei tinereți se mistuie unul câte unul în lume, lăsând la urmă singur pe vechiul lor tovarăș...”⁹[s.n.].

Visul bunicii și al nepoatei

⁹ N.V. Gogol, *Opere*, vol. I (*Iarmarocul de la Sorocinți*), p. 92.

CUVÂNTUL POEZIEI SAU POEZIA CUVÂNTULUI

*Interviu realizat de Cristina Maria
Firoiu*

Dragă poet, cât de larg este cuvântul fața de poezia întregită de ansamblul cuvintelor folosite într-o poezie? Este cuvântul deasupra sau este necesară o horă a unirii cuvintelor pentru o exprimare spintecată a eului? Vă întreb asta pentru că, iată, poeții trăiesc substratul poeziei, mult mai mult decât interpretarea ulterioară a acesteia, și, în același timp, în ultima vreme, se pune accent pe îndumnezeirea cuvântului mai presus de facerea unei poezii propriu-zisă...

Bănuiesc că vă referiți la ce ține de compoziție și, în consecință, la impresiile și emoțiile celui ce scrie slujindu-se de cuvinte pentru a reda într-un mod unic propria lume, încercând cu ajutorul acestora să muzicalizeze cotidianul. Acea horă a cuvintelor la care faceți referire nu este altceva decât o organizare necesară pentru a exista concordanță între formă și conținut. Fără această încercare de organizare în care fiecare poet nu face decât să descânte curiozități aș spune că nu vom afla dacă într-o mână de vis există viață, că nu poți provoca sentimente convingătoare. Luat în context sintagmatic, cuvântul ca element al expresiei nu va putea sta deasupra, pe o poziție unică. Fără îndoială, există cuvântul care primează, dar el se va baza întotdeauna pe cele ce stau în jurul său. Cu ajutorul cuvintelor împărtășim destine, înțelegem viața. La Aristotel, cuvântul îl găsim ca substanță, materie, formă, esență, existență. La Saussure, dacă nimic nu este distinct înainte de apariția acestuia, îl vom găsi reprezentat ca structură ce vine să îmbrace gândirea. Pe de altă parte, putem observa existența acelor substantive pe care, asemenea unor dosare clasate, le redeschidem întrucât mai au de spus ceva. Cuvântul pentru scriitor este doar unul din multele instrumente de care acesta se folosește într-un laborator propriu pentru realizarea noutății, pentru a crea și vedea ce e frumos în lume sau om, pentru elaborarea unor viziuni sau

idealuri, fiind în același timp adversar al platitudinii, vrând să spună mult, vrând să spună totul.

Cum vă vedeți în oglindirea primului vers și cum se întâmplă transformarea expresiei dumneavoastră umane până la finalul aceleiași poezii?

Înainte de vers este gândul. Versul fiind o suprapunere a cuvântului pe trăire, este ca o hârjoană unde pretențiile acestora, odată îmbinate domină, întregul spațiu al creației. Rezumând, cu primul vers trasezi prima graniță a unei noi lumi, aparținând unei sincerități depline, cu ultimul – ce a fost gând devine gândire.

Ce înseamnă, din punct de vedere emoțional al cuvântului dumneavoastră interior, distanța sau apropierea dintre poem și poezie? Sau care e diferența în percepția dumneavoastră?

Atât în poezie cât și în ceea ce privește poemul, am căutat să exploatez în mod direct un număr de patru planuri, și anume: cel al ideii, al metaforei, al imaginii și al mesajului. Dacă în poezie este știut că cititorul poate anticipa ritmul, acesta fiind un fenomen de așteptare, în poem, spațiul grafic fiind exploatat mai mult face ca acesta să aibă o retorică mai largă. Această retorică, atât a poeziei cât și a poemului, se diferențiază doar prin spațiul limbajului. Bineînțeles că putem vorbi atât de o semantică a poemului cât și de una a poeziei, de imagini separate ale acestora, dar, în esență, ele țin de inventarul și de modul de abordare al unei anumite problematici de către autor. Oricum, o înșiruire în timp a unor fapte sau sentimente ține în cazul acestora de matricea corespunzătoare lor. Pe de altă parte, procesele de compoziție sunt diferite: îmi aduc aminte că pentru Valery și Sartre sensul poemelor nu a avut o bună reputație. Consider că în poezie libertatea poetului se află între sintaxă și metrică.

Iată, sunteți printre pușinii ce au venit cu o aură meditativă în limbajul poetic autohton, și în același timp, în multe discursuri ținute public, amintiți despre sintagma, cruntă, zic eu, „însingurarea îngândurării” sau „îngândurarea însingurării”. Această notă apropie cumva interpretarea dumneavoastră lăuntrică de exteriorul lumescului? Ori aceste doua „fapte” filosofice se întâmplă doar în spațiul dumneavoastră, rămas în simplitatea cruntă ce poartă un adaos de imaginație grea și covârșitoare sufletului?

Este o modalitate prin care am încercat să îmi răspund la întrebarea dacă poți parcurge infinitul. Luați, de exemplu, o riglă și redefiniți milimetrul înlocuindu-i cu incertitudini, iar centimetrul cu certitudini. Aș numi asta numere transfinite. Dacă în momentul

tregerii în neființă funcțiile creierului ți-ar induce visul, atunci această riglă poate fi prelungită. Însingurarea reprezintă primul pas către a exploata toate acele evenimente strânse într-un interval de timp, o pregătire ulterioară disecării acestora. Când începi să le definești sau să le redefini, procesul se numește îngândurare. În cazul celui ce scrie, îngândurarea însingurării capătă valențele unei extrovertiri. Este o nevoie de a dărui, de a împărtăși lucruri minuțios dezbătute cu tine însuși celor care, pentru scurt timp, au fost pe celălalt mal. În cazul însingurării îngândurării, avem de a face cu un proces al melancoliei, o melancolie care are un statut special: nu o poți împărtăși tuturor. În ambele spații îți compui lumi, îți compui povești, fără a fi forțat să alegi între ele. Ele nu se pierd și nu le poți da la schimb ca și cum ar fi niște locuințe.

Dacă tot a venit vorba, hai să ne apropiem puțin și de poemul ce folosește acest motiv scris și simțit, purtând și un titlu construit din alăturarea celor două, dar iată, se observă o recunoaștere a timpului potrivit sau nepotrivit în accepțiunea dumneavoastră: „Îngândurarea ultimei însingurări”. Ne puteți spune câteva cuvinte preluate din „cămara” dumneavoastră poetica?

Plăcerea de a respira, emoția unui braț atins, perechea polară viață-moarte reprezintă conținutul acestei poezii. Ce ține de viață aparține însingurării, ce ține de moarte aparține îngândurării: moartea dezbătută ca o străinătate asupra căreia te oprești încercând să-i descifrezi algoritmul. Ea îți poate apărea ca o complicație fără motiv, de multe ori putând să o privești ca pe o insistență ce se amestecă în treburile tale, care îți generează deopotrivă spaimă și liniște. În fața acestui asalt, ultima suflare ce prinde cheag îi aparține, iar gura cândva sărutată rămâne celorlalți și, automat, depărtării. Astfel am încercat ca ceea ce ține de real și imaginar să nu fie incompatibil.

Câtă dragoste credeți că puteți sluji poeziei? Poeziei toată... Poate fi această dragoste interpretată de spațiu și timp, ori de motiv poetic? poate fi această dragoste motivată de curente literare ori regiuni geografice? sau priviți acest sentiment fața de poezie într-un mod, iată, însingurat și îngândurat, la orice nivel?

Poeziei îi pot sluji în fiecare zi. Dacă fiecare zi întâlnită îmi cere să îi dau trecutul pe de-a-ntregul, tradus așa cum m-am priceput, i-l voi da. Personal, nu am întrebat nici spațiul nici timpul cum interpretează dragostea, dacă trăiesc subtil sau exploziv.

Nu pot să evit întâmplările care, iata, ne-au adus, poate, în fața acestui interviu: la mai toate întâlnirile noastre, parcă vâd doua entități lirice și filosofice, doi poeți și doi bărbați în dumneavoastră, și asta, preluată de la mulțimea sau singurătatea ce ne înconjoară de multe ori. Și, de ce să nu recunoaștem, dezvăluirea dumneavoastră ca poet și ca om, se întâmplă mai abtirit atunci când sunt mai puține persoane în jur, iar microfonul parcă-vă devine un martor al faptului că ingemănați ființa dumneavoastră cu poezia, pe scurt, vi se descoperă naturaletea și înțelepciunea ce succed părții dumneavoastră umane....Cum? De ce?

Întotdeauna am spus că cel mai frumos lucru ce mi se poate întâmpla este să am o cafea, o țigară și o discuție interesantă. Acest spațiu îți permite să ai chiar și reacții întârziate, să meditezi. În fața microfonului, nefiind posibilă interacțiunea verbală, ritmul în care expui informații nu are pauze, nu îți permite întâzieri. Întregul discurs are o altă desfășurare, în care trebuie să îți amintești totul, nu te poți menaja și trebuie să ții cont chiar de cele mai neînsemnate detalii. Este o altă reprezentare, este o muncă, iar pentru asta trebuie să fii un bun povestitor. De cealaltă parte, dialogul îți permite subiecte deschise în evantai, diagnosticări, sfaturi, dar și căutarea unui numitor comun. Are altă vitalitate.

Ce se întâmplă cu privirea dumneavoastră? Asta este prima întrebare ce-mi vine în cap atunci când privesc un poet, și, iată, sunteți primul pe care-l întreb? Seamănă ea cu expresia dumneavoastră intimă ori e modificata de „pericolul“ de a trăi folosind alt aer meditativ ori însângerat de substanța percepută în acel moment? V-ați uitat asupra privirii dumneavoastră vreodată? Cu ce se acoperă și cu ce se descoperă aceasta în fața dumneavoastră, după care, în fața lumii?

Nu se întâmplă nimic nelalocul lui în legătură cu privirea mea. Atâta timp cât există, există în chip firesc. Este una a liniștii, este una a morocânosului, a îndrăgîtilui, dar niciodată a lăcomiei sau a snobismului.

Am ajuns, iată, la curajul aproape final perceput de mine în sistemul de globalizare interioara a omului, și iată, mare mi-a fost bucuria că dumneavoastră i-ați dat și un nume, un nume în poezia româneasca (poezia: „Mâncând rămasul laolalta”). Vorbiți-ne despre această mare înțelepciune adusă în fața cuvântului și a spiritului dumneavoastră, acum al nostru.

Este o poezie ce face parte dintr-un grupaj gândit sub formă de triptic și reprezintă forma pe care o poate lua prietenia dintre doi oameni. *Mâncând rămasul laolaltă* ține de o memorie acumulativă unde pământul are propria voință, ademenește și refuză. Este un cerșit clipă de clipă sub o zodie deloc norocoasă pentru un *cum a mai fost*. Nu există repaos, nu există confort, dar nici pe ce să arunci vina. De altfel, pământul slujește ca loc de întâlnire și despărțire. Joc al naivității și rațiunii, dorința apare ca o nevoie de redresare, de reîntregire. A simți nevoia să te trezești dintr-un flux continuu al despărțirii pentru a descoperi noi temeuri, de data aceasta fără urmări cu tristețe, spunându-ți că ultima vamă este pământul. A da și a primi nu sunt străine una de alta. A da și a nu primi conține o anumită cruzime, un mobil declanșator al rupturii. De fapt, adevăratul început nu are nimic autoritar. El exprimă o stare de tensiune, urmând ca abia ultima strofă să anunțe ceva. Vulnerabilitate, un deductiv niciodată sau o înfrângere.

Ce este mai important pentru dumneavoastră: sa scrieți sau sa citiți? Sau și aici are loc îmbrățișarea trupului poetic folosit în existența cuvântului cu sufletul adoptat de pământ?

Ordinea firească a lucrurilor, înainte ca *pământul să îți adopte sufletul*, este de a învăța literele, de a citi și apoi a scrie. Pentru mine cărțile sunt precum oamenii: de unele îți-au povestit alții și îți-au făcut cunoștință cu ele, rămânând sau nu în preajma ta. Pe altele le-ai întâlnit și îți-au rămas dragi. Iar ultima categorie aparține celor pe care nu vrei să le cunoști. Din punctul meu de vedere, amândouă sunt importante. Scrisul, dincolo de inspirație, reprezintă o nevoie de perfecționare. Prin această muncă poți găsi echilibrul chiar și atunci când apare nemulțumirea, insatisfacția. Sunt momente de oboseală, de lăncezeală creativă care totuși fac bine mai târziu actului de creație. Pentru a scrie ai nevoie de o distanțare de ceilalți, totul se petrece într-un loc doar al tău, în care fiecare experiență se desfășoară ca o sustragere de la înconjurător. Întâi de toate, cel care scrie ar trebui să fie propriul său antropolog. O carte citită are darul de a îți îmbogăți pe lângă limbaj exercițiul imaginativ. În ea găsești descrieri, arhetipuri umane, aspecte ale psihicului uman, diferențierile făcându-se după structura investigației sale. Dacă este una logică, de înțelegere a originii unui anumit fenomen sau nu. Dacă poate contracara efectele unei boli sociale sau nu. Atât scrisul cât și cititul ar trebui să fie încântare, scrisul ținând de a dăru, cititul de a primi.

Iată, am ajuns foarte aproape, în numele poeziei, de prietenia poetului Dan Ioan Marta cu poetul Traian T. Coșovei. Ce v-a legat cel mai mult și cât de influențați de sfera interpretării poetice și a creației, totodată, ați fost pentru a vă uni aceste două entități puternice și importante în peisajul culturii românești?

Păstrez în minte o imagine dragă mie: la masă, în barul doamnei Angela din Floreasca, Traian T. Coșovei, Victor Dumitrescu, prieten al său despre care vorbea în emisiuni de radio și eu. Așezarea era de fiecare dată, în fiecare zi, aceeași. Acolo s-au desfășurat multe discuții, de la cele ce țin de actul creației până la cele uzuale, cotidiene.

Îmi amintesc lejeritatea cu care recita în limba italiană, râsul lui la câte un banc spus de un alt consumator din local, larghețea de a dărui sau îngrijorarea pe care o manifesta atunci când cineva își expunea o problemă gravă și, mai ales, acea îmbrățișare pe care mi-o oferea de câte ori ne

despărțeam sau ne revedeam. Îi datorez faptul că am apărut, lângă el, în revistele literare. Îi datorez sprijinul pentru a publica ultimele două volume. Îmi amintesc momentul când, mergând de braț spre casa lui, am apucat să îi spun că pentru mine el este un copil interesant. Și acum păstrez bilețelele pe care împreună notam idei de poezii. Ne-am dăruit metafore și am împărtășit câte o nemulțumire. Era acel *Paul* din *Les années folles du socialisme*, cu răs cinstit, cu timiditate, cu ironie fină, cu un simț al umorului de-a dreptul terapeutic și cu o sensibilitate aparte. Cred că ce ne-a legat a fost o frumoasă prietenie.

Dacă ați putea și vi s-ar propune să „închiriați” un poem din gospodăria altui poet pentru o zi și să spuneti: „e al meu azi”, care ar fi acela? (nu conteaza spațiul sau timpul)

Aș alege din ultimul volum al lui Traian T. Coșovei, *Aritmetica pleoapelor*, apărut în 2013 la editura Tracus Arte, poezia *Dragostea vine de la bufetul din colț*.

Cum scrieți? Puteți să ne detaliați idealismul ori chiar realitatea create în jurul dumneavoastră ca nevoie de a privi pentru a duce la bun sfârșit un poem, carte, eseu etc ...?

Scriu nefugind de trecut, acesta fiind majoritar pentru toți. Uneori scriu din instinct, iar acest instinct îl iau ca pe o resursă suplimentară de supraviețuire. Scriu gândindu-mă că trebuie să obțin un efect în funcție de cum pot explica un ceva în raport cu realitatea. De exemplu, acum scriu despre furt, despre faptul că acesta reprezintă pelagra umanității. Dacă zăboviți asupra celor zece porunci, puteți observa lesnicios că toate descriu, de fapt, furtul. Scriu chiar și atunci când în jocul cu ipoteze empirice actul în sine induce un efect de neacomodare, de respingere. După care revin cu înverșunare și reiau întregul proces. Este o continuă răscolire a impresiilor ce țin de construcția unei noi realități.

Ce credeți? Seamănă poezia cu autorul ei sau autorul seamăna cuvinte pentru a-i semăna acesteia? Ori nu există legătură, ci aceasta se creează ulterior, după o oarecare dospire emoțională ori fizică...?

Știți cum e? Depresivul are un număr redus de gesturi, așa cum sunt scriitorii ce au un număr redus de cuvinte. Cel cu structură isterică are un discurs centrat pe propria persoană și acoperă aria propriului corp cu gesturi ce au o frecvență crescută în unitatea de timp. A semăna cuvinte este doar o încercare superfluă de a spune că ai ceva de spus. Bunăoară, cel care colorează imagini din „Capra cu trei iezi” ar avea pretenția că știe și povestea. Sunt două tipuri de asemănări și amândouă izvorăsc din verbul „a plăcea”: primul ține de artist, al cărui act odată încheiat înseamnă un obstacol depășit. În fiecare volum acesta lasă să-i fie descifrat crezul, chiar și atunci când este posibil să nu fie mulțumit de opera lui. Doar cărțile aparținând unor scriitori diferiți nu seamănă între ele. Al doilea tip ține de cititor căci, regăsindu-se într-o stare de compatibilitate cu un personaj sau o descriere, conviețuind alături de o idee a scriitorului, spunând „Îmi place” îi seamănă acestuia.

Ce părere aveți despre poezia contemporană? Scrisă, bineînțeles, și la rang mare și mic. Se poate include aceasta într-un curent aprobat de civilizația academică din România? I-ați dat ori

i-ați da un nume? Și dacă da, care ar fi acela? Sau de ce ar fi acela?

Sunt scriitori cu o recuzită lexicală și ideatică bogată. Sunt scriitori ce folosesc o juxtapunere de versuri străine unul de altul, lipsite de sens în alăturarea lor, neavând astfel nici o cursivitate. Îmi rezerv dreptul să nu îi numesc. A fi atent la tendințele spre dezumanizare, spre steril, spre voluptăți exacerbate sau a fi atent la cum să te sustragi acestora, acesta este spațiul în care fiecare scriitor își orchestrează tresăriri, dificultăți sau suferințe. Și nu numai. Recuperarea confruntării cu timpul toți o vor descrie, dar, atenție, pubela niciodată nu poate fi numită artă.

Credeți în timp? Sau și timpul poartă amprenta cuvântului?

Doar în cel măsurat. Timpul poartă amprenta cuvântului în funcție de cine îl rostește. Greutatea cuvântului este deja o altă problemă.

Ați conjugat, de-a lungul vieții, cu experiența pe care ați dobândit-o, verbul „a fi” la toate modurile și timpurile? Credeți că totuși, noi oamenii, ori poeții, putem să facem acest lucru sau e vorba despre încărcăturile spirituale, materiale, emoționale, fizice ce modifica aspectul și cărarea unei conjugări totale a acestui verb?

Sunt, am fost, voi fi, aș fi, aș fi fost. Cred că pe ultimul nu l-am dezbătut. *Cărarea unei conjugări totale a acestui verb* nu am bățătorit-o, nu am aprofundat acest aspect, drept urmare, orice aș încerca să selecționez pe baza unei afinități cu verbul „a fi”, îmi este cu neputință să am un rezultat.

Cât considerați ca v-ați încărcat prin poezie și cât credeți că v-ați descărcat?

Nu cred că este vorba nici de încărcat, nici de descărcat. Este vorba de redescoperit. Este o conviețuire deopotrivă cu mine, dar și cu celălalt. Ne dăm vârste, ne creăm tradiții.

Cuvântul poeziei sau poezia cuvântului?

Sensul curent al primei sintagme se diluează lingvistic, cea de-a doua are structură identificabilă și duce către o evidență poetică. Probabil că vă referiți la sunet și sens, expresie și conținut. Oricine poate forma un întreg nou după cum se pricepe, o construcție care să atragă atenția asupra sa. De-a lungul timpului, am întâlnit expresii indicative, expresii ce nu au valoare de adevăr și, mai ales, nu pot fi concluzii. În esență, poezia presupune vers care se deosebește de

vorbirea liberă, presupunând grupuri de cuvinte ce respectă forme bine definite de construcție. Dacă doriți, puteți spune că există ritm, metrică și un limbaj poetic ca formă aparte orientat spre formă.

Doua versuri pentru acest interviu acordat revistei: „Mantaua lui Gogol”? Scrise acum, fara armura timpului ori fara vibratia gândului. Doar suflet ...

Nu am cum să nu mă folosesc de funcțiile creierului pentru a vă oferi cele două versuri:

*Mă gândesc să beau puțin sânge dulce de pom.
Carnea de fruct, fiind ceva mai amară, o voi lăsa
pentru altă trecere.*

Oferim cititorilor revistei *Mantaua lui Gogol* un buchet de poezii scrise de Dan Ioan Marta.

1. Execuția scaunelor

O închipuire nearticulată vreodată din frica de pretext,
legată pe ambele părți cu pâine și apă...
O împotrivire pentru depărtare, spusă în gând, din credința
cuvântului ce poate fi absorbit de pereți,
decorată cu himere ce se preschimbă în abatoare de sensuri...
Tabla înmulțirii și împărțirii învățate pentru a ști cum se scad și cum
se adună
resturi pentru întreg...
Trei cutii ce conțin praful de pușcă strâns cu mihală,
ornate în clarobscur, pentru un posibil safari în lumea de afară
populată cu zilele unui calendar șiret...
Doar început, în forma cozii de pește, un răgaz reprezentând
nevoia rădăcinilor specifice compensației...
Un scut făcut din apă și sare pentru chip. Autentic...

Acesta este doar un lot achiziționat stând pe scaune
și lăsându-mă de ele cioplit, o parte din ce înseamnă fiecare respirație
după cât m-a ținut inima.

Acum, am să le întorc cu fața la perete și,
mințindu-le cu o nedreptate geamână lor că așa se naște iubirea,
am să le execut sumar pentru a-mi face din ele catalige

și a scrie singurul rând al vieții pe care mi-l va cere Dumnezeu.

Înțelegerea acestei alegeri mă va face asemănător cuiva.

2. Îngândurarea ultimei însingurări

Aș putea restitui acest semn din naștere al fricii
pe care-l port ca o înfrângere ce-mi pune la pământ dorințe
înlănțuite-n partea stângă a primului țipăt omenesc.

...

Cu un altfel de simț al trecutului, smulgând împrejurul
și uitând călcatul vieții pe-o rană, cu pietrișul sub tălpi
deschizând-o mereu,
m-aș bucura de crengi ca de niște degete ale copacilor
duse spre gura pământului.

Când colții unor ierni vor încerca în public, precum un ban,
vechi pierderi ce-mi rodiră cumiștenii,
voi număra, fără-ndoială, câte inele are trunchiul unui pus deoparte
cu acea însingurare ce îmi dezleagă inima de frică.

Adesea de va ninge, căci vechile iubiri urcate-n cer
se bat cu pernele scăzând lumina lunii,
voi ști să fac pereche doar cu încrederea-n colind,
cu noima zilelor de naștere ce nu mor niciodată.

Și-n fiecare tencuială de perete am să așez cuvinte pentru mâine
astfel încât o-ngândurare deschisă prin însingurări
să poată fi rostită pentru împrumutul părților din mine
și pentru ultima suflare ce prinde cheag pe buza unei depărtări.

3. Mâncând rămasul laolaltă

Am dat pământului din fiecare izbucnire câte-un dumicat
și sânge scurs prin răni, destăinuind-mă, să bea

ce-a copt doar soarta ca pe din două mâine să împart
mâncând rămasul laolaltă i-am dat și desfrunzirea mea.

Ca unui nestrăin ce-mi poate învoi în umblet frații
pe care-i scot cu jumătatea lor din mine să-i încălzesc mai mult
i-am dat flămândului un zâmbet timpuriu mușcat de alții
trecut prin inima-mi să îi ajungă în adânc.

Lăsat învins pe marginea de sus a istovirii
ar fi putut demult s-aleagă din mintea mea orfelinat același gând
i-am dat să-nvețe pe de rost nădejdea prevestirii
copilului ce merge c-un picior desculț privindul îndelung.

Sau altceva dacă un hău al meu ar fi supus fisurii
aș da indiferent la schimb pe câteva bucăți dintr-un frumos
ca necesitul unei singure robii ce place firi
să ne atingă cearta pe iernile pletoase cu albul lor pe jos.

Ar mai fi fost revendicarea aceluși răs împărățiat de frunze
rescrierea întregului negoț purtat cu drumul smuls din verdele neros
i-am dat bătrânului întregul înțeles al mângâierii neursuze
să-l ducă celor împărțiți de el ca un descântec pentru cum am fost.

4. Neștiut

Voi descrie mecanic din ce e făcută mâna-mi întinsă
a fi adoptată de tine am să spun că se află în timp
după frică urmează să învăț cum îmi stă liniștea prinsă
la butoniera unei oboseli dintr-o duminică în care mă mai mint.

M-am culcat pe un piept de pământ lung și răsfrânt
cu semne lăsate în cruce de fulger ce-și află o nouă pereche
am crezut că se-aude un strigăt din mine demult
strămutat cu totul aici unde până și fuga îmi pare prea veche.

Calc, Realitate, pe podeaua de-afară dorindu-mi mai mult
să învăț un cuvânt scris și mușcat de cărbuni grei
pronunțat atunci când bucăți le sar la pământ
las în camera goală tăcerea cu rânjetul ei.

Verbul a fi l-am lăsat ca o cheie sub preș să afli cum tac
știu ce am scris pe un mijloc de câmp în cărbune
chiar dacă am fost prin războiul iubirii făcându-mi de cap
de la cutia de scrisori, ziua de ieri n-ai s-o ridici nici mâine.

5. Primăvara

Ți-am căutat un fard sentimental de verde,
nici urmă n-am găsit pe unde-ai fi putut să-l pui,
și mă gândesc că neștiind să-ți umblu prin poșete,
mă vei prosti a nu știu câta oară ca întâi.

Pe sub cearceaful iernii furoul ți l-am căutat,
și-am așteptat lipit de crengi ca mugurii să-ți sune,
la gândul că trădezi m-am așezat nătâng pe pat,
și uite că sosirea-ți de amantă nu mă știe.

Te-aș lua în brațe, gentilom, să-ți treacă apăsarea
c-am fost îngrijorat și m-am vârat slăbit în frig,
îți caut unda cerului, că prea înfofolită am spinarea,
dar nici pantofii nu-ți sunt de găsit.

În ziua-n care port prin buzunar cadoul diamant,
să te conving cu născocire că sunt netrist și-mi semeni,
tu îmi întârzii *nu* și *da* la adunat,
nu m-a iubit și nu m-a părăsit atât de crâncen nimeni.

Cristian Paul MOZORU

(Germania)

DINSPRE LĂUNTRU SPRE EXTERIOR ȘI INVERS SAU ALBUMUL DIN CUVINTE

Am deschisă, spre recitare, dinaintea mea o carte-autograf primită în urmă cu ... puțin peste 5 ani. O citisem la momentul primirii cu o ușurăta și o oarecare viteză care, se pare că și acum, la recitare, își face simțită prezența. De parcă aș trăi déjà-vu-ul lecturii, mă simt parcă încercat de același de-atunci-sentiment din momentul parcurgerii „Memorii”-lor lui Mircea Eliade, o carte stufoasă care se citește la fel de ușor și la fel de repede chiar dacă unii, la prima întâlnire cu respectiva „cărămidă”, ar rămâne puțin reticenți datorită dimensiunilor în care a fost zămislită, sau volume din bibliografia lui Alessandro Baricco ori Éric-Emmanuel Schmitt.

De fapt, în felul acesta s-au dovedit a-mi fi toate volumele Hannei Bota (referința o fac la toate volumele cu care am avut fericita șansă, ocazie și bucurie a mă întâlni față-în-față, adică 6 la număr, până în acest moment), volume pe care le deschid de fiecare dată când vreau să găsesc răspunsuri despre viață, început, timp sau orice alt tip de întrebare care duce cu gândul la umanitate, deschidere către lume, diferențe și asemănări, depărtări și apropieri, etc., indiferent că ajung, din nou, la o lectură completă a volumului, ori la o simplă aruncare a retinei asupra unui vers răsleț, asupra unui poem la întâmplare, ori asupra unui pasaj din care „ceva” (dar, poate, de fiecare dată, „alt ceva”) reușește a-mi capta atenția în momentul respectiv; volume ușor de parcurs și care la fel de ușor transpun cititorul în acțiunea cărții prin simplitatea și accesibilitatea limbajului, dar și în rolul personajului principal, în lumea mut construită de paginile ce o compun.

Cartea de față, „Cronicile memoriei”, fiindcă despre ea este vorba, apărută la Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, în zilele lui 2010, se deschide cu câteva episoade din copilăria puțin înaintată a autoarei, folosind ca punct de pornire aceste episoade ale copilăriei, după o lungă absență, însă doar a scrierii în cuvinte, a amintirilor așternute dincolo de suprafața memoriei, adică pe suprafața albă a hârtiei, așadar, pe suprafața timpului, aceasta revine asupra jurnalului și îi continuă scrierea până ce ajunge în contemporaneitate, în actual, mai exact la călătoriile întreprinse în Italia, India și continentul african.

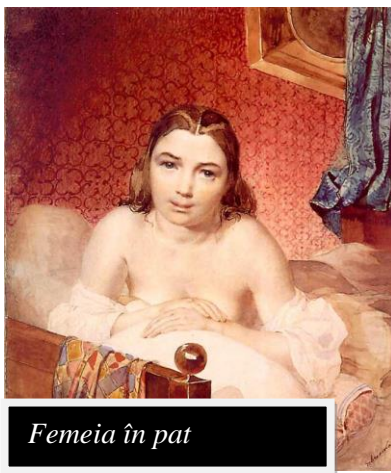
Deloc reticentă, ci, ca întotdeauna, larg deschisă prin însăși propria-i fire, în relatarea a tot ceea ce ochiul, inima sau memoria au reușit să capteze și să rețină, Hanna Bota oferă, prin cuvinte (dar cât de mult pot, din tot, oare, oferi cuvintele?), imagini complexe a lumilor ce ne înconjoară și trăiesc lângă și odată cu noi, și a cărei rețină le-a întâlnit și reținut (din toate punctele de vedere) farmecul, imagini ce, cu timpul, devin albume fără poze, albume închegate doar din cuvinte, albume ce (ne) vorbesc, nouă, celor din jurul ei, celor care, poate, nu ni se vor arăta niciodată în toată splendoarea lor și, mai mult de atât, poate nu ne vor dezvălui niciodată secretele și misterele ce le înconjoară încă de la întemeierea timpurilor.

Fără a ajunge să îi cunosc, după cum menționam cu doar câteva rânduri mai sus, din interior, întreaga operă, având astfel incompletă imaginea operei și viziunii autoarei, am observat totuși cum autoarea încearcă și reușește să își transpună pe de-a-ntregul atât simțirile și trăirile, cât și pe ea însăși în fiecare bucată a scrierii, astfel încât cele două personaje, autoarea fictivă și autoarea reală, să se suprapună atât de bine încât la final să rămână una singură, fără a se anula însă una pe cealaltă, ci dimpotrivă, să se completeze reciproc, mai mult de atât chiar, să se completeze fără ca nici una din cele două jumătăți-întreg să nu fie privată de vreunul din attributele-i. Altfel spus, fie că miza este un roman, un volum de versuri, ori un volum de însemnări jurnalistice, ori de călătorie, toate scrierile Hannei Bota sunt, de fapt, jurnale în adevăratul sens al cuvântului, așezate pe hârtie în forme diferite, sub imperiul unor stări diferite și, adunate toate la

un loc, construiesc o cronologie complexă ce poate sta cu mare ușurință sub genericul „Hanna Bota ... Jurnal”.

În timp ce călătorește, autoarea nu se poate desprinde de ceea ce (se) numește „acasă”. În orice colț al lumii s-ar afla, autoarea „își poartă casa” cu ea, și-o poartă în suflet, în gând și în cuvinte. Totodată, oriunde s-ar afla, Hanna Bota se simte întotdeauna ... acasă. Un sentiment straniu, într-adevăr. Parcă omul ar trăi cu adevărat mai multe vieți, iar în una din viețile anterioare, acolo, în locul ce îl vizitează, simte că i-a fost, și lui, cândva, casa; simte că își revizitează meleagurile de altădată. Citind cărțile Hannei Bota, este foarte probabil ca cel de dinaintea cărții să se simtă încercat de acest sentiment, ce, poate, la prima vedere, pare desprins din ficțiuni sau povești de altădată, transformate, acum, în mituri. Însă, poate că acesta este scopul unei lecturi: acela de a ne acapara în totalitate, de a ne rupe de realitate, de a ne face să ne întrebăm dacă nu cumva acele timpuri și meleaguri descrise în carte au fost sau nu, cândva, și casa noastră și meleagurile noastre, ori, dacă nu este așa, să ne determine a pleca în căutarea lor, recurgând la o căutare în lecturile și istorisirile celorlalți de lângă noi. Cu alte cuvinte, „Cronicile memoriei”, dar și scrierile Hannei Bota în general, sunt un splendid exercițiu de a pleca în însăși căutarea noastră, de a ne regăsi pe noi, în cei din noi.

Ce găsesc însă absolut magnific în scrierile Hannei Bota este formula prin care aceasta își scrie-vizual fiecare fior ce îl simte de-a lungul călătoriilor sale, pentru ca mai apoi să facă o călătorie până în punctul opus și să își „recupereze” fiecare imagine oferită temporar și, în același timp, pentru totdeauna, lăsând astfel „în urmă” un album ce vorbește cititorului de la sine, îi povestește de la sine și îl ghidează în lumile ce îl construiește.

Femeia în pat

Leo BUTNARU

TRADUCERI DIN POEZIA UCRAINEANĂ

Serhei JADAN

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII

Din geamul spitalului se vedeau
merii.
În această vară ei s-au încovoiat atât
de mult
sub povara ploilor
încât prin crengile de la poale s-a
încălcit iarba.

Diminețile, curtea era pustie.
Știți doar, verile există câteva zile
anume,
nu, nu că cele mai lungi, ci mai
curând – spălăcite.

Să mai țină poate vreo pereche de zile – și gata, s-a zis, s-a dus,
după care, în genere, începe-a se întomna.
Însă în atare zile, cam pe la ora șase,
în cerul senin se vedeau stelele
tot mai opace, până dispăreau cu totul.

Femeile aduceau a lunetiste cecene –
precum lunetistele cecene
aveau ochi răi și venele
înțepate cu anestezice.
Iar bărbații semănau cu luminiștii Chiril și
Metodiu – asemeni luminiștilor Chiril și
Metodiu purtau halate lungi,
iar în mâini țineau istoriile bolirii lor

Serghei Jadan

asemănătoare primelor Evanghelii traduse.

Diminețile, când ieșeau în grădină și
fumau, stelele dispăreau treptat
și iarba fremăta.

Blagoslovit fie numele Domnului, – spunea
Chiril. – Blagoslovite fie mâinile lui,
din care ne primim pâinea cea de toate zilele.
Sora-cățea, – traducea Metodi
în kyriliță, – iar și-a potricălit venele cu morfină.
Trebuie să scriem o țidulă anume, altfel
rămânem fără baftă.
Și lunetistele se-nclină spre picioarele lor,
spălându-le tălpile cu apă de ploaie.

Există o fermitate de nespus în chipul bărbaților
ce ies în curtea spitalului;
fermitatea de-a munci viața-ntreagă pentru țara lor
în fine primind de la ea
un halat gri și friguros:
din mâinile tale, patrie, moartea, chiar dacă e amară,
dorită rămâne, ca pâinea la război.

Uneori ieșeau spitalagioaice-bocitoare
rugându-i pe cei mai puternici
să ducă la morgă încă vreun cadavru.
Și-atunci bărbații mergeau,
iar femeile le țineau între degete
țigările
ce se tot potoleau, se potoleau
treptat
stingându-se.

* * *

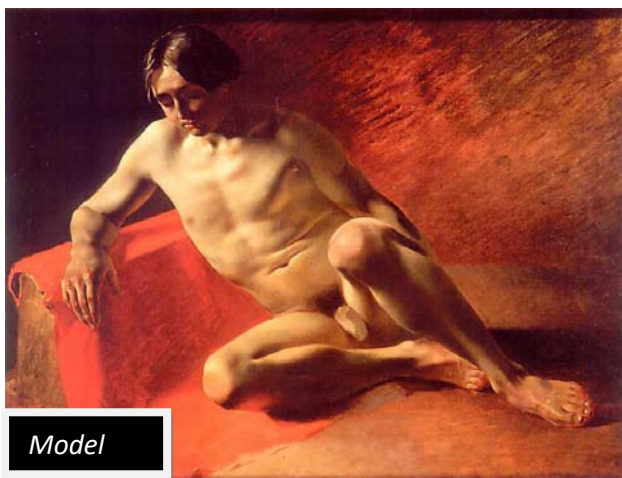
Și cea mai mică fătuță din China-town,
și bătrânii bapțiști din friguroasele biserici din Manhattan

nici să-și imagineze barem n-ar fi în stare
ce de-a stele cad în hornurile caselor noastre
și ce frunze de smarald are usturoiul
ce crește pe terenurile noastre de fotbal.

Iată, acest ocean fără început și fără sfârșit
scaldă țărmurile împresurate cu bodegi chinezești
și mii de cașaloți se ascund prin nămol și nisip,
pe veci despărțindu-mă de țara
pe care am iubit-o.

Iată tulpinile acestor arbori negri în zăpada friguroasă,
ca niște africane pe albe cearșafuri,
și în fiecare copac – păsări,
guralivele păsări ale emigrației,
cântătoarele păsări ale exilului.

Dar iată-mă pe mine
noapte de noapte
în vis
îmi încarc vaporul cu stele și grâne,
umplu cala cu rom și cucută,
îi încălzesc mașinăriile vechi
ca pe niște sobe de teracotă.

Curând Domnul ne va chema,
va redirecționa curenții oceanici și ne va goni în beznă.
Atunci să mă bocești,
varză de mare a Americii
cum știi doar tu una,
cum știi doar tu una.

MORMONII

Mormonii și-au înălțat biserica
în coasta teatrului, au aranjat
câteva straturi de flori și mulți dintre ei
s-au și înțeles să se întâlnească anume acolo:

veseli, radioși mormonii în costume sobre,
palizi după sângeroasele, dementele lor
week-end-uri.

În bisericile noi se pune la cale ceva anume cu oxigenul –
enoriașii se adună diminețile, scot
toate aste flecușete șamanice, arcurile, spiralele însângerate,
cârligele cromate de care
spânzură aparatele radio de jertfă
și scriu cu sânge pe pereți –

pe cel care a ajuns până aici, deja glasul nostru nu-l mai poate
opri,
pe cel care a citit aceste inscripții, deja nu-l mai poate salva
nicio știință,
pășind pe urmele însângerate ale iubirii tale, nu uita de
șerpilor otrăvitori tăinuți la fundul pachetelor cu biolapte.

Când voi deveni și eu mormon,
voi sta cu prietenii pe partea-nsorită a străzii,
râzând și vorbind despre starea timpului:
iar în fiecare dimineață voi scoate urmele de sânge de sub unghii,
deoarece noapte de noapte îmi sfâșii pieptul,

străduindu-mă să smulg din el inimile în plus
care noapte de noapte cresc în mine
precum ciupercile pământului.

* * *

Comandanți de operațiuni
inimile cărora
sunt acoperite de ceață
nu așteaptă decât să se împrăștie ceața.

Până astăzi partizanii rămân partizani,
cât mai există dușmani
în spatele cărora
să pună la cale diversiuni.

Pletele voastre lungi ce vă cad pe față,
beretele voastre negre și mundirele numai zdrențe
flutură în vânt
ca niște grâne dulcii
prin care se pitesc dezertorii înfricoșați.

Noapte de noapte apare umbra răzvrătitului
dând târcoale geamurilor ca o himeră de luptă
și se jilăvește la fundul raniței de piele
tutunul olandez
și o cărțulie de Apollinaire.

– Ce e, comandante de regiment,
îți răsfoiești codul personal, ca un infractor?
Tot alergii la poștă, gâfâind?
– Ce poștă?! – răspunde colonelul, –
Oricum mie
nu-mi scrie nimeni.

Mihai Hafia TRAISTA

TRADUCERI DIN PROZA UCRAINEANĂ

Oleksandr MASLIANYK

NEVASTA ALTUIA

– Nykolai, dă-mi-o pe soția ta, te rog ca pe Dumnezeu!

Din automobilul deschis răsuna muzica, iar Nicolae absorbit de munca sa nu a auzit că îl striga cineva din stradă. S-a obișnuit să nu acorde atenție gălăgiei care pătrundea până-n curtea lui. Vecinii aduceau în stradă cu mare satisfacție toate problemele lor și nu odată făceau mare tâmbălău, la care participa cu bucurie și soția sa Oryna – care se lipsea de toate, numai să fie în centrul oricărui eveniment, cât ar fi el de mic. Taciturnul Mykola Kyseliuk niciodată nu se alătura femeilor care bârfeau și evita pe cât putea să nu fie implicat în conflictele dintre vecinii săi, fapt pentru care, soția sa îi reproșa mereu că nu este în stare să o apere împotriva limbutei de Hafia Pyțuryha.

– Nyko, dă-mi-o pe soția ta, te rog ca pe Dumnezeu!

Nu-i venea să-și creadă urechilor, de aceea s-a apropiat de portiță și a deschis-o brusc. Simțind mâna puternică a gospodarului, portița cu țâțânile neunse cine știe de când a scârțâit jalnic (acest scârțâit era un semnal de alarmă pentru gospodari de aceea înadins nu ungeau țâțânile portiței). În fața portiței stătea Vasyl Varenciuk smerit, cum stă elevul în fața profesorului sever când nu a învățat lecția. În ciuda acestei smerenii ciudate și neobișnuite, în fața lui Nykolaie nu stătea un om neputincios – statura sa uriașă a împietrit în mijlocul drumului ca o stană de piatră, iar sub cămașa largă de in se vedeau mișcându-se mușchii pectorali puternici și mari ca două pietre de moară. Mâinile, la fel de smerite ca și stăpânul lor, se

odihneau pe burta masivă, numai degetele îi trădau neliniștea. Strâns întrepătrunse unele printre altele, tremurau atât de tare încât se auzea cum trosneau. „Poate își rupe dracului degetele”, se gândi, oarecum speriat, Mykola, și cu toate acestea spuse accentuând fiecare cuvânt:

- Ce tot îndrugi acolo, Vasile?!
- Ce ai auzit, Nyko: dă-mi-o pe soția ta!
- Nu mă face de rușine în fața oamenilor, du-te cu

Dumnezeu, te rog frumos!

– Iar eu te rog să mi-o dai pe Oryna ta, ție nu-ți mai trebuie, tu nu o mai iubești, asta poate să-ți spună orice om din Kutnyi!

- Eu sunt cununat cu Oryna, ce ai cu ea?!
- O iubesc la nebunie, iar tu îți bați joc de ea, ai

transformat-o într-o slujnică!

– Nu e treaba ta, noi trăim ca două suflete pereche! Mykola de abia se abținea să nu urle la Vasyl Varenciuk.

Varenciuk l-a simțit că nu poate să se stăpânească și i-a spus pe un ton domol:

- Nu sări în sus, ca nu cumva, Doamne ferește, să te lovească damblaua. Dă-mi-o pe Orynka, am s-o port pe brațe, am să-i cumpăr haine frumoase, căci la tine umblă îmbrăcată ca o sărăntoacă!

– Nevasta mea umblă îmbrăcată ca o doamnă, și să nu-mi dai tu mie lecții cum să-mi îmbrac nevasta. Tu ți-ai dus nevasta la cimitir, iar acum vrei s-o îngropi și pe Oryna mea?

Varenciuk nu s-a aștepta la o asemenea lovitură, pentru o clipă s-a pierdut cu firea, însă și-a revenit repede și a spus fără a sta prea mult pe gânduri:

- Ce știi tu, bietul de tine, despre răposata mea Maricika?

Era o femeie sfântă – Dumnezeu s-o ierte! Am trăit ca doi porumbei, însă s-a îmbolnăvit de o boală grea, a ucis-o cancerul – ce puteam să fac?

- Ai ucis-o tu cu bețiile tale!

– Eu? Tu de unde știi, tu vezi pe cineva în afară de munca ta? Umblă după fuste, iar la Oryna nici nu te uiți!

- Trăzni-te-ar fulgerul drept în capul ăla prost! a spus

Kysekiul, făcând un pas către Varenciuk care se legăna de pe un picior pe altul, privind-și rivalul cu ochii săi albaștri în care nu era pic de răutate, amenințare sau batjocură.

– Du-te de aici, te rog, nu te juca cu nervii mei, du-te, nu căuta ceartă cu lumânarea! a spus Mykola, observând cu coada ochiului cum se mișcă perdelele la fereastra vecinei sale, Hafia Pyțuryha, care și-a întins antenele, ca să poată transmite imediat următoarea bârfă – *urbi et orbi*.

– Fără Orynka nu plec! – Dintr-o dată smerenia l-a părăsit pe uriașul parcă sculptat din piatră, iar baritonul moale s-a transformat în oțel și dintr-o dată, deasupra străzii și a caselor, s-a uzit vocea de bas a lui Varenciuk: – Dă-mi-o pe Oryna, îți dau pentru ea tot ce am!

Kyseliuk, încruntându-și sprâncenele, a mai făcut un pas către Varenciuk. Ochii săi negri s-au umplut de ură, fălcile i s-au încleștat, iar nările nasului său subțire și alb ca o coală de hârtie se umflau ca niște foale. Trei metri îi despărțeau pe uscățivul Mykola Kyseliuk, turbat de furie, de uriașul Vasil Varenciuk care părea de neclintit. Se priveau fix în ochi, ca doi boxeri înainte de meci. Numai că în loc de ring se aflau pe strada prăfuită, plină cu pietriș și criblură, iar în loc de public o aveau pe Hafia Pyțuriha, ascunsă după perdeaua de la fereastra casei sale. Amândoi erau înalți, numai că Mykola era de două ori mai slab, făcea parte din altă categorie, și asta îl reținea să nu atace direct. A început să se uite în jur, însă nu zărea nici un obiect de fier sau lemn de care s-ar fi putut folosi împotriva lui Vasyl. Fără să-și dea seama, poate, s-a aplecat și a cules o piatră, cea mai mare din câte erau pe jos, și a aruncat-o în Varenciuk. Piatra l-a izbit puternic în umărul stâng, însă acesta nu s-a mișcat din loc, stătea împietrit.

– Bate-mă, aruncă în mine cu pietre, numai nu mă ucide, vreau să trăiesc măcar un pic cu Orynka.

Pietrele zburau către Varenciuk ca din praștie, acesta își ferea doar capul, iar de piept și umeri nu avea habar, se loveau de el și ricoșau ca niște mingiuțe. Tentativa de lapidare s-a terminat numai după ce Kyseliuk nu a mai găsit pe jos nici o piatră, atunci a rămas el împietrit strângând furios pumnii și

răsuflând umflându-și nările ca un armăsar când i se pune căpăstru. Stăteau unul în fața celuilalt, doi binecunoscuți gospodari din Kutne: Mykola Kyseliuk de cincizeci și opt de ani și văduvul Vasil Varenciuk de șaiszeci de ani, care cu o săptămână în urmă s-au luat la bătaie în bufetul satului, unde vindea nevasta lui Kyseliuk.

Varenciuk venea în fiecare seară la bufet la o halbă de bere și o cinzeacă, deoarece bufetul nu era departe de casa lui. Aici a văzut-o pe femeia cu ochii de căprioară – negri și speriați în care se putea citi o tristețe adâncă. Dornică de o mângâiere bărbătească Oryna, (Mykola de peste douăzeci de ani își făcea patul în altă cameră, iar când ea încerca să se strecoare noaptea în patul lui, lipindu-se de el cu trupul său fierbinte, acesta o respingea mormăind: „Uite la ea, îi arde de...”), la început, a respins avansurile lui Varenciuk. Totul era respingător la acest bărbat care nu mai era de mult tânăr – buzele unsuroase, burta umflată, degetele scurte și butucănoase și felul în care râdea cu voce tare și se lovea cu palmele peste genunchi. Însă Varenciuk nu lua în seamă nepolitețea ei și faptul că îl lua în derâdere. Cuvânt după cuvânt, ca un păianjen care își țese pânza, așa a țesut și el în jurul ei o capcană în care femeia a căzut, la început destăinuindu-i viața sa lipsită de orice bucurii, iar când Vasile i-a adus un buchet de flori de câmp culese cu mâna lui, inima i-a tresărit și a cuprins-o mila față de acest gospodar rămas prea devreme văduv, care la fel ca și ea căuta pe cineva care să-i spună un cuvânt de mângâiere. Până și vitele aflate pe pășune caută palma caldă a gospodarului care să le mângâie, ce să mai vorbim de oameni.

Hafia, vecina lui Kyseliuk, nu a putut să tacă mult timp, trebuia să spună cuiva secretul care îi umfla sufletul gata să plesnească ca un balon cu heliu, și a început să-i turuie lui Mykola despre Oryna și Vasile, cum aceștia şușotesec lângă tejghea lipindu-și capetele unul de celălalt ca doi porumbei, cum el îi mângâie cu tandrețe mâna, se uită în ochii ei plescăind din buzele-i unsuroase... iar Oryna nu mai umblă necăjită, ci râde tot timpul dezvelindu-și dinții albi.

Mykola, la început, nu a crezut în vorbele vecinei, mai ales că știa ce-i poate capul când era vorba de bârfe – „Bate toba în tot satul”, cum spunea bunica sa despre asemenea femei. Însă neliniștea i s-a cuibărit în inimă și s-a dus seara la bufet să verifice dacă e adevărat sau nu.

Se pare că vecină sa a avut dreptate. Vasile și Oryna stăteau lângă tejghea unul în fața celuilalt și vorbeau în șoaptă. O presimțire rea îl lovi ca un val pe Kyseliuk, însă nu i-a tresărit nici un mușchi al feței care să-i trădeze neliniștea. Varenciuk zărindu-l pe Mykola și-a luat halba de bere și s-a așezat la masă alături de vecinul său Petru, cu care era și rudă mai îndepărtată.

A băut dintr-o singură înghițitură cinzeaca de *horilkă*, după care a băut din halba de bere și, după ce și-a șters spuma de pe barbă, a suflat zgomotos în obrazul vecinului său beat și cu o voce puternică, de parcă vorbea din amvon, a spus:

– Tu îi iubești nevasta, iar el te consideră dușman!

Aceste vorbe nu erau altceva decât o provocare la duel, însă Mykola s-a prefăcut că nu le-a auzit și și-a văzut mai departe de halba cu bere rece, care parcă îi răcorea sângele ce-i clocotea prin vene.

Varenciuk, amețit bine de la șlibovița cu bere, sau poate din cauza prezenței rivalului cu care trebuia să-și împartă noua iubită, continua să-l provoace pe Mykola:

– Îți aduci aminte, Petre, cum spunea bătrânul Nykoryk soției sale: „Muiere, muiere, cât de frumoasă ești, de ce nu ești a altuia?”. Înțeleaptă vorbă! Ia, hai, Petre, să cântăm una de-a noastră! Ce, noi, gospodarii de treabă, nu ne mângâiem nevestele... a râs Vasile și cu o voce baritonală, plăcută, a început să cânte:

*Болять мене руки й ноги,
Болять мене кости!
А коби то від роботи,
А то від любовсти!*¹⁰

¹⁰ (ukr.) Mă dor mâinile și picioarele, /Mă dor toate oasele!
Măcar de m-ar dura de la muncă, / Dar mă dor de la drăgosteală.

Mykola a cuprins cu ambele palme halba de bere, de parcă cineva voia să i-o smulgă din mâini, iar Varenciuk s-a întors cu fața spre el și, aproape urlând, continua să cânte:

*Ta дай, Боже, здоров'ячка,
Та дай, Боже, віку,
А перший раз любасови,
Відтак чоловіку.¹¹*

Într-o clipă, halba din mâinile lui Mykola s-a împrăștiat pe podea în zeci de cioburi, iar bărbații au sărit și și-au înfipt mâinile unul în gâtulejul celuilalt, ca doi tauri sălbatici din adâncurile pădurilor, mugind și slobozind foc pe nări, frământând pământul cu copitele, împinși în luptă pe viață și pe moarte de un instinct de conservare adânc codat în genele umane, care nu s-a pierdut de-a lungul mileniilor.

Șase bărbați abia au reușit să-i desprindă din încleștarea morții pe cei doi bărbați care deja întindeau mâinile la cărâmb după cuțite.

În acea seara, Mykola a adormit cu greu, de undeva din adâncul adâncurilor, întindea mâinile spre el oboseala, patul nou cu saltea ortopedică i se părea a fi o lespede de piatră, privea în tăcere tavanul de parcă se aștepta să găsească acolo răspuns la toate neliniștile care i-au cuprins sufletul în acel miez de noapte. Fierbea de furie. Era supărat și pe Oryna, iar această supărare a dat naștere unui sentiment ciudat care încolțea în sufletul său tulburat, un sentiment care trezea în el amintiri atât de plăcute. Cândva a iubit-o nespuse de mult pe fermecătoarea Oryna și visa să aibă împreună cu ea o mulțime de copii, iar ea l-a dezamăgit dăruindu-i doar un singur fiu – pe Vasylo. Nu știi ce boală femeiască i-a năruit lui Mykola visele. Pe deasupra, era supărat pe Oryna care cu douăzeci de ani în urmă, dornică de dragoste, nu l-a putut înțelege că, după o zi istovitoare de muncă, nu era în

¹¹ (ukr.) Dă, Doamne, sănătate, / Dă, Doamne, viață lungă,
În primul rând ibovnicului / Și pe urmă bărbatului.

stare să răspundă avansurilor sale amoroase, atunci i-a aruncat acele vorbe otrăvitoare:

– Tu, bărbate, nu mai ești în stare de nimic, nici ziua, nici noaptea...

Aceste vorbe au jignit atât de mult orgoliul său de bărbat, încât a doua seară și-a făcut patul și s-a culcat în altă cameră. Acest gest trebuia să fie doar un protest temporar, însă s-a dovedit a fi o prăpastie lungă, de douăzeci de ani, care s-a căscat între ei.

Orynka... Soția lui cea dragă pe care a iubit-o dureros de mult, deodată, a apărut în altă ipostază: ceva s-a frânt în el, lumea plină de lumină în care trăia până atunci dintr-o dată a căpătat culori sumbre, iar vesela și jucăușa Orynka i s-a părut a fi doar o actriță care falsa în fiecare mizanscenă. Jignirea s-a dovedit a fi atât de mare încât timp de douăzeci de ani durerea pe care Mykola o simțea în suflet nu s-a diminuat nici măcar cu un micron. Fiul lor, Vasylo, era singurul fir, și acela foarte subțire, care lega relațiile familiale ale celor doi, reușind, totuși, să-i țină la un loc.

Alte Oryne amețeau de plăcere pe bancheta din spate a „Volgăi” sale, gemeau și icneau, iar aceste gemete îi alinau lui Mykola orgoliul rănit. Însă de nevestă sa se temea să se atingă, nu care cumva să simtă din nou gustul eșecului. Astfel au trăit peste douăzeci de ani – în aceeași casă, însă în paturi separate. Pe deasupra, Oryna a dezvăluit taina lor oamenilor, iar acest lucru l-a îndepărtat pe Mykola și mai mult de ea.

... Nu dormea nici Oryna. În scandalul de la bufet încerca să-l apere pe Mykola, pe soțul ei legitim pe care încă îl iubea în taină, pur și simplu voia să trezească în el gelozia, însă se pare că a întrecut orice limită... E ciudat și încăpățânat ca un catâr! Nu știe deloc de glumă, e prea serios, însă se străduiește din răspuțeri să nu lipsească familiei nimic, nu se zgârcește în cumpără încălțăminte scumpă și haine de firmă, iar pentru asta trebuie să lucreze din zori până seara târziu.

Cum de s-a întâmplat de au ajuns până aici, cum de și-a permis ea să-și ia în derâdere soțul, pe gospodarul său, pe acela care o hrănește? Dorea mai multă atenție sau voia să acopere

întreaga lume, ca nici măcar umbra vreunei rivale să nu pătrundă prin vreo crăpătură în sufletul soțului său?... Nu și-a dat seama cum s-a căscat între ei această prăpastie, Mykola se îndepărta tot mai mult de ea și uite unde au ajuns.

Nu, nu îi pare rău că s-a măritat cu el! Fie cum o fi, să doarmă separat, numai să nu îi părăsească, pe ea și pe Vasylo! Gândul că ar putea rămâne singură într-o casă atât de mare cu două etaje o neliniștea, fără Mykola ar rămâne orfani: ea, Vasylo, și bineînțeles, casa, atunci ce va putea spune fiului său?!

Oryna a deschis dintr-o dată ușa care dădea în dormitorul lui. Mykola se odihnea sprijinit de perne și o privea fără să spună nimic... Ochii lui, plini de o durere chinuitoare, o opriră pentru o clipă în loc, însă singurătatea de nedescris care domnea în camera lui, dorul și durerea pe care o exprimau ochii lui îi sfâșiau inima și îi răscoleau sufletul, dintr-o dată și-a dat seama cât de drag îi este acest om sensibil și lipsit de apărare, mai drag decât toate comorile lumii. El era soarta ei dulce-amară.

Fără să stea mult pe gânduri Orynka a pășit în camera lui. În camera soțului său...

Familie de țărani

Natali KULIȘ

DANSUL FLUTURAȘULUI SINGURATIC

– Ridicăm mâinile, inspirăm – un’, ne uităm la degețele și – expirăm, transferăm energia din mânuțe în degețelele piciorușelor – doi. Marynka, nu îndoii genunchii.

– Bună ziua, Roman Victorovyci! a spus intrând în sala de dans mama Marynkăi. Mai durează mult repetiția?

– Gata, am terminat, copii, sunteți liberi. Ne vedem joi, la următoarea repetitivă, și-a luat la revedere coregraful de la grupa mică de dansatori.

– Cum merge Marynka? s-a uitat la instructorul de dansuri tânăra mama.

– Ce aș putea să vă spun? Marynka face tot ce se cere la repetiții. Însă nu este pasionată de dans.

– Nu ști-am că dans-urile popu-lare soli-cită pa-siune? cu vocea jucăușă a prelungit cuvintele femeia.

– Olia, ce vorbești? Instructorul nostru vine din capitală la „*Djerelțe*”¹², pentru copiii noștri și îi învață să danseze adevăratele dansuri, s-a băgat în vorbă Larysa, mama partenerului de dans al Marynkăi, care avea doar șase ani. Denysko al meu într-o lună a devenit mai subțirel.

– Într-adevăr dansul conduce spre armonia energiei care circulă în spirală prin corpul uman, a spus coregraful. Colectivul de dans funcționează ca un singur organism care aprinde acea scânteie în inimile spectatorilor care sunt gata să se prindă în dans și ei.

Instructorul de dans era tânăr, înalt și foarte corpulent. Mișcările sale plastice demonstrau că știe să-și cheltuiască rațional energia, nu se mișca grăbit, ci frumos și grațios. Fetitele grupei de dansuri populare se străduiau din răspuțeri să învețe mișcările pe care i le arăta instructorul, iar mamele lor le-au

¹² Djerelțe – lac micuț, lăcușor

promis că, pentru spectacol, le vor îmbrăca în costume frumoase.

Datorită acestei promisiuni, Marynka s-a lăsat convinsă să frecventeze cursurile dansurilor populare, ea visa că va dansa cu Denys îmbrăcată în rochiță roz – o pereche la fel ca Barbie și Ken.

– Doamna Olia, v-aș sfătui să vă transferați fetița la o altă grupă de dans, nu credeți că i s-ar potrivi mai bine dansurile latino-americane? a spus sincer Roman Victorovyci care voia ca din fiecare copil să iasă o stea.

– Vai de mine, dacă ați ști cât de scumpe sunt costumele acolo, nici combinezoanele nu sunt simple ca aici, la noi, ci strălucitoare, nu ne putem permite așa o sumă. Fata noastră mai mare învață să danseze samba. Studenții cubanezi predau la cursuri.

– Eu n-aș vrea ca Denysko al meu să danseze asemenea dansuri vulgare. Ce înseamnă toată mișcarea aia din șolduri?! a spus supărată Larisa. Un dans mai bun pentru el decât *hopak*¹³ nu există, nu se potolea mama lui Denysko.

Copiii de la cinci la șapte ani veneau la „*Djerelțe*” să învețe dansurile populare, deși erau doar zece copii, dar asta însemna cinci perechi. Puteau să danseze în cerc sau câte doi.

Hopakul și *kolomeicilea*¹⁴ erau primele dansuri pe care copiii începeau să le stăpânească cu ajutorul coregrafului ansamblului „*Kyanocika*”¹⁵, Roman Victorovici, pentru care „*Djerelțe*” era un câștig în plus. Băiețașii, după cum e și firesc, nu frecventează cursurile de dans în număr atât de mare ca fetițele, însă la această vârstă se hotărăște viitorul lor. Felurile dansurile au fost alese de mămicile și bunicile copiilor cu același scop, ca aceștia să aibă o statură dreaptă, deoarece scolioza e cea mai frecventă boală la copii. Ba ghiozdanele sunt prea grele pentru șira spinării, deoarece acum copiii se duc la

¹³ Hopak – dans tradițional ucrainean pe care îl dansau cazacii zaporojeni.

¹⁴ Kolomeika – dans tradițional ucrainean al huțulilor, denumit după raionul Kolomeia, din regiunea Ivano-Frankivsk.

¹⁵ Kieveanka.

șase ani la școală, ba dorm în poziții incorecte, depinde de la caz la caz.

Micii dansatori se mândreau cu instructorul lor de dansuri, de faptul că era coregraful ansamblului „Kyanocika”. Umbla vorba că în trecut a dansat la Teatrul de Operă și Balet, însă activitatea balerinilor e scurtă, iar acum trebuie să lucreze ca instructor de dansuri.

Roman Victorovici s-a obișnuit să facă naveta cu trenul, ca să ajungă în această suburbie kieveană, unde ținea cursuri seara, de trei ori pe săptămână. Astfel putea avea două locuri de muncă, pur și simplu pentru a-și întreține familia.

„Obișnuința e a doua natură”, gândea coregraful, numai cicăleala mămicilor și bunicilor micuților dansatori de multe ori stricau armonia dansului.

Dansul este mișcarea energiei intime, de aceea nu se împacă cu graba și îngrămădeala. Dansatorul trebuie să-și împartă, în timpul dansului, propria energie cu spațiul în care dansează. Spațiul nu este al lui, însă energia este numai a lui, iar amestecul mai multor energii naște pasiunea colectivă.

„Ce să fac cu copiii flegmatici? O să părăsească grupul, se destramă întregul colectiv, iar până la spectacol nu a rămas mult timp. Aș vrea să câștig marele premiu... Pentru cursuri de dans nu sunt potriviți decât copiii activi și plini de viață. Și aceste discuții despre pasiune... ce m-o fi apucat, iar pe deasupra o mai am și pe această tristă și neestetică Marynka... Însă părinții îmi plătesc la timp pentru cursurile de dans și astfel am un loc de muncă în plus.”

Spectacolul trupei de dans a fost programat pentru ziua de Crăciun, însă, dintr-odată, pe neașteptate, s-a îmbolnăvit Marynka – copil al Cernobălului. A fost diagnosticată cu cancer și a început chimioterapia, astfel că nu mai putea veni la cursurile de dans.

Denysko venea la „Djereļte” și, parcă înstrăinat, executa exercițiile de încălzire, iar când perechile începeau să danseze, el, ca un flutraș cu arpile frânte, se retrăgea într-un colț, se așeza pe băncuță și se gândea cu tristețe la Marynka.

Era o fată delicată cu ochii negri. Codițele ei blonde și hazlii, câteodată, în timpul dansului, îi gâdileau lui Denys fața, iar lui îi plăcea asta.

„Ce o să se întâmple acum cu Marynka? Fără ea va trebui să renunțe la dansuri. Tatăl lui parcă presimțea – tot spunea mereu că dansurile sunt bune numai pentru fete, iar băieții trebuie să joace fotbal. Însă *hopakul* este un dans de luptă, el poartă moțul căzăcesc¹⁶ ca un adevărat cazac, iar Marynka era atât de frumoasă în coroniță de flori, pe băiețel îl durea sufletul după păpușa sa Barbie. Eu eram Ken al ei.”

Seara, Denysyk a auzit fără să vrea cum se certau părinții lui. Maică-sa a spus tatălui său că el a rămas fără pereche la dansuri, iar acesta a strigat la ea: „Să se lase de treburile astea bune numai pentru fete, atunci nici tu nu o să mai alergi în fiecare zi la coregraf. Crezi că nu observ cât de înflorită te întorci de la „Djerelțe” și tot vorbești despre nu știu ce pasiune!”

Danysko asculta cum maică-sa încerca să-i explice cât de benefic e pentru fiul lor dansul, iar tatăl său o ținea una și bună: „Dacă nu are pereche, atunci să se retragă.”

Concertul a avut mare succes. Trupa de copii condusă de Roman Victorovici a obținut premiul mult dorit, pentru că a dansat cel mai frumos dintre toate ansamblurile de copii. În juriul a fost și o franțuzoaică care, în timpul premierii, i-a strâns mâna coregrafului și l-a invitat într-un turneu în Franța.

Doctorii au spus că Marynka mai are de trăit doar o lună.

Trupa de dans se pregătea să meargă peste hotare.

După Crăciun, au dat niște geruri cumplite, încât în școli și grădinițe nu se țineau ore din cauza frigului. Într-o zi friguroasă de joi, Roman Victorovici a venit la „Djerelțe” să întocmească actele necesare deplasării peste hotare a trupei de dans. Directoarea clubului de copii „Djerelțe” se bucura nespuse de mult de acest turneu care făcea cinste clubului condus de ea și că vor reprezenta Ucraina peste hotare.

– Dacă nu erați dumneavoastră, Roman Victorovici,

¹⁶ Cazacii purtau un moț în creștetul capului care semăna cu o scrumbie, așa l-au și denumit – *oseledeț*.

despre noi nu ar fi auzit nimeni niciodată, ciripea ajutându-l să pună în ordine documentele copiilor.

Dintr-o dată, s-a stins lumina. Instructorul de dansuri a urcat la etajul doi, unde era tabloul cu siguranțele electrice. Când urca pe scări a observat că lumina e stinsă în tot orașelul și și-a adus aminte despre întreruperile de curent din suburbia capitalei.

Coborând înapoi scările, a zărit în foaiier două siluete. Era Denysko împreună cu maică-sa. L-au salutat, iar el a întrebat:

- De ce ai venit pe gerul ăsta la curs?
- Nu mi-e frig. Moare Marynka, iar eu nu o să mai vin la cursurile de dans. Tata m-a înscris la fotbal, a răspuns băiatul înghițind lacrimile pe care nu le vedea nimeni în întuneric. Într-o zi și o noapte băiatul a devenit matur. Mama lui tăcea neștiind ce să spună. Instructorul l-a ridicat în brațe și l-a strâns puternic la piept.
- Liniștește-te. O să ai destule pasiuni pe parcursul vieții...

Întâlnire întreruptă

Corneliu IROD

Oleksandr DENYSENKO

SUFLETUL RÎULUI

E a treia zi de cînd Saško Samusenko plutea pe rîul Ros. La prînz, fața lui galben-vineție și umflată ca o bășică era dogorită de soarele nemilos. Bășica tot creștea, trupul se descompunea și se pătrundea tot mai mult de mirosurile rîului. Rîul îl digera.

Dar lui Saško nu-i păsa. Îndrăgise soarele pentru că-i încălzea creierul, terciuit de-acum, și în care, ca într-un căzanel, fierbeau chipuri și amintiri. Iar în acest timp, sufletul lui Saško hoinărea pe pămînt și venea pînă în preajma celor dragi. Noaptea îl răcea, și bășica se mai dezumfla. Ascuțit ca un ac, cornul lunii tăia, și tot ce fiersese era lăsat să iasă afară, în recea nemărginire. Amintirile dragi se transformau în puroi, iar chipurile gingașe, în caldul nămol al rîului.

Dar sufletul lui Saško nu se mulțumea cu atît. Pentru el era prea puțin să fie doar o chiciură cosmică. El era încă tînăr și neliniștit, tînjea să fie acasă cu cei dragi și voia să priceapă: de ce a fost ucis Saško Samuseanko?

Atunci, cel pe care îl numim Dumnezeu l-a transformat pe Saško în țințar și l-a lăsat să plutească pe Ros odată cu pîcla. Pe malul contopit cu pîcla, stătea Petro Taborskyi și privea pata schimbătoare a lunii care plutea pe luciul apei. El aștepta să zărească apărînd o umbră, umbra lui Saško. Dar mortul se agăța de cîte o tufă sau se afunda sub o piatră alunecoasă și stătea acolo pitit pînă pleca Taborskyi. Asta era voia celui pe care îl numim Dumnezeu, căci așa trebuie să fie.

Saško se știa cu Petro de mic. Casele lor se aflau peste drum una față de cealaltă. Și fuseseră colegi de clasă. Ambii fuseseră neastîmpărați și fiecare dintre ei dorea să fie primul. Să spun că s-ar fi bătut vreodată între ei – nu. Mai curînd i-au bătut ei pe alții. Familiile lor nu erau bogate.

Numai că, uite, Saško avea un unchi la Kiev, care se ocupa cu șlefuirea pietrelor de granit. El îi aducea lui Saško în dar tot felul de pietricele și cristale, îi spunea cum se numește fiecare. Saško nota acele denumiri, iar pietricelele le aduna în cutiuțe. Erau de toate: și safire, și serpentine, și travertine (apa care se solidificase odată cu pământul, cu mici rădăcini și frunzulițe), și lui Saško îi plăcea să se joace cu ele. Cu ajutorul lor, aranja mici tablouri, le cerceta cu atenție vinișoarele roșii, verzi, aurii, argintii și s-a obișnuit să le deosebească după pipăit. În satul lor era o carieră de granit. Saško se ducea pe acolo și din ce culegea și-a făcut o colecție.

Pe Petro nu-l interesa pasiunea lui Saško și nici pe ceilalți băieți din sat – păi, pietre erau la tot pasul! Însă când i-a adus unchiul o bilă de sticlă șlefuită, toți l-au invidiat. Acea bilă era plină și de mărimea oului de porumbel și părea că luminează din interior. Și ea lumina cu atît mai tare, dacă într-o zi cu soare era cufundată în apa rîului. Chiar și de la cea mai mare adîncime se zărea mica ei rază, iar băieților li se părea că se uită la ei. Odată, Petro îi smulse lui Saško acea bilă, o puse pe un pietroi și o lovi cu un fier. Saško țipă. Bila se sparse în țandări ca niște stropi, și picuri de sticlă se lăsară încet, ca niște frunze, pe fundul apei. Petro privi în apă și zise:

„Gata!”

Mai apoi, unchiul i-a mai adus o mulțime de asemenea bile, dar lui Saško cel mai rău îi părea după prima bilă.

Țîntarul stătea în părul bătrîn și asculta cum țipă maică-sa. Ea țipa cum se bocește după mort. Deși încă nu știa nimeni că Saško e mort. Dar mama știa. Ea a simțit imediat că Saško a murit. Dimineața de tot, după acea noapte cînd se prăpădi Saško, ea a dat fuga la sfatul popular și a spus:

– A dispărut Saško... Aseară a lăsat tractorul în fața casei și a plecat cu băieții să facă cinste pentru fiul lui. Iar acum e dimineață, trebuia să se ducă la muncă... Iar el n-a venit... Și n-o să mai vină niciodată.

Fiul lui Saško împlinise opt zile. Laptele mamei era atît de fierbinte, că-i opărea gurița. Și erau doar două-trei picături. Halea, soția lui Saško, își storcea sîinii umflați și plini de foc și gemea. Sîinii ei erau ca două pîini scoase din cuptor. Erau ca două turlă de biserică încinse de soare. Și soacra îi ocolea ca pe ceva dureros și bolnav. Copilul plîngea, iar Halea îl hrănea din cele două cărămizi încinse și plîngea și ea. Dar încet, ca să n-o audă și să n-o vadă nimeni. Dintr-o

țifă începu să curgă puțin sânge. Îi mai trecu puțin și durerea. Curînd adormi și copilul.

Atunci Halea se culcă și începu să delireze. O visă pe baba Serunka, cea care locuiește în centrul satului și care în ultimii ani n-a mai ieșit din casă. Ea n-avea pe nimeni, și lumea zicea că baba e vrăjitoare. Oamenii n-o iubeau pe babă. Dar nici baba nu iubea pe nimeni. Privirea babei era ca două așchii ascuțite, și mamele își fereau copiii de răceala rea a ochilor ei. Baba era fudulă. Pe babă o îneca anghina. Baba stătea încuiată în casă și ieșea afară numai noaptea. Vecinii auzeau cum scîrție coarba fintînii. Odată, după ce căzuse multă zăpadă, se auzi o bufnitură. Ecoul înspăimîntător străbătu satul. Oamenii dădură fuga în uliță și au văzut că streășina casei babei Serunka trosni și se prăbuși sub greutatea zăpezii. Prin spărtura neagră se ridica spre cer un stîlp alb de abur sau de fum. Cei mai curajoși intrară repede înăuntru. Prin colțuri era plin de pînze de păianjen. În întunericul ungherelor stăruia tăcerea grea a sorții. Numai donița, plină cu lapte pînă sus, era în mijlocul casei. Din ea ieșeau aburii. Halea aiura. I se arăta trecutul. Se vedea pe sine cum, copil fiind, a fost în acea casă și și-a muiat degetul în lapte. Halea l-a lins. Laptele era clocotit. Lapte de foc. I se scurge în stomac. Îi arde mațele. Dă pe-afară. Halea țipă. Halea scheună și latră ca un cîine pe care-l jupoi. În unghere sorții oftează.

„Iote proasta de Serunka! Sloboade vrăjile, iar ea moare și lasă răul să-și facă de cap.”

Baba Natalka de pe celălalt mal al Rosului auzea cum se chinuie Halea. Dacă ar putea să se scoale, ar dezlega-o de farmece. Dar nu poate. Paralizase în grădină. Chiar în acel loc, unde cîndva lovise fulgerul. Și de pe grămada de vrejuri de cartofi, baba a fost dusă ca o cioată strîmbă direct pe cuptorul alb cu cocoși zugrăviți pe el și uitată acolo. Poate o să moară... Dar baba știa că nu. Încă n-a cîntat cocoșul cel zugrăvit. Și continuă să trăiască cu voia Domnului sau a dracului. De pe cuptor ea vede cum plutește Samusenko pe Ros. Numai că n-are voie să spună și nici n-are cui.

Pe Halea iarăși o apucă. Țîntarul dădu din aripioare și se făcu ziuă.

Iar e soare, și capul lui Saško poate să judece iar. În locul ochilor, dungile negre și umflate le văd pe fetițele care se joacă pe mal și rîd, văd fundul bărcilor și plescăitul vîslelor. Pline de apă, urechile lui aud strigătele oamenilor care-l caută și înjură de supărare.

Cu toate acestea, Saško n-o să iasă la suprafață și n-o să se lovească de vîsla cuiva. Picioarele lui erau înfășurate în urzică de apă, iar în ceafă îi crescuseră un smoc negru, aspru și sîrmos de plante de apă. Asta e mîna neagră a rîului. Ea l-a ținut prizonier pînă s-a făcut ziua și-l trage acum în jos. Ea n-o să-l elibereze. Pentru că așa vrea cel pe care-l numim Dumnezeu.

Un șuvoi proaspăt îi învălui trupul. Saško își dădu seama că e Zariciko. Aici se varsă și Rohozeanka în Ros. Aici e casa lui. De pe peretele maroniu al șopronului urla difuzorul. Ceva despre trident și crinul franțuzesc, ceva despre Evanghelia rusească și despre jurămîntul depus de Bourboni¹⁷ și de Valois¹⁸. Și nici un alt sunet. Lumea surzise. Dispăruseră umbrele.. Lucește hain plumbul gol al pămîntului întelenit, pe care-l călcaseră generații de Samusenko. Azi lucește orbitor, de parcă în curte s-ar fi rostogolit soarele.

Mama n-o să-l întîmpine pe Saško în cămașa-i albă și basmaua înflorată. Mama nu știe unde e el. Ea nu mai bocește, pentru că s-a făcut ziua. Ea șade pe laviță și freacă mac în castronul de pămînt smălțuit. Vrea să coacă plăcinte cu mac și prune, ca acelea pe care le mîncea el în copilărie.

Iată că intră în casă anchetatorul. Întreabă dacă s-a certat vreodată cu Taborskyi. Mama tace, se uită la Halea. Anchetatorul mai întreabă o dată. Halea își trage capul între umeri, de parcă l-ar ascunde, și în casă se lasă liniștea. Sub anchetator scîrîfi scaunul:

„Taborskyi nu ieșise din casă toată seara. Așa au spus Olha și Ivan.”

Saško a auzit totul. El era umbra perdelei care flutura de curent. Curentul era respirația lui sacadată. Sufletul părea că se îneacă și caută aer. Saško începu să vadă ceea ce nu putea vedea cît fusese viu.

Saško știa că Petro umblă la Olha, deși ea e măritată. Bărbatul ei, beat mai tot timpul și neputincios din naștere, noaptea era paznic la fermă, iar ziua, după ce bea, umbla prin sat cu un trandafir în mîna și cînta. Întotdeauna îl urmau doi cîini. Ivan zicea despre ei că-s boieri.

Casa în care locuia Olha era deasupra stăvilărilor, pe pantă. Din rîu, pietroaiele se înșirau pînă aproape de casa ei.

În seara aceea, Saško n-avea chef să cînte. Era de-acum tîrziu, iar dimineața – la muncă. El se sculă de la masa la care ședea Olha, Petro și Ivan cu trandafirul lui și a spus că se întoarce repede.

¹⁷ Bourbon – latură colaterală a dinastiei Capetingilor; a domnit în Franța, Spania, regatul celor două Sicilii, Parma și Piacenza (1589-1859). (C. Ir.).

¹⁸ Valois – dinastie de regi ai Franței între 1328 și 1589. (C. Ir.).

A coborât pînă la rîu pe acei bolovani. Rîul îl ademenea cu ceva. Avea în el ceva desăvîrșit. Rîul era și bun, și mîndru. Să spună „viu” n-ar fi vrut. El era misterios și în același timp deschis tuturor. Saško a înțeles că acel mister i-l conferea apa adîncă și culoarea ei verde-închis, care în orice moment devenea amenințătoare pentru oamenii din cale afară de răi și netrebnici. Pentru cei buni și pentru cei mici, Ros era blînd și vesel. El ascundea clinchetul mărunț al rîsului copiilor în feerica înserare care se lăsa între răchitele și plopii tremurători, scotea trupurile lor mici, cu spatele pîrlit de soare și poponețul alb și-i așeza pe pietrele calde, îi gîdila cu valuri mici și parcă se hîrjonea și se juca cu ei. Saško își aduse aminte de copilărie. Îl cuprinse căldura. El emana o lumină lină, care vibra în înserarea din jur și atrăgea spre el tot ce era viu: peștii din rîu, cohortele de țințari din aerul răcoros, melcii și limacșii din iarba udă.

Petro se sculă și el de la amsă și spuse că se duce să-l caute pe Saško. Ivan era beat, și Olha nu-l putea suferi. Ea se uită lasciv la Petro și-i făcu semn cu capul să se întoarcă repede.

Ieșind din casă, Petro observă imediat lîngă rîu umbra luminoasă a lui Saško. Veni tiptil și se opri înapoia lui Saško. În apă, lîngă picioarele lui Saško mișunau peștii, orăcăiau broaștele, deasupra capului lui, în aerul cald și umed, bîzîiau țințarii, zburau pîlpîit fluturii de noapte.

Petro se neliniști. Dintr-odată simți în piept un gol rece, de parcă cineva i-ar fi supt interiorul pieptului. Tot așa a fost și cînd l-a ucis pe pădurar; acela mergea pe motocicletă. Petro a întins o sîrmă între doi copaci, și capul i-a zburat răposatului singur, ca un dovleac. Tot așa fusese și cînd a străpuns burțile vacilor colhozului, umflate din cauza trifoiului ud. Vacile căzură în gunoi și se dezumflau șuierat ca niște cauciucuri sparte. Unora le spinteca burta, și vacile rătăceau, tîrînd după ele mațele și măruntaiele. Jumătate de cireadă fusese salvată, iar el a primit ca premiu un ceas. Ori săucidă, ori săsalveze – lui Petro îi era totuna. Îi făcea plăcere să bată. El știa că așa trebuie, după care va fi bine nu numai pentru el.

Sufletul lui Saško se întoarse în trecut și răsuci părul vîrtej în creștetul capului său. El îl vedea pe Petro, îi vedea ochii turbați de furie și speriați, îi auzea blestematele gînduri, din care cauză vîrtejul din vîrful capului se îndoia și se răsucea și mai tare. Capul lui Saško tresări fără voie. Petro înhăță un bolovan și lovi în vîrtej.

Saško muri imediat. Petro a stat un timp lîngă el și se încălzea de la omulețul de abur, iar asta era sufletul lui Saško, care-și scotea încet din pieptul mort piciorușele de argint, subțiri ca firul de păianjen,

și se ridică la cer. Când îl ocolea pe Petro, călca pe acesta, iar cu mînuța se sprijini pe capul lui.

Petro se întoarce în casă. Ivan dormea de-acum cu capul pe masă. Trandafirul era lângă el. Petro o anunță pe Olha:

„Nu l-am găsit pe Saško... Nu e nicăieri.”

Saško, slavă Domnului, văzuse totul. El era liniștit și nu dădea nicio atenție că un somn bătrîn și gros ca un buștean îi ronțăia degetele. Degetele se rup de parcă ar fi paie și, ca niște pene, se lasă încet pe fundul apei. Lui Saško îi e bine. Privește cu cele două dungi negre rămase în locul ochilor la degetele împătășiate în nămol și deodată observă strălucirea unei bile de sticlă. Ea îi zîmbește. Licărește și-i face cu ochiul, unicul ei ochi auriu. Saško s-a plictisit să stea de vorbă cu somnul care, molfăind, îi aduce aminte de bunicul lui, iar somnul îl știe și el pe bunicul lui Saško. Saško nu vrea să se întoarcă la oamenii care plutesc pe rîu și înjură. Smocul de plante de apă, negre și tari ca sîrma, care-i cresc din cap, îl trage la fund, spre bila strălucitoare. Și Saško plutește, trupul lui dezumflat intră în vârtej, picioarele i se afundă în nămol, urzica de apă îi acoperă fața. Toate apele se scurg spre gura lui. Totul trece prin el: și somnul cu bunicul său, și bunicul lui Saško, și baba Serunka, și baba Nataalka, și nevasta Halea, și mama, și Petro...

Tot ce e viu și tot ce e mort îl străpunge și se varsă în el. Încet-încet, și el devine nămol și se îndepărtează cîte puțin de gîndurile grele, dar se și întîmplă să se ridice și să se învîrtă într-un dans în repezișul puternic al cursului rîului. Și aceasta pentru el e cea mai mare fericire și o mare minune.

Doar uneori, așa, de ochii lumii, cel pe care-l numim Dumnezeu îl lasă pe Saško să hoinărească. Atunci, acel omuleț închipuit din abur se apleacă asupra plăcintei cu mac și prune, abia scoasă de mama din cuptor, și-i adulmecă aroma care-i dă putere. Se mai întîmplă ca atunci cînd cerul e străbătut de lună plină, un țințar mic să se așeze pe buza de sus a sugarului și să-și întindă mica trompă spre năsucul mic. El ascultă respirația ușoară a copilului. El respiră odată cu fiul său.

Maria Hosciuc SZEMENIUC

Halyna TARASIUK

INSULA TĂCERII DE IARNĂ

Pentru Violeta Biretto

Femeia, care acum se numea Olga, stătea la fereastra tavernei mohorâte și pustii, privea marea și aștepta să vină vremea bună, cu toate că știa foarte bine că aceasta va întârzia încă vreo două luni. Iar asta înseamnă că nu vor veni turiștii, or, dacă nu vor fi turiștii – nu va avea de lucru, și dacă nu va avea de lucru – nu vor veni nici banii... Vor urma zile lungi, mohorâte, pustii, străpunse de vântul crunt al mării. Cu toate acestea, Aristotel va deschide în fiecare dimineață taverna, iar ea va șterge mesele prăfuite, paharele, ceștile și se va tot uita, pe fereastră, la strada pustie, dar pe care nu va trece nici măcar un câțel... Când Aristotel, fără să-i spună vreun cuvânt, va pleca cu barca cu motor pe insula vecină ca să bea un pahar de vin cu prietenul său, Platon, și el, proprietar de tavernă, femeia, care acum se numea Olga, se va așeza la fereastră și se va gândi de ce viața ei e așa cum e.

În ultimul timp, Olga se gândea des la asta, voind parcă să schimbe ceva. Dar ce? Și cum? Să ia într-o dimineață barca cu motor și să plece spre cel mai apropiat port, să urce pe vaporul care duce la Odesa? Sau pe cel care duce la Napoli ori pe cel către Stockholm?... Problema e că, oriunde s-ar duce, nu va avea parte de nimic mai bun... Acasă n-are nici viață, nici de lucru, decât să vândă la piață „pulpele Bush”¹⁹, departe de a fi cele mai proaspete sau „cosmeticele franțuzești” contrafăcute în subsolul de pe strada Moldavanka. Și nici vreo persoană bună nu o așteaptă... Chiar și bătrânul Klaus, aparent blând, care o cunoscuse printr-o agenție matrimonială internațională, se dovedise a fi o bestie. Amintirea despre Klaus și trupul lui bătrân umflat, acoperit cu pistrui, îi provocă greată Olgăi... Iar despre acel incident, când, în urma denunțului lui Klaus, poliția o expulzase din Suedia ca pe o prostituată ieftină, nici nu vru să-și amintească. De

¹⁹ Carne de pui importată din SUA (n.t.).

aceea ea se ridică și pleacă din tavernă. Ușa n-o încuie. N-are rost. Pe această mică insulă, ca o farfurie, locuiește doar ea și Aristotel. Ceilalți locuitori ai insulei – domnii din acele vile luxoase de pe colină – iarna se mută la Atena.

Odată, femeia care înainte se numea Tamara visa la o insulă proprie, primită în dar de la vreun Onassis, la fel ca Jacqueline Kennedy... Insula i-o dăruise Aristotel... Dar ea nici nu și-a putut imagina că există insule atât de mici – o colină cu trei vile, o tavernă la malul mării și un adăpost pentru câteva capre.

Pe atunci, femeia se numea Tamara și venise pe insula vecină la cules de portocale. Multe femei au venit cu ea atunci din Odesa, și din întreaga Ucraină. Acolo, pe ea, îmbrăcată cu cizme și mănuși de cauciuc împotriva șerpilor, a remarcat-o Aristotel. El era văduv și, după trei ani de doliu, își căuta norocul printre ucrainencele vesele, harnice și vorbărețe care, parcă, în stoluri, zburau prin livezile de portocali de pe insula vecină. Olgăi nu-i plăcuse grecul tăcut, năsos și creol. Încă nu-i trecuse gustul amar al suedezului. Însă ea se dusese pe insula lui Aristotel. Din plictiseală. Și tristețe...

Când coborâseră pe mal, grecul voi s-o ducă la ruinele templului Afroditei sau așa ceva (nici până acum ea nu înțelese unde), unde veneau mulți turiști, dar ea a zis: no! – și Aristotel o duse la taverna lui, care era lipită de o casă din piatră, veche, dar încă bună. Ca să nu se culce din prima cu el, femeia care înainte se numea Tamara, începu să curețe și să spele taverna. Spre dimineață, ea pregăti și clătite.

Așa, neprihănită și neatinsă, ea fuse dusă de Aristotel înapoi, în livada de portocali a prietenului lui, Platon. Ea se gândi că aici se terminase totul, dar grecul se dovedi a fi un bun creștin care îi apreciase puritatea sufletească și modestia trupească și-i propuse să se cunune într-o biserică ortodoxă. Dar Olga, sau Tamara, știa deja cum sfârșesc căsniciile... Trecuse deja prin ele... Prima căsnicie se terminase cu traume și două avorturi spontane... A doua – cu doi copii...

Gândul la Șurka-Iurka îi tăie răsuflarea, iar apoi o înțepă la inimă... Ce fac ei, oare, în acel sat cu baba Varka? Baba sigur n-are chef de ei. Și cresc Șurka-Iurka precum loboda. Vor ajunge bandiți, asta-i sigur... Probabil, au uitat deja cum arată mama Oksana... Pentru fiii ei așa a și rămas – mama Oksana...

Din cauza emoțiilor, Olga se așeză pe piatra mare și umedă de lângă vila cu acoperișul brun pentru a se liniști puțin și începu să se

gândească la proprietarii casei – niște oameni de vârstă mijlocie, cu figuri atletice. Se pare că bărbatul o simpatiza, căci venea des pe la tavernă, lua bere și se uita la ea cu o privire dornică. Dar nu nimerise femeia, căci ea trecuse deja prin așa ceva...

Femeia, care acum se numea Olga, simți cum această amintire îi umple inima de furie. Se ridică și ușor, parcă sărind, coborî drumul spre dană. Avusese mulți bărbați, legitimi și nelegitimi, de vârste și naționalități diferite, dar toți erau la fel, niște nătărăi și animale. De toți se scârbise atât de mult, că le șterse din memorie chiar și mutrele respingătoare... Ce-i drept, întâlnise și bărbați de treabă. Dar foarte puțini. Doar câțiva în toată viața ei. Se întâmpla să nu poată să suporte deloc vreun bărbat. În special, după o altă răutate din partea unuia dintre ei sau, dimpotrivă, a unui act de onestitate făcut de careva... Cum a fost, de exemplu, Suleiman, care o scoase practic din rahat, o îmbracă-încălță, după ce o găsi dezbrăcată, în picioare goale, bătută măr, ca o zdreanță, când se despărțise de Dima, și îi oferi pâinea cea de toate zilele, să fie vânzătoare la Piața Centrală, în ghereta lui... Până azi ea ar fi vândut gecii din piele și paltoane, dacă... Ce fel de viață e și asta?! Și de unde a apărut pe capul ei acel Arkadi, refugiat din Moldova comunistă? De ce să-ți faci cocoșă și să lucrezi pentru turc, eu îți ofer bani, Germania, Belgia, bar striptease... Dar a ieșit un bordel pentru șoferii de camion, „partizană” în Croația, stradă în Slovacia, porecla Natașa, iar mai departe... Mai departe – nu vreau... A fost de treabă, desigur, și Ruslan Zaharovici, patronul supermarketului din Herson... Și, poate și Bartolomeo...

Cel mai mult îi pare rău Olgăi după acel Bartolomeo. După ce terminase de cules toate portocalele de pe insula vecină, ea se dusese în Italia, mințindu-l pe Aristotel că se duce acasă să-i ceară mamei binecuvântarea pentru cununia cu el. Bartolomeo era fiul unei seniora la care se angajase cu ora pentru curățenie. Și dacă n-ar fi fost Kazek Volodievski, care o convinsese să se mute cu el, ar fi ajuns soția lui Bartolomeo, un avocat frumos și bogat... Dar acel Kazek... Polonez blestemat! De unde apăruse pe capul ei?!... Însă adevărul nu poate fi ascuns, polonezul era atât de frumos, atât de atrăgător... un iubit foarte iscusit... Dintr-o dată, Olga se înfierbântă când își aminti despre nebunul Kazek, dar cel mai mult din cauza ticăloșiei lui... Deși se jura pe Isus și Maica Domnului, e sigură că el o vânduse burtosului Muzollini pentru night club... Din cauza aceluia bandit, Kazek, pe ea o frecase jumătate din Napoli!

Femeia care atunci se numea Tamara voia să-l omoare pe Kazek, însă el fugi în Polonia... Iar ea, după ce abia scăpă din mâinile lipicioase ale lui Muzollini, se predă poliției ca s-o depositeze, și au deportat-o. Tot cheful îi pieri să mai meargă în Polonia să-l caute pe coruptul Kazek în momentul în care păși pragul casei natale: mama ei dormea beată, băieții, nespălați-nepieptănați, se băteau pe canapeaua ruptă și aveau gurile lipite cu celofan și lipici...

Având ceva banuți, spală copiii, îi îmbracă și îi duse la mătușa Varka la sat. Mătușa acceptă cu greu copiii, dar banii îi luă cu bucurie și-i promise că, atunci când Oksana (așa se numea femeia de la naștere) nu-i va mai trimite din străinătate dolari, îi va trimite pe bastarzi înapoi la oraș, la sora Klava.

Trebuia să facă ceva... Și atunci femeia își aminti de Aristotel... După ce-și schimbă din nou numele și prenumele pentru câteva sute de dolari la un birou local de registratură, după ce-și făcu un nou pașaport internațional la Departamentul de vize și înregistrări, femeia, care acum se numea Olga, plecă cu un grup de muncitori sezonieri în Grecia, la măslina.

Aristotel o aștepta. Când ea intră pe neașteptate în taverna lui, el își mișcă gâtul, bătu din aripi, tipic grecesc... Iar femeia, care acum se numea Olga, rămase cu el. Peste o săptămână, cei doi se cununau la Biserica Maicii Domnului de pe insula vecină. Pe insula lor se întoarseră în compania prietenului Platon și a soției acestuia, Maria. Nunta o făcuseră în tavernă. Ca oaspeți îi avuseseră pe turiștii din Germania, niște soți bătrâni, și pe niște studenți din Anglia. Pe proprietarii vilelor luxoase de pe colină nu-i chemaseră, căci Aristotel se considera sărac față de ei și nu se încumeta să intre în vorbă cu aceștia.

În vara aceea norocul le surâdea. Pe insulă, unul după altul, acostau iahturile albe ca zăpada, șalupele și vaporeșele cu turiști. Taverna era împodobită cu ghirlande, mirosea delicios a tocană de pește, colțunași cu brânză și cartofi, făcuți noaptea de Olga... Vara aceea era frumoasă. În fiecare zi, în tavernă răsuna sirtaki... Olga, îmbrăcând hainele tradiționale grecești ale soției lui Aristotel, împreună cu el îi învăța pe oaspeții piliți acest dans. Spre răsărit, petrecând cu privirea ultimul vaporeș, ea se scălda în marea argintie în care se reflecta lumina lunii, iar Aristotel, fericit, gângurea ceva pe limba lui, încă foarte puțin cunoscută de ea, repetând din când în când: Afrodita, Afrodita...

După ceva vreme, stând în patul conjugal alături de soț, Olga își dorea să învețe cât mai repede limba greacă pentru a afla cât mai multe despre acea zeiță (sau cine o fi fost, acea Afrodita?), și despre ruinele templului ei care se afla pe colină, în spatele vilelor. Dar... n-a fost să fie...

Într-o seară de vară, pe la amurg, în tavernă năvăli un grup de „noi ruși”. Chinuită de tăcere (Olga nu cunoștea nici o limbă în care trăncăneau grupurile de turiști), sufletul femeii înflori și zbură în întâmpinarea graiului familiar. Rușii nu fuseseră surprinși de prezența ei: prin lume văzuse multe „Natașa a noastră”. Au invitat-o la masă și apoi... Olga nici nu-și dădu seama cum începuse să cânte cu ei „Ochii negri” și dansa în îmbrățișările fierbinți ale veselului și amuzantului Vavik sau Vovan... Cu coada ochiului văzu profilul prudent și aspru al lui Aristotel, dar nu-i păsa. I se rupea de tot, căci își aminti că e tânără, foarte tânără, că trupul însetat dorește dragoste, că...

Desigur, Aristotel nu văzuse nimic. El se învârtea prin tavernă ca o verighetă în roată când ea și acel Vavil sau Vovan, aprinși de vin și dansuri, ieșiseră afară din taverna zăpușită sub stelele mari ca nucile grecești. Aventura lor amoroasă a fost scurtă, însă ea... o va ține minte toată viața...

Când s-au întors în tavernă, petrecerea era în toi. Aristotel, palid și încruntat, o privea peste capetele celorlalți cu niște ochi încețoșați și ea înțelese că știe totul.

„Ia-mă de aici”, strânse Olga cotul iubitului ocazional. Dar el doar râse: „Scuză-mă, Natașa, voi sunteți multe, iar eu doar unul...”.

După ce i-au petrecut pe oaspeți, Olga și Aristotel au stat mult în taverna întunecată fără să zică nici un cuvânt. La început, Olga a vrut să se prefacă că nu se întâmplase nimic, apoi să facă scandal ca o femeie ofensată din cauza geloziei, cum făcuse cu alții, însă înțelese: cu Aristotel nu va merge...

De atunci el nu mai vorbi cu ea. Olga, la rândul ei, tăcea. Așa trăiau. Vara și toamna a fost bine. Dar când a venit iarna și insula a devenit pustie...

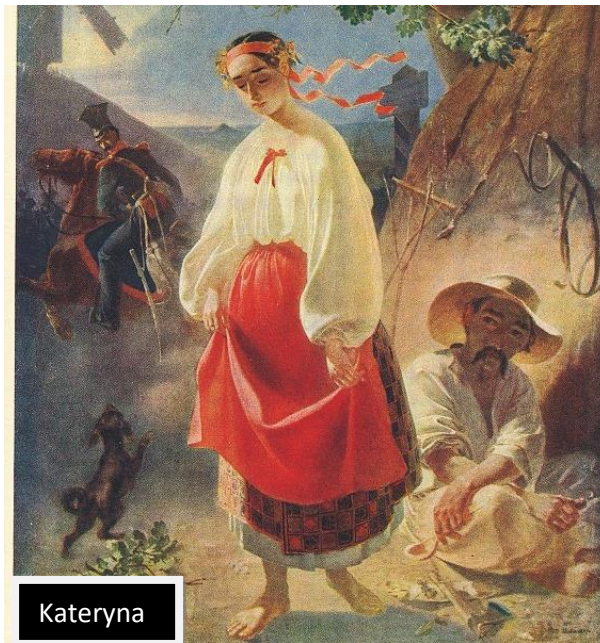
Olga oftă greu. Stătea pe dig și se uita cu atenție spre insula vecină. Marea furioasă și neprietenoasă se agita ușor. Valurile cenușii se ridicau din ce în ce mai sus, zdrobindu-se cu furie de țărmul stâncos. Căuta cu privirea barca lui Aristotel în clocotul apelor cenușii, chinuită de sentimente contradictorii. Uneori, ea își dorea ca Aristotel să dispară cu tot cu barca lui, să se înece, să nu se mai întoarcă pe insulă, iar această chin tăcută să se încheie în cele din urmă...

Atunci ea ar rămâne singură și i-ar aduce din Ucraina pe băieții ei și ar începe o viață fericită în mijlocul plantațiilor de măslini... Alteori, ea dorea să fugă de pe această insulă a tăcerii de iarnă, chiar dacă ar nimeri în mâinile burtosului Muzollini sau ale nenorocitului Dimka sau roșcatului Klaus...

Furtuna creștea. Începu ploaia și Olga se întoarse înapoi la tavernă. Încuie ușa, se așează pe banca de la fereastră și se puse să aștepte. Furtuna durase toată noaptea, scuturând insula și inundând-o cu apă rece sărată. Continuă încă trei zile. În a patra zi se liniști, însă Aristotel nu se întoarse. Olga îl așteptă în zadar. În a șasea zi i se făcu groază. Începu să plângă, și tot plânse, și plânse a șaptea zi, a opta, și Dumnezeu știe câte zile, așteptând cu groază sfârșitul acestui coșmar. Ea plângea și îl striga pe Aristotel, iar când acesta veni, avu impresia că murise și se întâlnise cu el în cer. Poate de aceea îl săruta pe bătrânul, năsosul ei grec cu o iubire atât de nepământească, cu o bucurie atât de sinceră, cum nu făcuse niciodată cu nici unul dintre bărbații ei. Iar acesta, de fericire, spunea ceva, spunea, repetând din când în când:

Afrodita, Afrodita...

Nici nu auziseră cum un ultim val de furtună, puternic și înalt, luă insula și o duse în marea largă, neobișnuit de albastră și prietenoasă pentru acest anotimp.

Kateryna

Gabriela MIHALACHE

Gabriela Mihalache s-a născut pe 11 ianuarie 1977, în Buzău. În 2010 debutează cu volumul de poezii *Cel mai frumos nonsens*, iar în 2012 publică un volum de teatru.

Ambele piese incluse în volum, *Captivii* și *Clinica sinucigașilor*, au fost jucate și au obținut premii în cadrul unor festivaluri de teatru pentru liceeni, precum Festivalul Am-Fi-Teatru din Reșița, în mai 2012, sau Festivalul Tineretului Brașov, în mai 2013.

În București, piesa *Clinica sinucigașilor* avut premiera pe 18 ianuarie 2015, la teatrul independent În Culise, în regia lui Cristian Bajora. Spectacolul a participat la Festivalul Național de Teatru Independent, ediția a III-a. Piesa fost inclusă, de asemenea, în stagiunea 2015-2016 a Teatrului de Nord din Satu-Mare, în regia lui Andrei Mihalache, spectacol selectat în cadrul Festivalului Comediei Românești și reprezentat pe scena Teatrului de Comedie din București, în mai 2016.

Dragostea în bucăți. Pisica albă zgârie negru

Actul I

Scena I

O comisie formată din trei persoane. Pe masa lor, un cățeluș de pluș. Intră un tânăr cu mișcări nesigure.

Tânărul: Bună ziua...

Un bărbat: Ooo...declar deschisă a optzeci și doua...

O femeie: Scrie dezlegat!

Un bărbat: Nu mă mai întrerupe! A nu știu câta oară te bagi ca musca-n lapte! Nu știu cine a lăsat o femeie în comisie!

Al treilea: Vă rog...tânărul transpiră abundent...

O femeie (privește lung noul venit): Ce dizgrațios! Să rămâi la o distanță legală de...

Un bărbat: Asta decid eu! Femeie fără minte! (Către tânăr) De ce transpiri?

Tânărul (ștergându-și fruntea cu dosul palmei): Mă scuzați...

O femeie: Cunoști efectele nefaste ale sărurilor de aluminiu prezente în deodorante asupra celulelor mamare?

Un bărbat: Ce legătură are, femeie? Tânărul a venit să ne prezinte tema pentru concurs.

Al treilea: Corect! (Către tânăr) Nu-ți face griji! Transpiră, transpiră! Și eu mai transpir din când în când, mai ales...(aparte) când nu mă văd dâșii. (Șoptit) Un simplu exercițiu de demnitate.

Un bărbat (către al treilea): Ai voie doar trei discuții private cu fiecare concurent. Pe prima ai folosit-o.

Al treilea (umil): Știu să număr, domnule președinte...

O femeie: Eu de ce n-am voie discuții private?! Femeile trebuie să aibă drepturi egale cu bărbații. Spune-mi, ești bărbat pe de-a-ntregul?

Tânărul (ștergându-și din nou fruntea): Nu înțeleg...

Al treilea: Eu mă orientez încă foarte greu, spre deosebire de dâșii, care sunt foarte bine construiți în...forța lor sexuală, condiția vieții pe pământ. (Șoptit) Dacă dâșii se cuplează, va rezulta ceva magnific, irepetabil. Dacă eu mă cuplez cu dumneata, nu va ieși nimic. Ceea ce rezultă, în logica lucrurilor, că eu și dumneata suntem două nimicuri tolerate pentru spectacolul antinomiilor. (Tare) Așadar, ce temă ai pentru concurs?

Un bărbat (iritat): Ți-ai folosit și al doilea drept la discuție privată.

O femeie: Te rog, încearcă să nu mai transpiri! Nu mi-ai răspuns la întrebare. Ești bărbat pe de-a-ntregul? Ca să știu cum punctez...

Un bărbat: Și acum...întrebarea fatală - ce temă ai pentru concurs?

O femeie: Dar eu ce sunt aici? Băț de floarea soarelui? Statuie fără brațe? Domnule președinte, cer să mi se răspundă...

Un bărbat: Ceri pe naiba! Nu ne interesează mărimea falusului acestui tânăr. Condiția înscrierii în concurs este mărimea dioptriilor.

Al treilea: Și grosimea corneei...

Un bărbat: Exact.

O femeie (aproape țipând): Tema nu poate fi aleasă decât pornind de la un *axis mundi* al ființei. Adică...

Al treilea (râzând): Falusul! (Către tânăr): Ne permiți să-ți contemplăm axul?

Un bărbat: (nervos) Tema!

Tânărul (dintr-o răsufare): Iubirea.

(Tăcere)

Al treilea: Pentru?

Un bărbat: De ce?

O femeie: Cum?!

Tânărul: Iubirea între un el și o ea.

Al treilea: Dar între un el și un el ce-are?

O femeie: Fastidioasă piesă!

Un bărbat: Mi-ai furat cuvântul! Dă-mi voie să-ți atrag atenția că *fastidios* este cuvântul - cheie în toate deliberările mele și orice folosire din partea altcuiva este un plagiat monstruos. (Către Tânăr) Ce naiba aveți cu iubirea, domnule?! De mii de ani nu v-ați plictisit să roștiți aceleași cuvinte și să inventați aceleași povești?

Al treilea: Un el și un el...ar fi o idee...

Un bărbat: Iubirea e aceeași.

Tânărul: El se teme că pasiunea nu durează, că ține doar trei ani și...

Un bărbat: De unde știe asta?

Tânărul: Păi...așa se spune...

O femeie: Tu crezi tot ce se spune? Cazi așa de ușor victimă clișeeilor?

Un bărbat: Ai preluat o idee...

Al treilea: Plagiat!

O femeie: Nu, intertextualitate!

Un bărbat: Lipsă de inspirație!

Tânărul (se șterge pe frunte, gâfâie): Nu pot să fac abstracție de...

Un bărbat: Lasă-ne, domnule, că ne-am săturat...Ești al optzeci și doilea concurent în acest concurs de creație și al șaptezeci și patruilea pe tema iubirii. Am avut dragoste sălbatică, imposibilă, conjugală, banală, interzisă, pasională, în trei...

Al treilea: Chiar și-n patru!

Un bărbat: În patru?!

Al treilea: Două femei și doi bărbați. Swing, adică.

Un bărbat: Am spus...dragoste banală.

O femeie (în silă): Și-a mai avut și-un final isteric: femeile ajung să lupte pentru drepturile persoanelor monogame! Pff!

Un bărbat: Mă lași să continui? Am avut dragoste de-o clipă, dragoste cu năbădăi, platonice, la prima vedere, neîmpărțășită, karmică, obsesivă, necondiționată, altruistă, posesivă...Mi-e lehamite de atâta batere a apei în piuă. Se iubesc, și? Se îndrăgostesc, și? Se înșală, și? Se uită ochi în ochi, și? Se ceartă, și? Fac copii, și? Se despart, și?

Tânărul: Nu se despart!

O femeie: Oh, ce frumos! Ce original!

Al treilea: Ce miraculos! Ce mistic!

O femeie: Fac copii?

Tânărul: Nu știu...

Un bărbat: Ah, n-ai terminat opera. Ai lăsat-o în coadă de pește. Crezi că cititorii sunt proști? Vrei să credem o poveste neterminată? Domnule, tot ce-i neterminat e necredibil. Dacă nu ne spui că în ultima clipă a vieții lor s-au ținut de mână și s-au privit perfect lucizi, fără crize de demență sau vreo boală degenerativă a creierului, dacă ambii mor la adânci bătrâneți și nu rămân văduvi cu amanți sau amante, așa da, demonstrația că iubirea nu se duce este veridică.

Al treilea: Ceea ce-i puțin probabil, fiindcă povestea trebuie să aibă maximum cincisprezece pagini și două rânduri.

Tânărul: E un crâmpei de viață...o particularizare a universalului.

O femeie (către ceilalți membri): Ce spune?

Un bărbat: Doi se iubesc, da? Și el se teme că pasiunea durează doar trei ani. Așa am înțeles.

Tânărul: Da, da. Și face pariu cu sine că pasiunea trece de trei ani, iar dragostea ține o viață... De fapt, e o simbolică. Nu se referă strict la trei ani, este un interval relativ...

Un bărbat: Și?

Tânărul: Și trece cu brio de pragul celor trei ani, după ce trăiește conflicte interioare. Repet, e un interval relativ...La final, face dragoste nebunește cu soția lui...

O femeie: Și a doua zi dimineța?

Tânărul: A doua zi...v-am spus, așa se termină...e un final optimist, cei doi depășesc o barieră psihologică, de mentalitate...

Al treilea (către ceilalți membri): Eu v-am spus că trebuie o poveste mai lungă de cincisprezece pagini și două rânduri.

O femeie: Nu știi dacă au copii...

Tânărul: Probabil că vor avea...

O femeie: Păi tu, creatorul, nu știi dacă cei doi folosesc prezervativ sau dacă sunt sterili? Tu, creatorul, nu știi ce se-ntâmplă a doua zi dimineța?

Al treilea: Nu știi dacă vor muri lucizi sau bântuiți de demoni interiori?

Un bărbat: Pe ce drum ne înfunzi, domnule? Ha?

Tânărul: Vor muri împreună, înlănțuiți pe vecie...

O femeie: Ce-aveți, dragă, cu această obsesie a dragostei pe vecie? Nu știi că oamenii sunt muritori? Nu știi că ne mănâncă viermii la trei metri sub pământ? Tu ai sicriul tău, ea are sicriul ei. Cine crezi că stă să vă înlănțuie după ce dați colțul?

Tânărul: Era doar o metaforă...

Femeia: Iar metafore? Iar simboluri? Domnule, dar ceva concret și realizabil nu ai?

Un bărbat: Nu mai veniți cu personaje care trăiesc ca să moară.

Al treilea: În cincisprezece pagini și două rânduri nu poate surprinde decât un crâmpei, are dreptate.

Un bărbat: Tocmai asta vrem! Asta căutăm de atâta amar de vreme! O creație de cincisprezece pagini și două rânduri despre o poveste perfectă, în cazul tău despre o iubire fără nicio aluniță, nicio cicatrice, niciun semn din naștere, nicio cută, niciun rid. Un corp sferic, perfect. Nimic relativ, nimic discutabil. Vrem să citim în cincisprezece pagini și două rânduri despre iubirea totală. Și vrem adevărul.

O femeie: Gol-goluț. Și să nu ne minți, fiindcă vom afla totul până la urmă...

Al treilea: Ei, nu exagerați!

O femeie: Gol-goluț, gol-goluț. Vrem adevărul gol.

Un bărbat (sarcastic): Ia spune...cum arată un adevăr îmbrăcat? Cu poșetă? Pe tocuri?

Tânărul: Mă scuzați că vă întrerup (mereu ezitant)...nu am înțeles ce doriți. Cum adică în cincisprezece pagini să scriu...ăă...o poveste întreagă...de ce?!

Un bărbat: Și două rânduri. Neapărat două rânduri. Fiindcă așa vrem noi.

Al treilea: Fiindcă e cald și nu avem ventilator.

O femeie: Fiindcă doar pe vf.Omu este zăpadă.

(Pauză)

Tânărul (ca dintr-o răsuflare): Eu am scris o poveste despre un bărbat măcinat de problema trecerii ireversibile a timpului și, implicit, a pasiunii. El crede că o iubire care dispăre nu a fost adevărată și face un pariu cu sine că nimic nu se duce, că femeia de lângă el va fi în viața lui și mâine și poimâine și...

Al treilea: Și în fiecare dimineață?

Tânărul: Păi normal...

O femeie: Cum normal, domnule? Dacă spui că piesa se termină când el face dragoste nebunește cu soția și habar n-ai dacă folosesc prezervativ sau vor avea un copil, de unde știi că iubirea lor nu moare?!

Un bărbat: Și nu ni-i prezinți privindu-se la adânci bătrâneți fără să sufere de o afecțiune a creierului...noi ce notăm aici? Ha? O piesă despre moartea pasiunii? O încercare de fentare a inteligenței noastre? Un exercițiu de autoiluzionare? Ce notăm, domnule?

Tânărul: Frumusețea...ăă... frumusețea vieții în general constă și în doza de inefabil, în fluid și în ipotetic...în devenirea sufletească. Nimic nu e static. Într-adevăr, nu știu dacă mâine vor mai fi împreună sau vor avea un copil, dar astăzi...astăzi se iubesc nebunește.

O femeie (ironic): Ah, avem în față un filozof.

Bărbatul: Și un rătăcit în labirintul propriei minți. Care vrea sa demonstreze că iubirea ține o viață, deși totul este relativ și singura clipă reală și sigură este cea prezentă.

Femeia: Domnule...femeia, oricare femeie, vrea să...cum să-ți explic...vrea o certitudine. Bun, mă iubesc cu Gigel, să spunem, dar ia să vedem, tot cu Gigel voi fi în ceasul morții? Gigel îmi curăță cartofii? Gigel mă ajută să mut mobila? Gigel mă va iubi chiar și când voi fi o babă stafidită, chioară, știrbă și cocoșată?

Tânărul: E prea...

Un bărbat: Ascultă-mă! Fă abstracție de această exprimare a femeii, care nu poate fi, de altfel, decât prozaică și sentimentală, ca a oricărei alte femei...

O femeie: Ce josnic! Ce clișee!

Al treilea: Ți-am spus...forța lor sexuală este condiția vieții pe pământ. (Șoptit) Noi doi am fi creat din nimic ceva inimaginabil. Și eu cred că pasiunea nu ține doar trei ani...

Un bărbat: Ți-ai epuizat toate cele trei conversații particulare.

Al treilea: Mare pagubă! Oricum nu se prefigura nimic...

Un bărbat: Tinere...să-ți explicăm mai clar. Noi nu vrem un basm cu doi îndrăgostiți, care să

se termine cu o încălecare. Noi vrem ca încălecarea să se termine cu un basm. Pricepi? Noi vrem fix cincisprezece pagini și două rânduri de unde să reiasă imaginea iubirii totale. Ce ne-ai spus până acum este doar o dilemă soluționată temporar.

Tânărul: Aaa!...Dacă adaug un epilog cu ei doi ținându-se de mână fără să sufere de vreo boală?... Dacă din epilog reiese clar că dragostea lor a trecut...a trecut cu bine peste...peste...

O femeie (zâmbind): Peste încercări, peste obstacole, ispite...

Tânărul: Așa, așa...e mai bine?

Un bărbat: Nu!

Al treilea: În niciun caz!

Tânărul: Păi spuneți...

Un bărbat: Se pot ține de mână din diverse motive. Le e frică de moarte, de singurătate...

Al treilea: Le e dor de ei când erau tineri.

O femeie: Sunt semiparalizați.

Tânărul: În privirea lor se citește dragostea...

Un bărbat: Cine citește asta, domnule? Altcineva poate vedea neputința de a ieși din cercul strâmt al căsniciei. Iată-i urâți și gârboviți, ca două ape care s-au împreunat într-o baltă stătută! Țsta nu e adevărul, e un punct de vedere.

Al treilea: Corect. Eu în acest epilog citesc o disperare metafizică de natură sexuală.

O femeie: Eu citesc. Și atât. Asta nu e suficient.

Tânărul (după câteva secunde de tăcere): Nu înțeleg ce doriți...

O femeie: Păcat.

Un bărbat: Ai la dispoziție 24 de ore să găsești cele cincisprezece pagini și două rânduri ale iubirii totale.

Tânărul: Ah! În epilog crez un dialog între ei, își vor verbaliza trăirile...

O femeie: Inutil! De unde știm că ce spun ei nu e o minciună delicată?

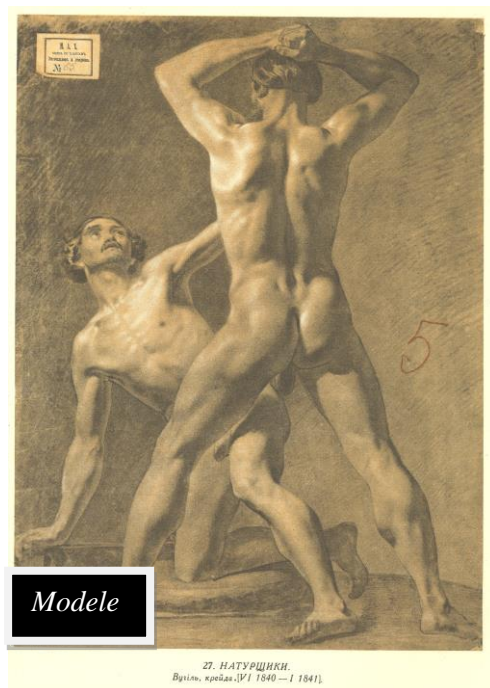
Un bărbat: O altă promisiune. O speranță că se vor salva de moarte prin iubire.

Tânărul: Ce doriți d-voastră este imposibil! Totul e relativ.

Un bărbat: 24 de ore.

(Comisia se retrage.)

Va urma.

COMEDIILE DOMNULUI TRAISTA

Comediile domnului Traista, ca să parodiez un cunoscut titlu al lui Maiorescu, adunate în volumul *Teatru*, poartă o amprentă stilistică particularizată prin amestecul voit de subspecii: farsă, vodevil, scheci și chiar teatru popular, ca formă sincretică a

folclorului, cu monologuri cântate, de pildă. Autorul probează această specie a genului dramatic, numită de vechii greci komoida – cântec de sărbătoare -, are menirea de a stârni râsul, că râsul trebuie stârnit de surprinderea unor moravuri, de crearea unei tipologii umane și a unor situații impredictibile și că, odată stârnit, el trebuie să se subordoneze comicului – categorie estetică definind o anumită atitudine a individului față de viață și de artă.

Comedii de moravuri, dar și de intrigă sau de salon, primele trei texte ale volumului își durează, așadar, conflictul dramatic pe tema perenă a infidelității conjugale (*Ibovnice cu ochi de Maramureș* și *Logodnicii Amaltheiei*) și a diferendului pentru moștenire (*Cu cine mă culc în seara asta?*). Cea de-a patra piesă, *Scrisoare din Africa*, apropiindu-se de mijloacele artistice ale fabulei, are drept public-țintă copiii, într-o vreme când aceștia, furați de mirajul jocurilor pe calculator, au nevoie acută de alternative moralist-educative, într-o vreme când poezia devine antipoezie, proza – antiproză, cultura – anticultură, cuvântul însuși demolând, nu zidind.

Contradicția de interese dintre Tom și Jorj privind moștenirea dinspre bunică și uneltirile lui Caranfil, precum și conflictele dintre Ionașcu, Codru, Lupu și Birău, sunt conduse gradual, sporind tensiunea dramatică pe măsură ce personajele își expun burlesc conturul de imoralitate. Întretăindu-se des pe canavaua faptelor, intrigile, urzite de amoreze sau servitori, au o dinamică incitantă, întreținând aprins interesul pentru secvența următoare, care fie urcă spre punctul culminant, fie coboară spre deznodământul vesel, cum îi stă bine unei comedii.

Integrându-se în tendința actuală a dramaturgilor de a da piese cu un număr restrâns de personaje și cu o parcimonioasă recuzită,

autorul recurge în fiecare dintre cele trei comedii la dialoguri explicative de deschidere, mai lungi, ca în *Portret...*, mai scurte, ca în *Logodnicii...* sau chiar cântate, ca în *Ibovnice* și *Logodnicii*, venind astfel aproape de vodevil. Preluat de Amaltheea de la Paraschiva, odată cu tehnica seducției amoroase, monologul „Calinca” se preface chiar în leitmotiv muzical contrapunctic.

Laconice, ca în scheciuri, replicile subliniază efectul comic al cuvântului, dar îl și lipsesc întru câtva de capacitatea de a da amploare comunicării, în vreme ce didascaliiile – riguroase și cumpătate – permit regizorului și actorilor o mai mare libertate de exprimare scenică.

Tipologia umană nu e felurită, pentru că este captivă temei, ce ne amintește de farsele Commediei dell'Arte, personajele-mască fiind soția infidelă și încornorată (Floare, Iza, franțuzita Aglaé, Paraschiva), soțul încornorat și infidel în același timp (Lupu, Codru, Grig, dar și, numai încornorat, Ionașcu), servitorul intrigant, deștept și viclean (Caranfil, Zahar), amantul, Ferdinand, și baba, Dragutina, ipocriții și nesățioșii Jorj și Tom. Autorul iese din canoanele clasice, păstrând, pentru echilibrul dramatic, unitatea de timp și de spațiu, dar spărgând unitatea de acțiune cu întâmplări paralele, peripeții și cu foarte multe și încâlcite intrigi amoroase. Este adoptată schema generală a farsei prin rezolvarea, dacă nu fericită, măcar veselă, a conflictelor, prin numărul fix de acte: trei, și prin acele monologuri explicative de care pomeneam, numite încă de prin secolul al XVI-lea *complimento* sau *prolog*, precum în cea de a patra piesă a volumului, *Scrisoare din Africa*. Aparent naiv și distrat, dar sagace, disimulând continuu, încurcându-i pe alții și descurcându-se pe sine, mai convingător, cel puțin din acest punct de vedere, mi se pare Caranfil, cu nume de floare și atitudine de Păcală. Ar putea fi, dacă observația mea este corectă, un reper caracterologic pentru viitoarele personaje ale dramaturgului.

Umorul este furnizat de surse diverse, dar principală rămâne contrastul frapant dintre ceea ce vor să pară personajele și ceea ce sunt de fapt: Floare și Iza vor să pară soții model, fidele și morale, ele fiind exact invers. Aglaé afișează nu doar moralitate, dar și o pretinsă formație intelectuală de tip francofon, torcându-și astfel, prin *topism* și *incultură*, firul identitar dintr-un faimos personaj al lui Alecsandri. Paraschiva, ațâțată de gelozie, este cel puțin sinceră, depănând cu emfază amintirile ei de maestră a amorului, iar ingenua Amaltheea, trăind doar iluziile iubirii, se aruncă în păcat cu voluptate, sub puterea exemplului oferit de cele două versate profesoare de amor. Uneori,

umorul își ia drept sursă aluzia: „dar are capra asta la logodnici!”, aluzie involuntară a Paraschivei la capra mitologică Amalthea, care l-a salvat pe Zeus de furia tatălui său, dar, alteori, și confuzia cum se întâmplă în convorbirea telefonică a Amaltheiei cu necunoscutul care voia, de fapt, nu să devină logodnicul tomnaticei domnișoare, ci să cumpere o prezumtivă cățelușă. Trebuie adăugate incultura și impostura personajelor, această atât de tristă sursă plină de umor de la Agamiță Dandanache încoace.

Comicul de situații se ivește din încurcături (încurcătura cu mapa lui Grig sau surprinderea amoretelor în flagrant), din confuzie (confuziile voite ale lui Zahar), din congruențe (coincidența aventurilor amoroase ale Aglaei, Paraschivei și Amaltheiei cu același poștaș-amorez), din echivoc (domnul Jorj și-a primit pastilele și... s-a culcat... odată cu găinile mele). Mi-a reținut atenția tenta de comic absurd din secvența cu prezentarea tabloului buniciei, pe care, când îl vede Caranfil, nu-l văd, pe rând, cei doi frați și invers.

La rândul-i, comicul de limbaj devine vizibil în rostirile de variantă fonetică sau lexicală maramureșeană a unor termeni literari („bătu-o-ar Dumnezeu de șulhetică” sau „nici în grajd nu intră magopața”), în polisemia termenilor „mă culc cu găinile”, în omonimiile lexico-gramaticale – chiar cu riscul frizării vulgarului – substantivul *iobag* versus structura verbală *i-o bag*, în etimologiile populare, ceva mai savuroase „...e pictat de un auto-strungar de acesta, lăcătuș mecanic, sudor sau ce naiba o fi.” Altminteri, autorul ține umorul sub control, ferindu-se vizibil să nu alunece primejdios nici spre șarjă, nici spre vulgar.

Gama procedeelelor comice nu omite comicul onomastic, de sorginte mai savantă, Amaltheia, de exemplu, de sorginte mai ridicolă, precum Jorj și Tom cu originile neaoșe Gheorghe și Toma, mai aluzivă ca în cazul țapinarului purtând nume de arbore, Gorun, al pădurarului numit Codru Topor sau al oierului amorez, sugerând antinomic inamicul numărul unu al oilor, lupul.

Odată cu publicarea acestui volum de teatru, autorul s-a oprit, bănuiesc, într-o primă stație a parcursului său dramaturgic experimental, cea de feed-back, de control al receptării mesajului de către un segment sau altul de public, de deducții proprii și de instalare, în funcție de realitatea estetică, exprimată critic, a unor noi ținte auctoriale. Mai înalte, desigur!

Corneliu IROD

Examenul

– chix –

În cei șase ani cât am lucrat la Editura Didactică și Pedagogică (am să-i zic prescurtat EDP), adică din 1960 pînă-n vara lui '66, am schimbat trei miniștri (ei, parcă eu i-am

„schimbat”, dar așa e vorba românească; și un muncitor zice că în douăzeci de ani cât a lucrat la fabrică, a schimbat cîțiva directori; și sluga schimbă mai mulți stăpîni...). Cei trei miniștri au fost: doi academicieni – Ilie Murgulescu și Ștefan Bălan – și un politician – Miron Constantinescu –, dat la „munca de jos”, căci din mare mahăr în CC al PMR (din 1965, PCR²⁰) a ajuns, trecînd un timp pe la un institut de cercetări, ministru al Învățămîntului, lucru care părea începutul unei noi ascensiuni, dar n-a fost...

Despre cei trei miniștri, angajații ministerului și ai EDP aveau, desigur, păreri diferite. Pe Ilie Murgulescu, ocupat cu chimia lui, îl interesau prea puțin treburile ministerului (se zicea că-l doare-n cot...); despre Ștefan Bălan subalternii spuneau: „Avem un ministru care are idei puține, dar fixe...”. Era o exagerare răutăcioasă, iar una dintre ideile lui „fixe” era totuși bună: ministrul Bălan a dispus ca toți lucrătorii Ministerului Învățămîntului cu studii superioare, inclusiv inginerii, economiștii, arhitecții, să predea efectiv la școli sau facultăți. El susținea, și pe bună dreptate, că nu poți coordona învățămîntul public, dacă nu ai legătură directă cu școala.

Prin 1964 sau începutul lui 1965, ministru al învățămîntului a fost înscăunat Miron Constantinescu. Cu cei doi miniștri de dinaintea lui n-am avut nicio relație – cu Ilie Murgulescu n-am vorbit niciodată, iar cu Ștefan Bălan, doar o singură dată: cînd am fost numit să predau Economia Politică (catedre de Română libere erau foarte puține, așa

²⁰ PMR – Partidul Muncitoresc Român; PCR – Partidul Comunist Român. (C. Ir.).

că...) la Liceul „Mihail Sadoveanu” (azi, Liceul economic „Virgil Madgearu”) și mi-a atras atenția să am grijă că e un liceu cu pretenții. Ministrul se referea la faptul că în liceu erau mulți copii de ștabi. Dar am predat Economia Politică doar un an, adică pînă la schimbarea ministrului.

Cu Miron Constantinescu am vorbit de mai multe ori și asta datorită relației mele cu doi oameni apropiați lui: profesorul de la ASE Octav Boiangiu, cu care eram bun prieten, și Gheorghe Vlădescu-Răcoasa, cel care le fusese profesor de Sociologie ambilor, și lui Miron, și lui Tavi Boiangiu.

În 1965, profesorul Vlădescu-Răcoasa împlinea 70 de ani, și câțiva foști studenți de-ai lui s-au gîndit să-l sărbătorească. Miron Constantinescu și Tavi Boiangiu m-au însărcinat să mă ocup de o parte a organizării acestui eveniment: tipărirea și expedierea invitațiilor, rezervarea sălii de protocol de la Nord Hotel etc. Printre hîrțile mele s-a păstrat o astfel de invitație.

Ceremonia a avut loc în sala de protocol a hotelului, la care, în afară de mine, au participat doar „mărimuri”: Ioan Gheorghe Maurer, care era președintele Consiliului de Miniștri, șefi din CC, doi sau trei miniștri, academicieni, profesori universitari și alți ștabi, 42 de persoane în total. Sigur că eu n-aș fi avut ce căuta acolo, cu toate că am participat la organizarea evenimentului, dacă nu m-ar fi invitat chiar profesorul Vlădescu-Răcoasa, probabil la sugestia lui Tavi. De fapt, pe Răcoasa l-am cunoscut la Tavi acasă – fostul lui profesor îl vizita des. Era un tip simpatic, vesel și vorbăreț, ca tot moldoveanul; îi plăcea să se laude (pare-mi-se, am mai amintit acest lucru undeva) că el e românul care a vorbit de cele mai multe ori cu Stalin; se lăuda chiar și după ce Stalin căzuse în dizgrație. Iar acest lucru a fost posibil datorită faptului că, după 23 august 1944, Gheorghe Vlădescu-Răcoasa fusese ambasadorul nostru la Moscova.

La festivitate, s-au rostit mai multe cuvîntări în onoarea sărbătoritului, i s-au oferit buchete de flori și diverse cadouri: cărți, o mapă de birou din piele, stilouti, iar Tavi i-a dăruit un ceas „Pobeda”. Nu mai știu ce cadou i-a făcut Maurer, cred că un stilou, dar mi-amintesc că a spus, stîrnind rîsul celor prezenți, că avea de gînd să-i aducă o pipă și o pungă de tutun parfumat, dar a aflat că sărbătoritul s-a lăsat de multe plăceri, chiar și de fumat. Bine dispus, Gh. Vlădescu-Răcoasa a răspuns celor care l-au omăgiat: „Vă mulțumesc pentru vorbele frumoase, dar prea m-ați ridicat în slăvi, nu merit atîtea laude. Eu mi-am făcut doar datoria. Toată viața, de pe vremea cînd eram

colaborator al lui Dimitrie Gusti și pînă azi, m-am străduit să fac lucrurile temeinic: și-n cercetarea științifică, și în învățămînt, și în diplomație, și în activitatea politică. Iar acest ceas sovietic, pe care mi l-a dăruit fostul meu student, universitarul de azi Octav Boiangiu, îmi aduce aminte de o întâmplare cu haz. Cînd compozitorul Giuseppe Verdi a împlinit venerabila vîrstă de 85 de ani, membrii orchestrei au cotizat și i-au dăruit maestrului un ceas de buzunar care se întorcea o dată la cincizeci de ani. Verdi a zis: «Vă mulțumesc, dragii mei, pentru acest cadou. El mi-a făcut plăcere, dar m-a și întristat, pentru că peste cincizeci de ani, cînd voi întoarce ceasul din nou, mulți dintre voi nu veți mai fi...». Noroc că ceasul primit de la Octav Boiangiu trebuie întors zilnic...

A urmat o petrecere de vreo două ore cu tot felul de bunătați și muzică de café-concért. Eu eram cam stingher între atîtea somități.

A doua zi, am fost foarte surprins cînd mi-a telefonat la serviciu Victor Crasuleac, consătean de-al meu și coleg de școală primară; ajunsese lecotenent-major de Securitate, dar zicea că fusese dat afară și acum era funcționar la nu știu ce instituție. Voia să mă vadă neapărat chiar în acea după-amiază. Zicea că m-a căutat și ieri, dar știe că fusesem ocupat cu petrecerea de la „Nord Hotel”. Azi însă trebuie să ne vedem. Ce-o fi graba asta? Noi ne întâlneam foarte rar. E adevărat că pe vremea cînd eram student, Victor ne invita din cînd în cînd pe mine și pe ceilalți trei consăteni la un șpriț, pentru că el avea salariu (și, probabil, destul de bun), iar noi eram niște studenți pîrlîți. Ba chiar ne-a invitat de două ori la el acasă pe strada Transilvaniei – zicea că primise de la cineva palincă bună și vrea să bem și noi. Prima dată, neobișnuiți cu o băutură atît de tare, ne-am îmbătat toți. Dar după terminarea facultății, cu Victor Crasuleac m-am întîlnit de puține ori și mai ales întîmplător. După foarte mulți ani, el m-a mai vizitat uneori acasă la mine. Iar acum insistă să ne vedem și cît mai repede. M-a făcut curios să aflu cauza grabei. Și mai ales, de ce să ne întîlnim pe bulevardul Banu Manta și nu undeva mai în centru? Mă rog.

Era o zi mohorîtă, umedă și rece. Cînd am ajuns în fața Oficiului poștal nr. 2, la locul întîlnirii mă aștepta Victor și încă un tip cam de vîrsta noastră. Scund, îndesat și cu o mutră de om vesel.

– Salut! – mă întîmpină Victor. – Te-am văzut aseară la „Nord Hotel” cu toți ștabii ăia. Ești tare! Da’ despre asta vorbim mai tîrziu. Uite, el e Șobolanu, cel mai bun prieten al meu, – mi-l recomandă Victor pe tipul de lîngă el. – de adevăratelea, îl cheamă Ion Repcea, da’ așa-i zic eu, Șobolanu. E mare sportiv la Dinamo, campion la

lupte, da' acum are treabă aici, la Liceul „Ion Neculce”, în spatele sfatului popular. Șobolanu e elev la liceul ăsta în clasa a IX-a seral și are azi examen la Rusă, da' el nu știe nici alfabetul...

– Și vrei să-i pun o pilă? – ghicesc eu rugămintea lui Victor.

– Nu. Să dai tu examen în locul lui.

– Ai înnebunit, Victore? Vrei să mă bagi la pușcărie?!

– Stai nițel, domne, – intervine Șobolanu. – Să știi că nu-i niciun pericol, că la „Neculce” nu mă cunoaște nimeni, io abia ieri m-am transferat de la alt liceu. Mă știe numa' secretarul.

– Nici vorbă! – dau eu hotărât din mână.

– Hai, mă Nelu, – se roagă Victor. – Șobolanu e într-o situație nasoală rău, că dacă rămîne iar repetent, îl dau afară ăia de la Dinamo.

– Păi, de ce să-l dea afară? Nu zici că-i sportiv? Lor nu le cere nimeni studii.

– Da, dar cei de la Dinamo sunt și lucrători M.A.I.²¹. Uite, Șobolanu e sublocotenent.

– Și tocmai cei de la M. A. I. îmi cer să încalc legea, în loc s-o apere?

– Hai, mă Nelu, o iei acum cu legea... Ce-i așa mare lucru?

– Mă Victore, îți dai seama ce-mi ceri?! Sunt profesor la un liceu, lucrez la Ministerul Învățămîntului, iar tu...

– Te rog, nu ne lăsa, – insistă Victor, – că nu se întîmplă nimic. Te duci, citești un pic din lecția pe care ți-o arată baba, că ne-am interesat cum e. La Rusă e o babă, și în liceul ăsta pe el nu-l cunoaște nimeni, iar la Rusă Șobolanu nu știe nici literele. Hai, mă Nelu, te rog. Nu durează decît zece minute... Iar el riscă să fie dat afară.

Erau într-adevăr disperați amîndoi, mai ales Victor, că Șobolanu mi s-a părut, după zîmbet, mai nepăsător. Dar mi s-a făcut milă. Deși era o ilegalitate, deși era periculos, m-am gîndit că aș putea să-l ajut. La urma urmei e un sportiv și, cu examenul ăsta, nu nedreptățește pe nimeni, nu ia locul nimănui. Chiar așa, pentru un examen de doar cîteva minute, băiatul ăsta simpatic și rizător își poate pierde pîinea.

– Bine, – zic. – Dar dacă o să fiu prins, să veniți cu pachet la mine la pușcărie sau măcar să-mi aruncați chiftele cu praștia peste gard...

²¹ M.A.I. – Ministerul Afacerilor Interne, adică Miliția și Securitatea. (C.Ir.).

– Hai că n-o să se-ntîmple nimic, – zice mulțumit Șobolanu. – Acu’ mergem să ți-l arăt pe secretar, e singurul care mă cunoaște de cînd am adus actele. Dacă intră cumva în clasă, da’ nu cred, că n-are ce căuta, da’ dacă totuși intră, tu pleci imediat.

– Te prefaci că ți-e rău, – îl completează Victor. – Scoți batista, o duci la nas, că-ți curge sînge din nas și ieși din clasă. Asta-i tot. Dar n-are ce să se-ntîmple. O să fie bine, ai să vezi! – mă asigură el.

– Și mai am o rugăminte, – zice Șobolanu. – Să nu cumva să-mi iei 10, că m-ai nenorocit! La alt examen, cînd o vedea baba asta sau, mai repede, alt profesor, că o să mă mut iar și cînd o vedea că am la Rusă 10, iar io sînt tîmîie, ce-o să zică? Pricepi? Așa că ia și tu un 5-6 acolo, nu mai mult. Hai să ți-l arăt pe secretar, numai de el trebe să te păzești. După aceea, te așteptăm în cîrciuma de colo, că asta nu-i vreme de stat pe-afară. Hai, că acuși începe examenul.

Cotim pe după clădirea sfatului popular, cea care are în vîrfurile turnului statuia unei santinele sau a unui cavaler medieval cu sulîță, așa ceva, ajungem la liceu și intrăm la Secretariat, Șobolanul în față, eu în spatele lui.

– Nu vă supărați, – zice el, – în care sală e examenul de Rusă la clasa a IX-a seral?

– La etajul întîii, unde scrie pe ușă: Clasa a X-a B. Grăbiți-vă, că examenul e peste un sfert de oră.

În coridor, Șobolanul îmi zice:

– Hai sus. Ai văzut? De chelbosul ăsta să te ferești. Deci mă cheamă Repcea Ion și să răspunzi de vreo 5 sau 6, nu mai mult, – repetă el, – și te așteptăm la cîrciumă, că afară-i frig rău.

Intru în clasă și văd vreo patruzeci de elevi cam bătrîiori, unii chiar de cincizeci de ani sau peste, bărbați și femei. Găsesc un loc în penultima bancă. După cîteva minute, vine și profesoara – o cucoană rujată strident și de vîrsta pensionării, dacă nu chiar pensionară.

– Bună seara! – zice ea cu un inconfundabil accent de Basarabia. – Examenul de limba rusă o să fie așa: primii trei elevi, pe care o să-i strig eu în ordine alfabetică, se vor așeza aici, în prima bancă. Din acest manual, – arată ea cartea, – e și unul la fel pe bancă, veți citi un paragraf de la pagina pe care o voi indica eu, apoi traducerea primei propoziții și analiza unui substantiv – gen, număr, caz. Clar? Bine. E ușor, nu? Acum să poftească în prima bancă elevii... – și-i cheamă pe primii trei.

M-am lămurit. După primele două serii, mi-am dat seama că profesoara e destul de indulgentă cu seraliștii, unii abia legau silabele,

iar de tradus – nici atît, și pînă să-mi vină rîndul, scot din servietă ziarul de după-amiază „Informația Bucureștiului” și mă apuc să citesc. Din cînd în cînd, mai trag cu urechea, mă uit la cei din față: e clar, profesoara e chiar foarte cumsecade. Îi ajută pe toți, la cei care prea se căznesc să citească, traduce ea în locul lor și nici nu-i pune să analizeze substantivul; le dă tuturor notă de trecere.

E poftită în prima bancă o nouă serie de trei seraliști, tot cu litera D. Deci mai e pînă-mi vine rîndul. Mă întorc la ziar. La pagina de sport, dau de un articol despre meciul de fotbal din etapa trecută dintre Rapid și Dinamo, cîștigat de feroviari. Articolul încearcă să-i scuze pe dinamoviști, că adică au pierdut, pentru că le-a lipsit un jucător de bază, și anume, Vasile Anghel. Minciuni. Eu am fost la meci și am văzut că rapidiștii au fost mai buni, ce mai. Minciunile din ziare mă enervează. Întorc pagina la rubrica „Dela Miliția Capitalei”. Aici măcar sunt lucruri concrete. Ia uite: mai mulți călători din cîteva tramvaie, mai ales 13, 14 și 24, au fost prinși călătorind fără bilet și au fost amendați cu cîte 5 lei. Nu-i exclus să fie studenți sau țigani, că aștia obișnuiesc să meargă pe blat. Unul – îi dă numai inițialele, N. L. – a furat o butelie de aragaz, dar a fost prins cînd încerca s-o vîndă la talcioc. Relatări scurte, succinte. Dar ultima știre e ceva mai lungă. Un tip de 50 de ani, dat tot numai cu inițiale, C. C., se deghiza și cerșea. Asta ziua, că seara, îmbrăcat elegant, cerșetorul petrecea la restaurantul „Ambasador” sau la „Melody Bar”. Dar asta nu-i nimic. Individul locuia într-un apartament din centru – mobilă scumpă, covoare, tablouri, iar pe deasupra, Miliția a găsit acolo o mare sumă de bani, peste 100.000 de lei. Și toată agoniseala numai din cerșit, că C. C. nu era în cîmpul muncii. Ia uite, al dracului!

La un moment dat, o aud pe profesoară ridicînd tonul:

– Repcea Ion! – apoi și mai tare: – Repcea Ion!

Asta, îmi zic, ori e cam surd, ori n-a venit la examen.

– Repcea! – mai repetă profesoara enervată.

În acea clipă, îmi aduc aminte că eu sunt Repcea Ion. Mă ridic și zic repede:

– Da... Prezent, – și mă îndrept spre banca întîi.

– Dumneata ai venit la examen să citești ziarul?! Asta-i culmea!

Las’ că vedem acuși ce știi. Ia deschide cartea la pagina... ă-ă. Așa, la 186 și citește.

La sfîrșitul manualului, după ce elevii avansează în cunoașterea limbii ruse, sunt puse lecții mai grele și, probabil, de aceea m-a pus să

citesc de acolo. Dar în timp ce căutam pagina, profesoara continua indignată:

– În afiția ani de catedră nu mi s-a mai întâmpilat așa ceva! Auzi, să citești ziarul la examen! Ai găsit pagina? Bine. Citește!

Pentru o clipă, zăpăcit de întâmplare și jenat, am uitat de rugămintea lui Șobolanu și am început să citesc cursiv, cu accent corect. Când mi-am dat seama, era prea târziu, citisem deja două propozițiuni. Profesoara s-a holbat la mine, de parcă văzuse cine știe ce și mă întrebă rusește:

– Vorbiți rusa?

În limba rusă nu există cuvîntul *dumneata*, de aceea mi s-a adresat cu pluralul de politețe.

– Puțin... – răspund eu încurcat și tot în rusește.

– Din familie?

– Nu. Am învățat în școala elementară, mi-a plăcut și...

Profesoara se ridică în picioare și se adresează întregii clase de seraliști:

– Uite, tovarăși, un exemplu demn de urmat! Colegul vostru, ă-ă, – se uită în foaie, – Repcea Ion a învățat limba rusă la școală. Și-a dat silința și azi îi pun 10! Așa să faceți și voi.

O încurcasem de tot. Abia așteptam să se termine comedia asta. Noroc că au mai urmat doar două serii și am scăpat. Am ieșit repede din clasă de teamă să nu mă mai întrebe profesoara ceva.

M-am grăbit să ajung la cei doi.

– Gata? Cum a fost? – m-au întâmpinat ei încrezători.

– Nasol, – zic.

– Glumești? Cum adică? – se speriasse Șobolanu.

– Păi, baba și-a dat seama că știu rusește, așa că ți-am luat 10.

Nu le-am spus nici de ziar, nici nu le-am dat alte amănunte, că mă făceam de rîs.

– M-ai nenorocit! – se vaită Șobolanu. – Mai bine rămîneam corigent. Acum iar trebe să mă mut la alt liceu...

Nu știu la ce alte licee s-a mai mutat Șobolanu și cum și-a luat examenele. Cert e că în curînd a ajuns campion mondial la lupte greco-romane, s-a însurat cu o celebră cîntăreață de muzică populară, iar în cariera militară a ajuns pînă la gradul de colonel. Acum e limpede, cred, de ce am spus că-l cheamă Repcea și nu i-am dat numele adevărat?

Mihai Hafia Traista

Ecce homo!...

(Fragment din romanul *Zodia Mielului*)

*„... Cum poate omul să se nască,
fiind bătrân?
Oare, poate să intre a doua oară în
pânțele mamei sale și să se
nască?”*

Evanghelia după Ioan

– Atunci vor picura din cer șasesuteșazecișisase de picături de foc și pucioasă pe conștiința de paie a celor nenăscuți în zodia Mielului!... Vai de voi, cei nenăscuți în zodia Mielului!... Vai de voi, vai de voi!... Atunci veți începe să spuneți munților: „Cădeți peste noi!” și colinelor: „Acoperiți-ne!”, iar munții vor fugi în munți și colinele vă vor întoarce spatele!... răsuna tulburător ca un tunet vocea bătrânului, lovindu-se de garduri, de ziduri, de vitrine... se înălța speriiind porumbeii ca apoi să rămână atârnată, acolo sus, plutind ca un blestem deasupra orașului cenușiu în care oamenii mișună ca niște viermi într-un cadavru intrat în descompunere, după moartea ultimului gropar al lumii.

Te cuprindeau fiorii ascultându-l, era ceva înfricoșător în vocea lui, ceva care te făcea să crezi că la început a fost tăcerea, iar mai pe urmă, mult mai târziu, s-au născut cuvintele... Da, cuvintele au ucis tăcerea și de atunci nimic nu este cum ar trebui să fie... nici măcar omul care a fost făcut „...după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie.”, nu mai este om fiindcă a fost ucis de cuvinte-porunci: „Să nu atingi, să nu mănânci, să nu judeci!...” La fel și fiarele pământului, nu mai sunt fiare, păsările nu mai sunt păsări, viețuitoarele care se mișcă pe pământ nu mai sunt viețuitoare, peștii nu mai sunt pești – ucise au fost și ele prin cuvinte: „Tot ce se mișcă și are viață să vă slujească de hrană...”. Și nici iarba împreună cu copacii nu mai sunt ce au fost odată căci: „Iată,

vă dau toată iarba ce face sămânță de pe toată fața pământului și tot pomul ce are rod cu sămânță în el. Acestea vor fi hrana voastră...”. Nimic nu este cum ar trebui să fie căci: „Glasul sângelui fratelui tău strigă din pământ la Mine.”, iar florile, cele mai nevinovate curve, nu mai fac deosebire între fluturi, doar fluturii... dar despre fluturi ar fi mai bine să nu vorbim...

– În curând o să apară omul!... Omul născut sub zodia Mielului!.. Poate a și apărut deja printre noi... dar ne va da el un semn, de ne vom mira cu toții... Acesta va fi semnul că a sosit timpul nașterii din nou... Vai de voi, vai de voi!... Căci cine nu se va naște a doua oară din apă și din foc, sub zodia Mielului, va fi nimic și numele lui va fi șters din cartea vieții! – ridică amenințător toiagul său de aramă, care părea că din clipă în clipă, ori va înflori asemenea toiagului lui Aaron ori se va preface în șarpe asemenea toiagului lui Moise, dar toiagul, șuiera încetișor, plictisit poate de atâtea prorociri, privea nepăsător spre munții și colinele „care vor întoarce spatele celor nenăscuți în zodia Mielului”, poate la început credea că într-o zi se va preface în floare sau în șarpe, „de ce nu într-o pasăre?”, se întreba adeseori, dar acum își pierduse orice speranță, sau poate se săturase și el de atâta așteptare?... Poate de aceea nici nu privea spre oamenii care, făcându-și semnul sfintei cruci, treceau pe partea cealaltă a drumului sau intrau în curți ca să nu fie nevoiți a trece pe sub el, deoarece îl considerau înspăimântător.

* * *

Așa îl poreclise poetul și profesorul de filosofie Marin Lemnaru: Gamaliel. De fapt îl considera ca pe un profet al cetății, îl respecta ca pe un artist, mai bine spus ca pe un actor care își joacă, zi de zi, conștiincios, rolul, și atât! Poate era singurul locuitor al orașelului care nu se temea de toiagul și prorocirile bătrânului. Mulți îl întrebau ce or fi vrând să însemne profețiile acestuia?... Căci el na!... ca și filosof, ar trebui totuși să deslușească ceva din prorocii care nu par a fi doar niște vorbe aruncate în vânt.

– Ala bala portocala... cât cântărește un metru pătrat de pământ, dacă puiul de arici a împlinit vârsta de trei luni?... râdea

poetul-filosof (sau mă rog, invers: filosoful-poet), iar curioșii plecau dezamăgiți, dând a lehamite din mână: „Și ăsta, azi mâine va proroci alături de bătrân...”

Lui Gamaliel puțin îi păsa dacă cetatea ascultă și se cutremură de profețiile sale sau nu, atâta timp cât îl asculta, scuturându-și înțelept bărbuța, țapul său cu un singur corn, pe care tot profesorul Marin Lemnaru îl poreclise Nabucadnețar.

– De ce Nabucadnețar și nu Solomon?... îl întrebase Pandelică, mecanicul de locomotivă. Uite, dom’le, la el cât de înțelept pare și cum își scutură bărbuța... Solomon i se potrivea mai bine.

– Cum l-am numit, așa rămâne!, răspunse ușor enervat poetul-filosof, nestând să-i explice lui Pandelică de ce poreclise țapul cu numele regelui babilonian și nu cu numele regelui israelit. Asta s-ar fi numit deja filosofie și lui nu-i era la îndemână să filosofeze cu mecanicii de locomotivă sau poate îi era teamă că acesta nu va fi de acord cu argumentele pe care el i le putea aduce, că omul cu cât e mai simplu, cu atât e mai greu de convins. Și, până la urmă, ce argumente putea aduce? Pandelică veni cu „Uite, dom’le, la el cât de înțelept pare și cum își scutură bărbuța... Solomon i se potrivea mai bine”, iar el: „Cum l-am numit, așa rămâne!” Poftim, argument de filosof!... Dar te pui cu Pandelică?... Nu-l întrebase, acesta, odată, pe nea Ilie care se credea mare „arifmeticean”, socotitor și rezolvator de probleme: „Dacă o capră cu trei iezi fac trei mii de căcărezi, atunci o capră și un țap câte căcăreze fac?...”, după care tot el, Pandelică, îl ajută să rezolve problema: „Iei problema de la cap și îl pupi în cur pe țap, dacă nu te ajută capul, îl pupi în cur pe subsemnatu’...”

Desigur, putea să-i explice lui Pandelică că regele babilonian a fost izgonit din mijlocul oamenilor și a locuit la un loc cu fiarele câmpului, și mânca iarbă la fel ca țapul lui Gamaliel, până au trecut peste el șapte vremi și că... etcetera, etcetera. Poate mușterii bufetului l-ar fi ascultat cu atenție, doar pentru faptul că era profesor și a doua zi ar fi uitat întreaga poveste, pe când problema cu țapul, spusă de Pandele, a ajuns celebră...

Nabucadnețar se născuse cu un singur corn în partea stângă a capului, după Gamaliel acesta era un mare semn că zodia Mielului este aproape. Oare nu un asemenea țap a văzut în vedenia sa și

profetul lui Daniel din Vechiul Testament, în anul al treilea al domniei regelui Belșatar?...

„Și m-am uitat în vedenie și, când priveam, parcă eram în capitala Suza, care este în țara Elamului și, stând cu privirea ațintită, eram pe fluviul Ulai – povestea profetul. Și m-am uitat cu luare aminte și iată un țap venea de la apus pe deasupra feței pământului, fără ca să-l atingă. Și țapul avea un corn între ochi, care corn se putea zări.”

Desigur, asemănarea, cel puțin din punctul de profeție al lui Gamaliel, ar fi trebuit să dea oamenilor de gândit, însă prea puțini știau câte ceva despre profetul Daniel, căci nu prea mulți citesc astăzi din profețiile și vedeniile lui Daniel, deoarece:

„Mulți au ochi și nu văd, au urechi dar nu aud și nu vor să-și aducă aminte... Vai de ei, vai de ei, căci Psaltirile și Molitfennicele lor prăfuite au să-i osândească la focul veșnic al Gheenei!...”

Într-un fel, lumea se obișnuise cu el, mai ales, aproape mereu aceeași mușterii ai bufetului de lângă gară „La birtul lui nea Ilie”, unde era prezent în fiecare seară.

Intra însoțit de Nabucadnețar și profetea stând în mijlocul bufetului, până când cineva îi pune în mână o halbă de bere, atunci lua loc la câte o masă, alături de cine se nimerea și sorbea tăcut din halbă, fără să se amestece în vorbă cu cei de la masa cărora s-a așezat. După aceea, ieșea și pleca tăcut, ca a doua zi să apară din nou pe străzile lăturalnice ale „Babilonului” – astfel denumea orașul, în al cărui centru nu ajungea niciodată. Asta îl și salvase de la internarea în vestitul ospiciu local, cum a fost internat cu câțiva ani în urmă bietul Gicuță Armăsarul care stătea rezemat ore întregi de câte un copac sau stâlp din centru și rânjea idioțește la femei, uneori se și masturba fără să-i pese de nimeni.

Autoritățile locale nu erau deranjate, bineînțeles că știau de existența „profetului cu țap”, însă nimeni niciodată nu i-a sesizat în privința lui. Nici între ei oamenii nu-l vorbeau de rău niciodată, de fapt nici nu prea aduceau vorba despre el, ca și cum nici nu ar fi existat printre ei. Se temeau de el cu o teamă plină de respect, cu o teamă aproape sfântă, dacă se poate spune astfel, și fiecare era convins

că făcându-i rău ar fi atras mari nenorociri asupra sa, la fel ca atunci când omori o broască îți moare o vită, sau când distrugi un cuib de berze îți ia foc casa.

* * *

Dacă cineva i-ar fi spus lui Simon Răureanu că totul, chiar totul, toate întâmplările din viața lui erau doar simple întâmplări și nimic mai mult, adică niciuna dintre ele, fie bună, fie rea, fie importantă sau banală, nu îi era predestinată dinainte de către o forță superioară, el ar fi fost de acord cu acea persoană care i-ar fi spus acest lucru. Cum la fel ar fi fost de acord, dacă cineva, poate chiar aceeași persoană, i-ar fi spus că nimic din ceea ce i se întâmplă lui în viața de zi cu zi, nu e pură întâmplare, ci totul e dinainte hotărât de o forță superioară și că orice i s-ar întâmpla nu depinde de el. Cu siguranță, în ambele cazuri, ar fi clătinat din cap hotărât și aprobator, într-un fel anume, știut numai de el. Un fel de „Așa e, dom'le, ai dreptate!...” Și asta numai pentru că întotdeauna era de acord cu toți, fie că aveau sau nu aveau dreptate.

Îi era jenă, sau mai bine spus teamă, o teamă pe care nu a înțeles-o niciodată, de a fi în dezacord cu cineva, chiar dacă acel cineva nu avea dreptate, sau se înșela crezând că are dreptate, sau pur și simplu el nu era de acord cu acela pe care-l aproba. Până la urmă, ce-l costa dacă dădea aprobator din cap „Așa e, dom'le, ai dreptate!...” Nu-i plăceau controversile de niciun fel, iar când cineva îi cerea părerea, fiind la mijloc o contradicție între două sau mai multe persoane, strângea din umeri nevinovat, exact ca în bancul pe care-l auzise odată, stând la rând într-o farmacie, despre doi bețivi care se certau privind spre cer. Unul dintre ei susținea că e soare, iar celălalt că e lună. Trecând pe acolo un al treilea, îi cerură părerea. Acesta strânse din umeri nevinovat: „Nu pot să vă spun, fraților, pentru că nu sunt de prin partea locului.”

Dacă totul era întâmplător, sau nimic nu era întâmplător, Simon Răureanu nu știa sau nu era sigur sau pur și simplu nu-l interesa acest lucru. În schimb, era foarte sigur că totul depinde de

timp și de loc, de locul în care te afli în acel timp, când ți se întâmplă ceva. Dar dacă îți era scris dinainte să te afli în acel loc, în timp ce urmează să ți se întâmple anumite lucruri, asta era „altă mâncare de pește”. La fel de sigur era și de faptul că două, trei secunde banale pot schimba cursul vieții unui om. Da, două, trei secunde pot ucide sau, dimpotrivă, pot salva viața unui om, totul depinde de timp și împrejurări! De asta era sigur Simon Răureanu.

Tocmai câteva banale secunde îi schimbaseră și lui cursul vieții. Da... câteva banale secunde! Deoarece dacă nu s-ar fi aplecat atunci, preț de câteva secunde, să-și lege șiretul de la bocanc, după ce își pusese rucsacul în portbagajul taxiului, cu siguranță taxiul nu ar fi prins culoarea roșie la semaforul din colț și, astfel, mai mult ca sigur, la următoarea intersecție, nu s-ar fi tamponat cu dubița verde, iar el ar fi prins trenul, singurul tren care pleca odată pe zi din oraș, care l-ar fi dus departe. Atunci, cu siguranță, nu l-ar fi cunoscut pe Matei Creastă, puștiul cu buza de iepure care i-a spus că la Grupul Școlar Forestier din oraș e nevoie de un fochist. Chiar așa i-a spus „de un fochist”, după care i-a explicat: „de un om care să spargă lemnele, să le care în sălile de clasă și în fiecare dimineață, să aprindă focul în sobele de teracotă.” Și că el ar putea rezolva asta, deoarece...

* * *

După prorocirea lui Gamaliel sosise timpul în care trebuia să apară omul care va aduce semnul zodiei Mielului. Ultimul om apărut în oraș era Simon Răureanu. Ajunsese la gară pe jos, trenul spre B. plecase demult, iar el se oprise în fața bufetului cu vitrine mari și luminate, din care ieșeau oameni veseli aducând cu ei în stradă aroma cafelei și a fumului de țigară.

Începuse să plouă.

„Oare să intru sau nu?” – se întrebă în gând. Îl dorea pieptul și începuse să i se învârtă capul.

A intrat. Norii de fum și abur l-au lovit în față cu aroma lor caldă. Oamenii îl priviră curioși. Orașul era mic, și în mai toate cafenelele și restaurantele, clienții se cunoșteau între ei, de aceea toți îl

priveau cu o curiozitate înțepătoare, mai ales că până a doua zi după amiază nu pleca nici un tren.

Câteva clipe se simți străin și începu să privească-n jur încercând să recunoască pe cineva, dar nu zări pe nimeni cunoscut și atunci începu să citească lozincile atârnate pe pereți:

**„HAI NOROC ȘI VESELIE
LA BIRTUL LUI NEA ILIE
3 X 3 = 9
ȘI BEI PÂNĂ PLOUĂ!...”**

„LA BIRTUL LUI NEA ILIE NU SE DĂ PE DATORIE!...”

**„NOI NU DĂM PE DATORIE NICI LA OM DE OMENIE,
CÂND ÎI DAI SE BUCURĂ, CÂND ÎI CERI SE SUPĂRĂ,
PIERZI CLIENȚI DAR PIERZI ȘI BANI, ȘI CÂȘTIGI NUMAI
DUȘMANI...”**

„FRATE CA FRATE DA' ȚUICA-I PE BANI BĂRBATE!...”

„CINE IA PE DATORIE, PLĂTEȘTE DE DOUĂ ORI...”

și altele.

Astfel, aproape nici nu băgă de seamă cum se apropie de el bătrânul însoțit de țăpul său alb cu un singur corn și, spre mirarea tuturor, deoarece aproape niciodată nu intra în vorbă cu nimeni, îl întrebă:

– Care este numele tău, om bun?

Simon vru să-i întoarcă spatele și să iasă afară din bufetul în care abia intrase și nici măcar nu apucase să se apropie de tejghea, însă privirea bătrânului parcă îl ținuse locului, simți cum fruntea i se acoperă de sudoare și poate nici nu-și dădu seama când șopti răgușit:

– Simon... – după care adaugă, – Simon Răureanu.

– Simon?!... – strigă aproape speriat bătrânul, punând mâna streășină deasupra ochilor ca să-l vadă mai bine. – Simon, adecă Petru,

adecă piatră!... după care făcând doi pași spre Simon Răureanu și lipindu-și degetul arătător de pieptul acestuia proroci cu voce puternică, poate mai puternică și mai cutremurătoare decât de obicei, deoarece aproape toți mușterii bufetului își întoarseră capetele spre el:

– Așa zice Domnul cel răstignit: „Pe această piatră Eu îmi voi zidi biserica, căci aducătorul semnului zodiei mielului a și sosit și vor picura din cer șasesuteșazecișisase de picături de foc și pucioasă pe conștiința de paie a celor nenăscuți în zodia Mielului! Vai de voi, vai de voi cei nenăscuți în zodia Mielului!... Cine altul ar putea fi aducătorul semnului?... Iată omul! – aproape urlă bătrânul și făcând un pas în spate se lăsă în genunchi.

Simon Răureanu care stătea împietrit de spaimă crezu că bătrânului i se tăiaseră picioarele din pricina slăbiciunii, dar imediat își dădu seama că se înșelase, deoarece bătrânul așa cum stătea îngenuncheat, bătu o mătanie, atingând pământul cu fruntea, stăpân pe mișcările sale și conștient de ceea ce face.

Câteva clipe, Simon rămase împietrit locului, neștiind ce să facă, de aceea gestul puștiului cu buza de iepure, care îi făcuse semn să ia loc lângă el la masă, i s-a părut ca o mare salvare, ca o salvare de la înec, spre exemplu.

– Nu-l băga în seamă, e dus cu pluta săracu’, – șopti puștiul cu buza de iepure, după care întinzându-i mâna se prezentă:

– Matei Creastă!

În același timp, bătrânul Gamaliel se ridică în picioare și proroci cu mâna îndreptată spre Simon Răureanu:

– Vor pune mâna pe aducătorul semnului zodiei Mielului și-l vor târî prin piață, îl vor batjocori, și-l vor arunca în temniță. Vai celor care vor face acest lucru! Mai bine ar fi fost pentru ei dacă nu s-ar fi născut... Cine are urechi de auzit să asculte, cine are ochi de privit să privească, ascultați, priviți, și luați aminte, zodia Mielului e pe cer și vai celor ce nu se vor naște a doua oară din apă și din foc!

Mihai Hafia Traista

Versuri

**CÂNTEC PENTRU SĂNĂTATEA
ARDEALULUI**

Martirul meu Ardeal cel tras pe roată,
Ardealul meu Central și Apusean,
pe sub goruni adună-i laolaltă:
pe Avram, pe Horia, Cloșca și Crișan.

Nici dacica opincă nu se pierde
în Ardealul meu de vale și de deal,
Ardealul meu bolnav de foaie verde,
al țării scump altar și ideal.

Ești prea al meu și prea al tuturor,
doinit din frunză, fluier și caval,
mai cresc în codru lăncile lui Horea,
mai urlă lupul dacic în Ardeal.

Ardealul meu-provincie română,
Ardealul meu valah și transilvan
când plec din tine nu mi-e la îndemână
mă simt străin și singur și orfan.

Și cântă cucul iarăși bată-l vina,
de peste munți răsună un oftat –
în Oltenia, Moldova, Bucovina,
în Muntenia, Dobrogea și Banat.

Și se răscoală moții în morminte,
din zări se aude un nechezat de cal,
când pe Avram simbolul nației sfinte,
îl spânzură dușmanii prin piețe în Ardeal.

Martirul meu Ardeal cel tras pe roată,
Ardealul meu Central și Apusean,
pe sub goruni adună-i laolaltă:
pe Avram, pe Horia, Cloșca și Crișan.

CÂNTEC PENTRU FIUL MEU

Băiatul meu cu ochi de cer albastru,
cu păr bălai și chip de Făt Frumos,
tu zilnic te înalți ca un jugastru,
eu zilnic mă aplec, mereu în jos.

O bucurie tu mi-ai fost întruna,
când te scăldai în gârlele din râu
și te jucai de-a-ascunselea cu luna,
iar merii toți ningeau în părul tău.

Mi-așa de dor să ne luăm la trântă,
să mă prefac că m-ai învins mi-e dor.
Dar simt cum viața-n mine mi se zvântă,
de-acum, doar tu vei fi învingător.

Tu nu mai crezi în basmele cu zâne,
în răpitele fecioare, nici în spân,
de basme timp nici mie nu-mi rămâne,
copile drag, eu gata! Sunt bătrân...

Te las să zburzi prin lanuri cu lucernă
și să alergi prin câmpuri de trifoi,
eu voi pleca spre liniștea eternă,
căci am de scris un cântec despre noi.

CÂNTEC JELIT

Ronișoara dorul tău doinit
de o vreme sufletul mi-l toarce,
din țărâna ta am fost lumit
și-n țărâna ta mă voi întoarce.

Ronișoara mea – pământ sfințit,
azi mă doare zarea ta înaltă,
eu precum Esenin am iubit
sălcii și mesteceni laolaltă.

Am plecat demult orfan plângând,
ai rămas și tu plângând orfană...
eu te port mereu cu mine-n gând,
ca pe un glonte de argint în rană.

Înspre toamnă am să mă întorc
ca să-ți văd gorunii de aramă,
dorurile mele întruna torc
o potecă spre mormânt și mamă.

Ronișoara mea, te chem mereu,
viața mea ți-o dăruie ca pe-o salbă,
cheamă-mă și tu la sânul tău
ca să mă prefaci în lut și iarbă.

CÂNTEC PENTRU MAREA IRLANDEI

confratelui meu într-un frumos, Viorel Ploeșteanu

Un clopot de apă prin suflet îmi plânge,
de-un flux și reflux atlantic mi-e dor,
când Marea Irlandei îmi curge prin sânge,
tiptil mă apropie de valuri și mor.

Legenda valahă pe insulă celtă
și contele nostru demult adormit,

iar Marea Irlandei, frumoasă și zveltă
se joacă de-a plânsul cu țărnul uimit.

Îmi țese o poveste de dor la ureche
și umbra mi-o spală cu-n val înspumat,
e Marea Irlandei cea fără de pereche –
o mare de whisky și pește sărat.

Marea Irlandei demult îmi zâmbise,
acum îmi îngână un cântec frumos,
prin Dublin mă plimb la braț cu Ulise
și beau încă un whisky cu James Joyce.

Beau bere prin cârciumi, așa într-o doară
și ronțai o coadă de pește sărat.
Bram Stoker e dus pân' la Londra să moară,
dar eu îl aștept, căci se întoarce îndat'.

Când Marea Irlandei îmi curge prin sânge,
de-un flux și reflux atlantic mi-e dor,
un clopot de apă prin suflet îmi plânge,
tiptil mă apropii de valuri și mor.

CÂNTEC PENTRU TAVERNA BRANULUI

pentru Cristi și Carmen

Cu foi de trifoi și flori de lucernă,
cu pâine, cu sare și feluri alese,
veniți să petrecem la Bran, la Tavernă
cu nobile vinuri întinse pe mese.

Ode și imnuri răsună-n Tavernă,
sosesc trubadurii din zările albastre,
vinul și versul în limba maternă
dulce vor curge prin venele noastre.

Aici se naște iubirea eternă,
poarta-i deschisă pentru oricine,
la Carmen și Cristi la Bran, la Tavernă
oaspete drag e acela ce vine.

Și cântul și danțul aici sunt acasă,
tristețea-și coboară drapelul în bernă,
veniți să petrecem o seară frumoasă,
cu vin și cu versuri la Bran, la Tavernă.

BOLNAV DE DRUM

*„Depărtarea... e durerea
cu care chemarea clipei
din drum iarăși mă întoarce!?”*

Ion Rațiu

Destinul meu miroase adânc a moarte,
a nenoroc, a vodcă și a tutun...
de mine să te ții cât mai departe,
căci sunt nebun, de dragoste nebun.

Mă simt bolnav de drum și de iubire,
privesc la tot cu milă și mă mir...
am să vă iert pe toți dintr-o privire
și am să plec tăcut spre cimitir.

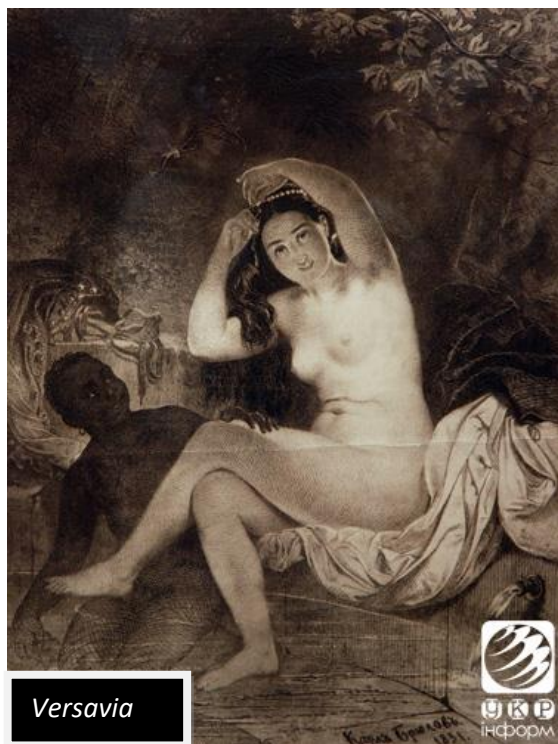
Iubito, plec acum rămâi cu bine,
un mare dor de ducă m-a învins...

și nu mi-e greu să mă despart de tine
imperturbabil, rece și convins.

Dorul de tine n-o să mă apuce,
căci se răstesc prăpăstii adânci la noi,
și apoi e dus acela ce se duce,
nimic nu-l mai aduce înapoi.

Tu să rămâi, nu te grăbi spre moarte,
până la mine timp mai ai destul...
oricum te aștept acolo, dus departe,
de dragoste flămând și nesățul.

Destinul meu miroase adânc a tine,
a nenoroc, a votcă și a tutun...
cât mai departe să te ții de mine,
căci sunt nebun, de dragoste nebun.

Când ne întoarcem la credință?

„Forța unei persoane care are credință este egală cu forța a 99 de oameni care au doar interese.”

John Stuart Mill

Mă întorc în timp, cu dragoste și nostalgie, la anii cei mai frumoși din viața unui om – anii tinereții.

Sunt 24 de ani de când am pășit pentru prima oară în localitatea Poienile de sub Munte în calitate de tânără dăscăliță. Nu aveam încă 20 de ani. Deși eram foarte tânără, aveam foarte multe responsabilități. Eram: dascăl, soție și mamă. Eram și o bună creștină.

Am fost crescută la țară, lângă bunica. Nu aveam calculator și nici măcar televizor. Însă, era atât de frumos în casa bunicilor! Seara era una mirifică. Lumina lămpii se contopea cu lumina lumânărilor de sub icoană. Mirosul de pâine coaptă se amesteca cu cel al tămâiei.

Când bunica își pleca genunchii în rugăciune, simțeam cum ne cuprinde liniștea și pacea. Și tot ea îmi spunea că există o singură putere în lume – Puterea lui Dumnezeu.

Anii au trecut....viața mi-a fost presărată cu multe greutăți, multe momente de răscruce, momente în care simțeam că este peste puterea mea să le depășesc.

La un moment dat m-am întrebat: De ce eu? De ce trebuie să sufăr? De ce eu care mă rog, care nu fac rău....de ce pe mine nu mă mai ascultă Dumnezeu?

Copleșită de problemele pe care le aveam m-am supărat pe lume, pe viață și pe Dumnezeu. Mă simțeam fără sens și fără rost. Mă uitam cu invidie la tot ce aveau alții și consideram că și eu meritam mai mult. Tot ce trăiam era un infernpână într-o zi.....

O zi și o întâmplare... pe care n-am să le uit niciodată.

Era o zi tristă așa cum erau toate zilele mele din acea perioadă. Lucram într-un cătun. Copiii veneau și nu prea la școală. Și-n acea zi am găsit doar 2 copii în clasă. Cum stăteau aproape de școală, am hotărât să merg acasă după ei și să-i dojenesc și pe părinții lor.

Am ajuns la o casă de unde aveam trei elevi. Acolo locuia o familie de 12 persoane. Locuiau toți într-o singură cameră. Se intra direct de afară, nu aveau alte încăperi. Tata era miner. Mama casnică.

Tata mai avea și patima băuturii; de multe ori făcea scandal iar mama și copiii dormeau pe afară.

Am strigat copiii, am strigat-o pe mamă, n-a răspuns nimeni. M-am apropiat de ușa care avea un gemuleț mic. Am privit înăuntru. Mama și cei 10 copii erau la rugăciune.

Am făcut un pas înapoi, încet, cu grijă, să nu-i tulbur. Am ramas un moment descumpănită. Apoi, m-a cuprins un val de rușine....Cum am putut eu să renunț la credință când am atât de mult față de puținul acestor oameni!? Și totuși ei se roagă....ei mulțumesc lui Dumnezeu!!!

Puterea Sfântă mi-a adus lumina. Dumnezeu mi-a îndreptat pașii spre acea casă. Dumnezeu mi-a arătat că acolo unde este El există Iubire și Speranță.

Din acea zi m-am întors la credință. De atunci, mulțumesc Celui de Sus pentru tot ce AM: pentru bine și rău, pentru tristețe și bucurie, pentru dulce și amar. Mulțumesc Domnului pentru cel mai de preț dar dat omului: viața.

Această întâmplare m-a făcut să mă leg sufletește, pentru totdeauna, de oamenii acestei localități; să rămân aici și să slujesc comunitatea, atât cât îmi permite pregătirea mea profesională.

Acești oameni m-au învățat ce înseamnă modestia, prietenia, dragostea de semenii, respectul pentru datini. M-au învățat să le iubesc portul și obiceiurile.

M-au primit cu dragoste și înțelegere în Biserica lor, ridicată cu multă sudoare în vremuri grele.

Alături de ei, aici la poalele munților, mă simt mai aproape de Dumnezeu.

Iar atunci când Îl ai aproape Dumnezeu vei descoperi că ai suficient.....!

Copiii – binecuvântare, dar, responsabilitate

„Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, că a unora ca aceștia este Împărăția cerurilor!”

Matei 19,14

Aceste cuvinte ale lui Iisus Hristos, pline de înțelepciune și adevăr, sunt temelie și rostul omului pe acest pământ.

Cea mai frumoasă rugăciune pe care o poate face un om creștin este să dea viață unui copil, să fie creator împreună cu

Dumnezeu. Prin aceasta, ființa umană se înalță către Creatorul său și pășește prima treaptă spre desăvârșire.

Slujitorii bisericii au meditat la aceste cuvinte rostite de Mântuitorul Iisus și au încercat să explice enoriașilor înțelesul lor. Să fie aceste cuvinte poruncă sau îndemn?

Mă întreb: cine și cui mai poruncește astăzi? Doar trăim în democrație și libertate! Omul modern nu se supune ordinelor; nu se supune moralei și nici măcar legilor sfinte.

Copiii nu-și mai ascultă părinții. „Doar au idei învechite” bătrânii! Sau sunt „înapoiți”!

Părinții-nu au timp de copii. Mai întâi trebuie sa-și termine vila, sa-și cumpere o mașină frumoasă. Să fie ceva bani în cont și la urmă, dacă sănătatea și vârsta le permite, se gândesc să aivă și un copil. Numai unul! Că așa e la modă!

Și pentru că este singurul copil la părinți, încă din primii ani de viață va avea calculator și telefon mobil!

Nimic rău, vor spune unii, doar lumea evoluează!

Așa este. Nu sunt împotriva tehnologiei moderne. Dimpotrivă. O folosim cu toții și ne ușurează viața.

Și focul este vital omului și totuși copiii nu se pot juca cu el. Și medicamentele sunt necesare și totuși ele pot deveni otravă când sunt lăsate la îndemâna copiilor. De ce? Pentru că ei nu au experiența necesară pentru a folosi doar partea bună a acestor lucruri.

Același efect nociv îl are și calculatorul. Doar că acesta otrăvește sufletul și mintea copilului atunci când îi acaparează tot timpul liber.

Nu mai are nevoie de prietenii din vecini și colegii de clasă! În lumea virtuală din monitor totul e posibil. Nu mai spune rugăciunea de seară și dimineată pentru ca e prea obosit. Nu își dorește să semene cu Făt-Frumos sau Zâna Bună. Vrea să fie distrugătorul unei planete, mercenar, monstru.

Și uite așa, încă din copilărie, se dezvoltă forța răului și sentimentul de ură.

Se dezvoltă, în mintea lui fragedă, o imagine falsă a lumii reale. Are temeri nejustificate și nu distinge adevăratele pericole din jurul lui. Orice mică problemă de viață se poate transforma într-o dramă.

Uneori într-o tragedie, atunci când, copii-adolescenți, ajung la suicid.

Mă întorc la cuvintele Mântuitorului și mă întreb: cine are responsabilitatea de a apăra inocența și puritatea sufletească a copiilor noștri?

Noi toți. Noi-adulții. Mai exact, există trei instituții care au datoria sa vegheze liniștea copilăriei: familia, școala și biserica. Când cele trei instituții funcționează ca un tot unitar, completându-se una pe cealaltă, putem vorbi de o societate sănătoasă, cu oameni responsabili.

Mă bucur să pot afirma că la Poienile de sub Munte cele trei instituții se străduiesc să-și îndeplinească misiunea. Și încă se achită de îndatoririle pe care le au deși trăim vremuri tulburi.

Mă uit cu dragoste și respect la mamele care-și duc, duminica, copiii la biserică așa cum în celelalte zile din săptămână îi duc la școală. Simți o imensă bucurie văzând copii frumoși și cumiți ascultând cuvântul lui Dumnezeu! Preotul le deschide sufletul și le oferă liniștea sufletească necesară la școală unde, dascălul, le deschide mintea. Din minte și suflet se naște înțelepciunea.

„Copiii vor face în viață cele văzute la părinți” spunea Ioan Gură de Aur, unul dintre înțelepții ortodoxiei. Experiența de viață ne dovedește că a spus un mare adevăr.

Maria Montessori, medic și pedagog, afirma că „prima idee pe care un copil trebuie să o dobândească este diferența dintre bine și rău”.

Nu are cum să dobândească această abilitate decât cu ajutorul nostru, al adulților din jurul lui.

Astăzi, mai mult ca oricând, avem nevoie de COPII pentru a ne motiva existența și sensul luptei cu greutățile vieții. Tot astăzi, copiii au nevoie de NOI, pentru a simți umărul pe care se pot sprijini la nevoie.

„Copilăria este șuvoiul de apă care izvorăște curat din adâncurile ființei și la care omenirea aleargă fără încetare să-și potolească setea idealurilor sale de bunătate, de dragoste, de frumusețe, de perfecțiune.” Pentru ca atunci “când nu mai ești copil ai murit demult.” (C. Brâncuși)

CĂRȚI ȘI REVISTE PRIMITE LA REDACȚIE

Loredana A. Știrbu
Secretul domnișoarei
Ed. Citadelă, Satu Mare 2014

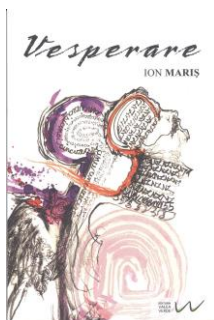
Pe Loredana Știrbu am întâlnit-o la Târgul de carte Gaudeamus 2017. Cu această ocazie, am invitat-o la o seară literară organizată de Uniunea Ucrainenilor din România. Atunci mi-a dăruit acest volum de proză pe care l-am citit cu mare plăcere, am tradus din el în limba ucraineană, o povestire a apărut deja în revista *Naș holos*. Vă recomand cu mare drag această carte, care este, după cum spune prefațatoarea ei, Melania Ciuc, „o carte ca un arbore”.

Nicolaie Tony Dincă
Vindecătorul de proști
Ed. Hoffman, Slatina, 2016

Pe actorul, dramaturgul, prozatorul și poetul N.T. Dincă îl cunosc de mult, a jucat în două dintre piesele de teatru scrise de mine, i-am publicat un volum de teatru la ed. Mantaua lui Gogol, pe care l-am și prefațat. Am fost împreună în câteva turnee de teatru, în țară și peste hotare, este un om cu o bogată cultură generală, un adevărat istoric, dar și lingvist, iar în viața de zi cu zi este polițist.

Cât despre volumul de proză umoristică, Cornel Udrea spune: „Cred că această carte, această culegere mai exact, de întâmplări aproape decameronesti, poate să reprezinte și o sursă pentru un scenariu cinematografic, pentru că personajele sunt vii, au putere de convingere și țin cititorul lângă aceste locuri, lângă acești oameni.”

Ion Mariș
Vesperare
Ed. Valea Verde, Sighetu Marmăției, 2017

După volumele de poezie *Autostop printe gânduri*, *Salut Sighet*, *La masă cu președinții*, Ion Mariș (cărui am avut onoarea să-i acord un interviu pentru site-ul *Salut Sighet*) ne dăruiește un nou volum

de poezii intitulat *Vesperare*.

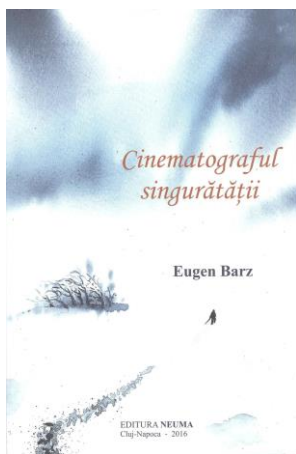
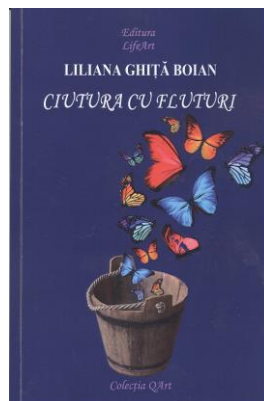
„*Vesperare*, spune Roxana Pontoș, nu e o colecție de poezii, e poezie vie, e viață pusă în strofe, e frământarea unui suflet care însumează frumusețea, tristețea, iubirea, e un volum care te face să citești și poezia următoare, să vezi fiecare mesaj, să descifrezi metafora din spatele rândurilor, să te întrebi care e limita suferinței, a credinței și a iubirii, „*câte semne într-o picătură de viață?!...*” (*Spovedanie*). E romantism și neomodernism împletite în cugetări, în aforisme, în cuvinte atom, în cuvinte simbol.

Liliana Ghiță Boian

Ciutura cu fluturi

Ed. Life Art, 2017

După volumele de poezii *Sfășiere de lumină* (2002), *Capricii autumnale* (2005), *Rugăciune pentru tine* (2006), *Rugăciuni despletite-n curcubeu* (2006), *Vitraliile iubirii* (2010), *Culoarea femeii* (2014), *Metamorfozele iubirii* (2016) și volumul de eseuri *Dreptul la nefericire*, Liliana Ghiță Boian apare pe piața literară cu un nou volum de versuri, *Ciutura cu fluturi*, volum pe care am avut bucuria să-l prezint la serata literară *Îngeri fără aripi*, la Taverna Branului în seara zilei de 4 martie 2017.

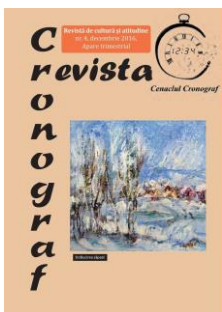
Eugen Barz

Cinematograful singurătății

Ed. Neuma, Cluj Napoca, 2016

Cinematograful singurătății este volumul de poezii cu care debutează părintele Eugen Barz din Spania (prezent în numărul trecut al revistei *Mantaua lui Gogol* cu un buchet de poeme).

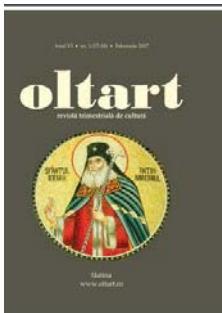
Horia Gârbea, prefațatorul volumului spune că Eugen Barz, autorul, își creează propria traiectorie interpretând în deplină libertate intervalul dintre cer și pământ, iar prezența luminii și a îngerilor în poezia sa nu fac decât să-i dea o culoare aparte.

Cronograf

Revistă trimestrială de cultură și atitudine
Nr. 4, decembrie 2016

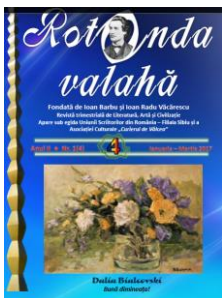
Publicație apărută sub egida Consiliului Județean Satu Mare și a Centrului Județean pentru Promovarea și Conservarea Culturii Tradiționale Satu Mare.

Oltart

Revistă trimestrială de cultură
Nr. 1, februarie 2017

Revistă editată de Asociația Culturală OltArt. Proiect sponsorizat de Editura Hoffman.

Rotonda Valahă

Revistă trimestrială de Literatură Artă și Civilizație
Nr. 1, ianuarie – martie.

Revistă fondată de Ioan Barbu și Ioan Radu Văcărescu, apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Sibiu și a Asociației Culturale *Curierul de Vâlcea*.

Pro Saeculum

Revistă trimestrială de cultură, literatură și artă
Nr. 1-2, ianuarie –martie.

Revista apare sub egida Consiliului Județean Vrancea, Centrului Cultural Vrancea și a Primăriei Municipiului Focșani.

Stimați colaboratori ai revistei „Mantaua lui Gogol”,

Pentru ca revista noastră să apară la timp și în condiții grafice excelente, trebuie (obligatoriu) îndeplinite următoarele condiții:

1. Textele – cel mult 8 pagini, format A5, trebuie culese de autori utilizând aplicația Microsoft Word, font Times New Roman, mărimea corpului 11, OBLIGATORIU cu folosirea diacriticelor și cu corectura autorilor. În caz contrar – textele nu vor fi luate în considerație pentru a fi publicate.

2. Fiecare text trebuie semnat, verificat stilistic și gramatical de către autor. Corectura fiecărui text (poezie, proză, eseu, reportaj, recenzie, traducere etc.) aparține autorilor. Redacția nu-și asumă această obligație, întrucât nu are fonduri pentru a angaja un corector. Textele redactate conform instrucțiunilor de mai sus, trebuie expediate de fiecare autor, pentru a fi centralizate, pe adresa: mantaualuiogol@gmail.com

Textele se trimit ca fișier atașat la e-mail și nu ca text în corpul acestuia.

3. Nu avem fonduri (sponsori) nici pentru exemplarele tipărite și nici pentru tehnoredactare. Selectarea materialelor, tehnoredactarea și arhitectura grafică a revistei se fac (gratuit) de către colectivul redacțional. Cei care doresc să primească exemplare tipărite (un exemplar sau mai multe) trebuie să achite 15 lei/ exemplar (+ 5 lei taxa poștală pentru revistele expediate pe teritoriul României). Se pot face și abonamente pe un an (comandă pe adresa de mail mantaualuiogol@gmail.com

4. Noii colaboratori vor trimite, obligatoriu, un scurt CV, de o pagină, format A5, însoțit de o fotografie format JPG, atașate la e-mail, împreună cu adresa poștală și un număr de telefon.

5. Materialele în 2017 se trimit după următorul program: > Trimestrul al III-lea – MANTAUA LUI GOGOL Nr. 23 – între 1 iulie – 15 august (revista apare în septembrie). > Trimestrul al IV-lea – MANTAUA LUI GOGOL Nr. 24 – între 1 octombrie – 10 noiembrie (revista apare în decembrie)

6. Revista online se expediază tuturor autorilor și cititorilor din baza de date a redacției.

7. Dispoziție finală Materialele (textele) nepublicate, care nu corespund cerințelor redacției sau cele trimise fără să se respecte instrucțiunile de mai sus, nu vor fi returnate autorilor. Așteptăm sugestii, propuneri și aprecieri după apariția fiecărei ediții a revistei „Mantaua lui Gogol”. Vă mulțumim pentru înțelegere și pentru colaborare!

Vă solicităm, în continuare, sprijinul pentru a edita o revistă de foarte bună calitate.

Așteptă cu drag noi colaboratori.

Lectură plăcută!

Cu deosebită considerație, Colectivul de redacție

CUPRINS

STUDII LITERARE & INTERVIU

Mihaela Herbil , Nikolai V. Gogol: Între lumina criticii clasice și perspectiva unei noi cercetări	3
Dan Ioan Marta , Cuvântul poeziei sau poezia cuvântului	8
Cristian Paul Mozoru , Dinspre lăuntru spre exterior și invers sau albumul din cuvinte	20

TRADUCERI

Traduceri din poezia ucraineană.

Leo Butnaru , Serhei Jadan. Poezii	23
---	-----------

Traduceri din proza ucraineană.

Mihai Hafia Traista , Oleksandr Maslenyk. Nevasta altuia	28
Natali Kuliș. Dansul fluturașului singuratic	36
Corneliu Irod , Oleksandr Denysenko. Sufletul râului	41
Maria Hosciuc Szemeniuc , Halyna Tarasiuk. Insula tăcerii de iarnă	47

TEATRU

Gabriela Mihalache , Dragostea în bucăți. Pisica albă zgârie negru	53
Constantin Voinescu , Comediile domnului Traista	60

PROZĂ

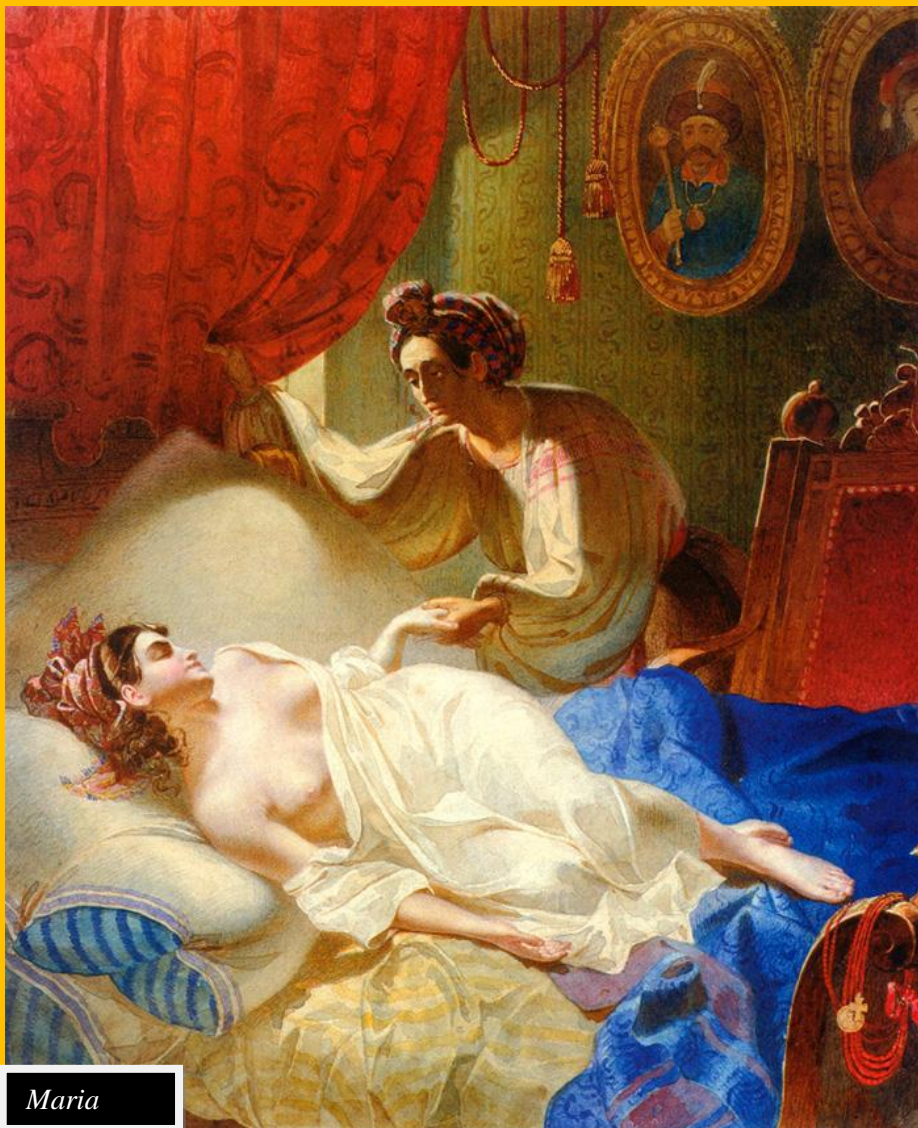
Corneliu Irod, Examenul	63
Mihai Hafia Traista, Ecce homo	70

POEZIE

Mihai Hafia Traista, Versuri	78
-------------------------------------	-----------

ESEU

<u>Lucreția Molnar Semeniuc,</u>	
<u>Când ne întoarcem la credință?</u>	84
<u>Lucreția Molnar Semeniuc,</u>	
<u>Copiii – binecuvântare, dar, responsabilitate</u>	85
<u>Cărți și reviste primite la redacție</u>	88

Maria

ISSN 2248 – 1192 / ISSN-L 2248 – 1192